

T.C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ

ANA BİLİM DALI

YÜKSEK
LİSANS
TEZİ

Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına
Türkçe Öğretiminde Kök Değerler
Aktarımında Türk ve Alman
Masallarının Karşılaştırılması

FEYZA ŞANLI

YURT DIŞINDAKİ TÜRK ÇOCUKLARINA
TÜRKÇE ÖĞRETİMİ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Antalya, 2025

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
YURT DIŞINDAKİ TÜRK ÇOCUKLARINA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ TEZLİ
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YURT DIŞINDAKİ TÜRK ÇOCUKLARINA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KÖK
DEĞERLER AKTARIMINDA TÜRK VE ALMAN MASALLARININ
KARŞILAŞTIRILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Feyza ŞANLI

Danışman:

Prof. Dr. Mehmet CANBULAT

Antalya,2025

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçalardan gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullanışında alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım. Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

16/07/2025

FEYZA ŞANLI

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Feyza ŞANLI'nın bu çalışması **16/07/2025** tarihinde jürimiz tarafından Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi Tezli Yüksek Lisans Programında Yüksek Lisans Tezi **oy birliği/oy çokluğu** ile kabul edilmiştir.

İMZA

Başkan: (Unvan) Adı Soyadı: **Doç. Dr. Serdar AKBULUT**

.....

(Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi ABD)

Üye: (Danışman) Adı Soyadı: **Prof. Dr. Mehmet CANBULAT**

.....

(Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi ABD)

Üye (Unvan): Doç. Dr. Mevlüt GÜLMEZ

.....

(Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi ABD)

YÜKSEK LİSANS TEZİNİN ADI: YURT DIŞINDAKİ TÜRK ÇOCUKLARINA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KÖK DEĞERLER AKTARIMINDA TÜRK VE ALMAN MASALLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

ONAY: Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulunun tarihli ve sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Güçlü ŞEKERCİOĞLU

Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Bu tezin oryaya çıkmasında doğrudan ya da dolaylı olarak katkısı olan herkese gönülden teşekkür ederim.

Başta yüksek lisans sürecim boyunca bilgi, deneyim ve yaklaşımlarıyla bana yön gösteren, sadece derslerde değil düşünce biçimimde de iz bırakan bölümümün tüm değerli hocalarına içtenlikle teşekkür ederim.

Özellikle tez çalışmam boyunca desteğini esirgemeyen, akademik rehberliğin ötesinde sabır ve anlayışla yanımda olan başta danışmanım Prof. Dr. Mehmet Canbulat'a ve Arş. Gör. Dr. Betül Koparan'a, jüri üyelerim Doç. Dr. Mevlüt Gülmez'e ve Doç. Dr. Serdar Akbulut'a emekleri, destekleri için minnettarım.

Ayrıca, maddi manevi desteklerini esirgemeyen anneme, babama bu sürecin manevi yükünü benimle taşıyan ve her zaman yanımda olan ablama, varlıklarıyla bana güç verdikleri, bana hep inandıkları için şükran borçluyum.

Son olarak, iyi günlerimde olduğu kadar stresli ve yoğun geçen zamanlarımda da gülümsemeyi unutturmayan varlıklarını hep hissettiren sevgili arkadaşlarım... Bu süreç sizinle daha anlamlıydı.

Feyza ŞANLI

Temmuz 2025

ÖZET
YURT DIŞINDAKİ TÜRK ÇOCUKLARINA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KÖK
DEĞERLER AKTARIMINDA TÜRK VE ALMAN MASALLARININ
KARŞILAŞTIRILMASI

ŞANLI, Feyza

Yüksek Lisans Tezi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı

Tez Danıőmanı: Prof. Dr. Mehmet CANBULAT

Temmuz 2025, vi +84

Bu araőtırma ile yurt dıőındaki Türk çocuklarına Türkçe öğretiminde Türk halk masalları ve Alman halk masallarının içerdęi değerleri belirlemek, MEB kök değerler ačíından incelemek bu inceleme ve karőılaőtırma sonucunda konuya çeőitli öneriler getirmek amaçlanmıőtır. Araőtırmada nitel araőtırma yöntemlerinden doküman inceleme yöntemi kullanılmıőtır. Araőtırmada Türk ve Alman masallarında sečilten metinler, MEB tarafından belirlenen kök değerlere göre incelenip masallardaki değerler tespit edilmiőtır. Sečilten metinler, Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2020) yer alan kök değerler esas alınarak incelenmiőtır. Bu tespitler adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik değerleri üzerinden yapılmıőtır. Çalışmada kaynak taraması ile elde edilen bilgilerden faydalanılmıőtır. Araőtırmanın sonucunda Türk masallarında 56 değer, Alman masallarında ise 58 değer tespiti yapılmıőtır. Türk masallarında en çok işlenen kök değer sabır, sevgi, saygı, yardımseverlik olurken Alman masallarında en çok işlene değerler ise yardımseverlik, sevgi ve adalet olarak belirlenmiőtır. Her iki kültürün ele alınan masallarında ise en az işlenen değerler aynı olup sırasıyla; vatanseverlik, özdenetim ve dostluk şeklindedir. Genel olarak Türk ve Alman masallarında ele alınan eserler Yurt Dıőındaki Türk Çocuklarına Türkçe Öğretiminde değerler aktarımında kullanılabilir.

Anahtar Kelimeler: *Anadili eğitimi, iki dillilik, dil edinimi, kültür, değerler, kök değerler, masal, Türk masalları, Alman masalları*

ABSTRACT
**COMPARISON OF TURKISH AND GERMAN FAIRY TALES IN TRANSFERRING
ROOT VALUES IN TEACHING TURKISH TO TURKISH CHILDREN ABROAD**

ŞANLI, Feyza

Master's Thesis, Department of Turkish, and Social Sciences Education

Thesis Advisor: Prof. Dr. Mehmet CANBULAT

July 2025, vi +84

This research aims to determine the values contained in Turkish folk tales and German folk tales in teaching Turkish to Turkish children abroad, to examine them in terms of MEB root values and to bring various suggestions to the subject as a result of this examination and comparison. Document review method, which is one of the qualitative research methods, was used in the research. In the research, selected texts from Turkish and German fairy tales were examined according to the root values determined by the Ministry of Education and the values in the fairy tales were determined.. The determinations were made according to the events that the hero of the tale experiences and the reactions of the tale characters to these situations. These determinations were made based on the values of justice, friendship, honesty, self-control, patience, respect, love, responsibility, patriotism, and helpfulness. The study utilized the information obtained through resource scanning. As a result of the research, 56 values were determined in Turkish tales and 58 values in German tales. While the most processed root values in Turkish tales are patience, love, respect, helpfulness, the most processed values in German tales were determined as helpfulness, love, and justice. In the tales of both cultures, the least processed values are the same and respectively, patriotism, self-control, and friendship. In general, the works discussed in Turkish and German fairy tales can be used to transfer values in Teaching Turkish to Turkish Children Abroad.

Keywords: *Mother Tongue Education, bilingualism, language acquisition, culture, values, root values, fairy tales, Turkish fairy tales, German Fairy Tales*

İçindekiler	
TEŞEKKÜR.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1 Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı ve Araştırma Sorunları	2
1.4. Araştırmanın Varsayımları	3
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1.6. Tanımlar	4

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Ana dili Eğitimi ve İki Dillilik.....	6
2.2. Dil edinimi	7
2.3. Masal	8
2.4. Değer ve Kültür.....	10
2.5. Alman Masalları Özetleri.....	14
2.6. Alman Masallarında İşlenen Değerler Tablosu ve Masal Analizleri	21
2.7. Türk Masalları Özetleri	30
2.8. Türk Masallarında İşlenen Değerler Tablosu ve Masal Analizleri.....	40
2.9. İlgili Araştırmalar	48

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli	51
3.2. Veri Kaynağı	51
3.3. Veri Toplama Aracı	51
3.4. Verilerin Analiz Edilmesi	51

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

BÖLÜM V

SONUÇ VE TARTIŞMA

5.1. Sonuç	66
KAYNAKLAR	71

ÖZGEÇMİŞ	76
İNTİHAL RAPORU	77
BİLDİRİM	78

TABLO DİZİNİ

Tablo 2.1. Şanslı Hans Masalı Değerler Tablosu	21
Tablo 2.2. Bremen Mızıkacıları Masalı Değerler Tablosu	22
Tablo 2.3. Kurbağa Prens Masalı Değerler Tablosu	23
Tablo 2.4. Kurt ile Yedi Küçük Oğlak Masalı Değerler Tablosu	24
Tablo 2.5. Köpek ile Serçe Masalı Değerler Tablosu	25
Tablo 2.6. Üç İplikçi Kadın Masalı Değerler Tablosu	25
Tablo 2.7. Balıkçı ile Karısı Masalı Değerler Tablosu	27
Tablo 2.8. Cesur Terzi Masalı Değerler Tablosu	28
Tablo 2.9. Yedi Karga Masalı Değerler Tablosu	28
Tablo 2.10. Altın Kaz Masalı Değerler Tablosu	29
Tablo 2.11. Peri Kızı Masalı Değerler Tablosu	40
Tablo 2.12. Yeşil Kuş Masalı Değerler Tablosu	40
Tablo 2.13. Sihirli Yüzük Masalı Değerler Tablosu	41
Tablo 2.14. Altmış Akıllı Yetmiş Fikirli Masalı Değerler Tablosu	42
Tablo 2.15. Peynir Tulumu Masalı Değerler Tablosu	43
Tablo 2.16. Ağlayan Nar ile Gülen Ayva Masalı Değerler Tablosu	43
Tablo 2.17. İhtiyar Kuş Masalı Değerler Tablosu	44
Tablo 2.18. Keçi Kız Masalı Değerler Tablosu	45
Tablo 2.19. Avcıoğlu Masalı Değerler Tablosu	46
Tablo 2.20. Kırk Arap Masalı Değerler Tablosu	47
Tablo 4.1. Alman Masallarında Yer Alan Kök Değerlerin Bulunma Sıklığı	63
Tablo 4.2. Türk Masallarında Yer Alan Kök Değerlerin Bulunma Sıklığı	64

KISALTMALAR LİSTESİ

Çev. : Çeviren

Ed. : Editör

MEB : Millî Eğitim Bakanlığı

TDK: Türk Dil Kurumu

vd.: ve diğerleri

BÖLÜM 1

GİRİŞ

1.1 Problem Durumu

Değişen dünya şartlarıyla birlikte dış göçler yaygın hale gelmiştir. Ülkemizde özellikle 60'lı yıllardan sonra dış göç hareketliliği kayda değer oranda artmıştır. İnsanlar ekonomi, eğitim, sağlık gibi sebeplerden dolayı farklı ülkelere göç etmişlerdir. “1957 yılında 12 kişilik işçi grubunun Almanya'ya gitmesiyle başlayan göç; sonraki yıllarda Hollanda, Belçika ve Avusturya gibi ülkelere de devam etmiştir.” (Nurvan vd., 2005, s. 7) Göç, TDK Türkçe Sözlükte (2025) şu şekilde tanımlanmaktadır. “Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi”. Farklı toplumların herhangi bir sebeple uzun zamanlar bir arada yaşamaları kültürleri de etkilemiştir. Samuel von Pufendorf kültür için (akt. Cevizci, 2002) “İnsanların tüm yaptıkları kültür olarak adlandırılabilir” demiştir. Kùltürler farklı sembollerden oluşur. Topluluktan nesillere geçer. Göç hem kültür hem de dil etkileşiminde büyük rol oynar. Özellikle erken çocukluk döneminde göç eden çocuklarda bu etkiye çok dikkat etmemiz lazım. Çocuk ana dilini iyi kullanmalı ve kendi ülkesinden, kültüründen, değerlerinden kopmadan yetişmelidir. Bu dönemdeki çocuğa dil öğretiminde temel becerilerin (okuma, yazma, dinleme ve konuşma) geliştirilmesi sağlanmalıdır. Çocuğun ana dilini kullanabileceği ilgisini çeken materyaller, dinleme, okuma metinleri, derse katılmalarını sağlayacak etkinlikler bunların başında gelmektedir. Yurt dışındaki Türk çocukları kendi değerlerini dilini bilerek yetişmelidir. Kendi dilini en iyi şekilde kullanan bireyler başka dilleri daha kolay öğrenir. Bu da göç ettikleri ülkeye de uyum sağlamalarını hızlandırır. Özellikle yurt dışında yaşayan Türk çocuklara değerler eğitimini aşlamak büyük önem taşıyor. Edebi metinlerden masal yoluyla çocukları hem eğlendirmek hem de değerleri öğretmek mümkündür. Masallar bu süreçte çocuğun hem ana diline, okuduğunu anlamasına, kelime hazinesine katkıda bulunacak hem de eğitici özellikleriyle değerlerimizi öğretmekte yardımcı olacaktır. Değerler bir toplumun yapı taşıdır ve her bireyin toplum değerlerini bilmesi gerekir. Ülkemizdeki ve yurt dışındaki Türk çocukları her zaman Türk masalları okumuyor. Bu doğrultuda göç etmiş çocukların anadillerini ve değerlerini kullanabilmeleri adına yurt dışındaki Türk çocuklarına Türkçe öğretiminde kök değerler aktarımında Türk ve Alman masallarının karşılaştırılması yapılacaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı ve Araştırma Sorunları

Bu çalışmanın amacı, Türk ve Alman halk masallarını Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından belirlenen kök değerler açısından karşılaştırmalı olarak incelemek ve elde edilen bulgular doğrultusunda yurt dışında yaşayan Türk çocuklarına yönelik Türkçe öğretiminde masal temelli değerler eğitimine katkı sağlayacak öneriler geliştirmektir.

Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

1. Yurt dışındaki Türk çocuklarına Türkçe öğretiminde, Türk ve Alman masallarının karşılaştırılmasında temel değerlerden “adalet” masallarda yer almakta mıdır?
2. Yurt dışındaki Türk çocuklarına Türkçe öğretiminde, Türk ve Alman masallarının karşılaştırılmasında temel değerlerden “dostluk” masallarda yer almakta mıdır?
3. Yurt dışındaki Türk çocuklarına Türkçe öğretiminde, Türk ve Alman masallarının karşılaştırılmasında temel değerlerden “dürüstlük” masallarda yer almakta mıdır?
4. Yurt dışındaki Türk çocuklarına Türkçe öğretiminde, Türk ve Alman masallarının karşılaştırılmasında temel değerlerden “öz denetim” masallarda yer almakta mıdır?
5. Yurt dışındaki Türk çocuklarına Türkçe öğretiminde, Türk ve Alman masallarının karşılaştırılmasında temel değerlerden “sabır” masallarda yer almakta mıdır?
6. Yurt dışındaki Türk çocuklarına Türkçe öğretiminde, Türk ve Alman masallarının karşılaştırılmasında temel değerlerden “saygı” masallarda yer almakta mıdır?
7. Yurt dışındaki Türk çocuklarına Türkçe öğretiminde, Türk ve Alman masallarının karşılaştırılmasında temel değerlerden “sevgi” masallarda yer almakta mıdır?
8. Yurt dışındaki Türk çocuklarına Türkçe öğretiminde, Türk ve Alman masallarının karşılaştırılmasında temel değerlerden “sorumluluk” masallarda yer almakta mıdır?
9. Yurt dışındaki Türk çocuklarına Türkçe öğretiminde, Türk ve Alman masallarının karşılaştırılmasında temel değerlerden “vatanseverlik” masallarda yer almakta mıdır?
10. Yurt dışındaki Türk çocuklarına Türkçe öğretiminde, Türk ve Alman masallarının karşılaştırılmasında temel değerlerden “yardımseverlik” masallarda yer almakta mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Günümüzde kültürel göç hareketleri ve kültürlerarası etkileşim eğitim sistemini, çok kültürlü ve iki dilli çocuklar için uygun hale getirilerek yapılandırılmalıdır. Çocukların kimlik gelişimlerinde aidiyet, dil yeterliliği ve değer yönelimleri gibi dinamikler göz önünde bulundurulmalıdır. Masallar bu çok yönlü yapıya hitap eden, çok kültürlü evrensel yapıtlardır. Her kültürde var olan bu halk anlatıları çocuklara ana dillerini kullanmaları ve değerler eğitimini edinmelerinde güzel bir araçtır. Yurt dışındaki Türk çocuklarının ana diliyle iletişim

kurmaları, kültürlerine sahip çıkmaları ve göç süresince aidiyet duygusunu idare edebilmeleri açısından masallar aracılığıyla verilen eğitim son derece önemlidir. Göçmen çocuklar hem doğdukları hem de yaşadıkları ülkenin kültürleriyle iç içedir. Yaşadıkları ülkenin ana diline, kültürüne, değerlerine her gün maruz kalan çocuklar bir yandan da geldikleri ülkenin değerlerini, kültürünü ve dilini yaşatmalıdırlar. Erken yaşta kazanılan değerler kişinin tüm hayatı boyunca taşıyacağı ahlaki çerçeveyi oluşturur. Bu nedenle değerler eğitimi oldukça kritik bir role sahiptir. Masallar ana dili bakımından, değerler eğitimi açısından ve çok kültürlü eğitim açısından değerlendirilebilir. Çocukların Türkçeye olan ilgilerinin korunması ve temel dil becerilerinin desteklenmesi konusunda masallar araç olmaktadır. Değerlerin ise doğrudan değil, okuyucuya hissettirerek aktarılması sağlanır. Masallar, kültürü yansıtan ve kültürü, değerleri kuşaktan kuşağa aktaran temel araçlardan biridir. Türk- Alman masalları karşılaştırılmasında ortak değerlerin ve kültürel farklılıkların altı çizilmelidir. Bu çalışma göçmen çocukların hem kendi kültürlerini korumalarına hem de yaşadıkları ülkeye uyum sağlamalarına destek olacak bir araç olarak masalları sunmaktadır. Özellikle yurt dışında yaşayan Türk çocukların iki farklı kültürde yaşadıklarını dikkate alırsak bu tür karşılaştırmalı analizler çocukların içinde bulundukları çok kültürlü yapıyı daha bilinçli ve kolay şekilde öğrenmelerine katkı sağlar. Bu yönüyle çalışma, hem kültürlerarası çözümleme alanına katkı sağlamakta hem de değer aktarımını çocuk edebiyatı üzerinden masallar yoluyla yaparak disiplinler arası bir bakış açısı getirmektedir. Ayrıca bu çalışma, alan yazında görece sınırlı bulunan göçmen çocuklar için masallar ile değer eğitimi alanına yeni bir katkı sunmaktadır.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Türk masallarından Naki Tezel'in Türk Masalları kitabından Peri Kızı, Yeşil Kuş, Sihirli Yüzük, Keçi Kız, Altmış Akıllı Yetmiş Fikirli, Peynir Tulumu, Avcıoğlu, Kırk Arap, Ağlayan Nar ile Güle Ayva, İhtiyar Kuş isimli masallar incelenmiştir. Alman masallarından Grimm Masalları isimli kitaptan; Şanslı Hans, Bremen Mızıkacıları, Kurbağa Prens, Kurt ile Yedi Küçük Oğlak, Köpek ile Serçe, Üç İplikçi Kadın, Balıkçı ile Karısı, Cesur Terzi, Yedi Karga ve Altın Kaz isimli masallar incelenmiştir. MEB'in belirlediği değerler eğitimi öğretim programlarında yer alan kök değerler olan adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik temel değerleri aktarmaktadır. Aynı zamanda sadece kök değerler değil, çocuklar için önemli olan (cesaret, sadakat, vb.) başka değerlere de rastlanmıştır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma Türk ve Alman masallarından seçilen eserlerle sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Göç: Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi. (TDK 2025)

Ana dili: Çocuğun ailesinden veya içinde yaşadığı topluluktan edindiği dil. (TDK 2025)

Masal: Genellikle halkın yarattığı hayale dayanan sözlü gelenekte yaşayan, çoğunlukla insanlar, hayvanlar ile cadı, cin, peri vb. varlıkların başından geçen olağanüstü olayları anlatan tür. (TDK 2025)

Masal: Genellikle halkın yarattığı, ağızdan ağıza, kuşaktan kuşağa sürüp gelen, olağanüstü, kişilerin başından geçen olağandışı olayları anlatan öykü türüdür. (TDK, 1977, s. 395)

Kültür: insanın, toplumun bir üyesi olarak edindiği bilgi, inanç, sanat, ahlak, töre ve tüm diğer kabiliyet ve alışkanlıkları içeren, kompleks bir bütün'(Tylor, 2024)

Değer: Bir ulusun sahip olduğu, sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü. (TDK, 2025)

Değerler Kavramı: Bir ulusun sahip olduğu, sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü. (Ulusoy ve Arslan, 2019, s. 5)

Çocuk Edebiyatı: "Gelişme çağındaki çocukların duygu ve düşünce dünyasına, anlama ve kavrama becerilerine seslenen edebiyata çocuk edebiyatı denir." Şimşek (2014, s.15),

Çocuk Edebiyatı: "Çocuk edebiyatı (yazını), erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır." (Sever, 2013, s.17),

Adalet: Hak ve Hukuka uygunluk, hakkı gözetme. (TDK,2023) Herkese kendine uygun düşeni, kendi hakkı olanı verme. (TDK,2025)

Dostluk: Dost olma durumu, dostça davranış. (TDK, 2025)

Dürüstlük: Doğruluk (TDK,2025)

Öz denetim: Daha önemli bir amaca ulaşabilmek için kişinin tepkilerini, davranışlarını veya baka amaca yönelme eğilimini denetleyip kısıtlaması; otokontrol. (TDK,2025)

Sabır: Acı, yoksulluk, haksızlık vb. üzücü durumlar karşısında ses çıkarmadan onların geçmesini bekleme erdemi; dayanç. (TDK,2025)

Saygı: Değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı, dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu; hürmet, ihtiram. (TDK,2025)

Sevgi: İnsanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygu; muhabbet. (TDK,2025)

Sorumluluk: Kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi; sorum, mesuliyet, uhde: (TDK, 2025)

Vatansever: Yurtsever. (TDK, 2025)

Yardımseverlik: Hayırseverlik. (TDK, 2025)

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Ana dili Eğitimi ve İki Dillilik

Normal şartlarda yetişen her çocuk en kısa sürede ilk dilini yani ana dilini öğreniyor. Doğumdan itibaren çocuk duymaya başladıkça öğrenme başlar. Ana dili TDK Türkçe Sözlükte (2025) şöyle tanımlanmıştır. “Çocuğun ailesinden veya içinde yaşadığı topluluktan edindiği dil”. “Doğadaki diğer canlılar gibi insan da zamana bağlı olarak gelişmektedir. Ana dili edinimi ve onun gelişimi de çocuğun fiziksel gelişme dönemlerine bağlı olarak gerçekleşmektedir. Bir bebek büyüyüp olgunlaştıkça onun ana dili de gelişir. Çünkü çocuğun ana dilinin gelişiminde temel süreç olgunlaşmadır.” (Özüdoğru ve Dilman, 2014, s. 13) “Dil bilimcilere göre bir çocukta ana dili edinimi belli bir yaşa kadar gerçekleşmezse o yaştan itibaren tamamlanamaz, bu süreç kritik yaş veya hassas dönem olarak adlandırılmaktadır.” (Özüdoğru ve Dilman, 2014, s. 21) Ana dili eğitimi çocuğun kendi dilinde olduğu kadar ikinci dil ediniminde de okuma yazma becerilerinin hızlı gelişmesini de sağlar. “Erken çocukluk döneminde yeterli ana dili eğitimi veya ana dilinde yeterli girdi alan çocuklar içinde bulundukları toplumun dillerinde daha güçlü okuryazarlık becerilerinin geliştiği açığa çıkarılmıştır.” (Cummins, 2001). “Dil sadece bir iletişim aracı değil, aynı zamanda kişinin ait olduğu grubun bir göstergesidir. Sadece dili düzenli olarak kullanan insanları kapsamaz.” (Grosjean, 1982, s. 117-118) “Dil bir toplumun aynasıdır ve kullandığı toplumun düzeyini, gelişmişliğini ve düşünce yapısını gösterir”. (Çelebi, 2006/2: 15) Ana dili eğitimi üzerine yapılan araştırmada iki temel noktaya değinilmiştir. İlki, anadili eğitimi ve öğretimi sürecinde çocuk yazın ürünlerinden yararlanılmalıdır. İkincisi, ana dili eğitimi ve öğretimi süresince “masal” türündeki metinler diğer türlerden ayrı bir yer ve öneme sahiptir. (Mert, 2012, s 2)

İki dillilik ise pek çok dilbilimci tarafından farklı şekillerde tanımlanmıştır. İki dillilik ile ilgili bilimsel ilk çalışmalar Bloomfield ile başlamıştır. Bloomfield iki dilliliği şu şekilde ifade etmiştir. “İki dillilik her iki dilin de ana dilmişçesine kontrolüdür”. (Bloomfield,1933 akt. Tokdemir 2000: 60) “İki dillilik, iletişim aracı olarak iki veya daha fazla dile sahip olan bireyin psikolojik durumudur.” (Hamers ve Blanc, 1989, s. 265) “Ana dili dışındaki dillerde iletişim kurabilen fertler, “iki dilli” olarak tanımlanmaktadır.” (Achmet, 2005, s. 45) İki dilliliğin bir başka bir başka tanımı ise şu şekildedir. “İki dillilik, iletişim aracı olarak iki veya daha fazla dile sahip olan bireyin psikolojik durumudur.” (Hamers ve Blanc, 1989, s. 265) İki dillilik

bilimsel araştırmaya göre “erken yaşlarda ikinci dili öğrenen çocukların beyinleri, bir dil konuşanlara göre dil edinimi noktasında daha aktif çalışır”. (Yılmaz, 2014: 1643)

Piaget’in gelişim kuramına göre okul öncesi dönem çocukları “işlem öncesi dönemi” olarak adlandırılır. Bu dönem 2 ve 5 yaş arası çocukları kapsar. 2-5 yaş dil ve anlamanın en hızlı olduğu dönemdir. Çocuk anlatılan bir masalı ya da gösterdiğimiz bir görseli hayalinde canlandırabilir. Aynı zamanda iki dillik için de en uygun yaşlardır. 2 yaşındaki bir çocuğun nöronları yetişkinlerden kat kat fazla olduğu için erken yaş dil edinimi 2 yaştan itibaren başlar. 6 yaşa kadar ikinci dil edinimini sağlamak oldukça önemlidir. Nörofizyolojik olarak bakıldığında hem anadilini hem ikinci dili aynı anda öğrenen kişilerin iki dili de beynin aynı alanı içinde yer alır. Hatta edindikleri üçüncü dil bile aynı alan içinde yer alır. Tüm bu bilgilere Yıldız’ın bu bilgisini özet niteliğinde ekleyebiliriz, Yıldız, “Çok dilliliğin bir zenginlik olduğunu düşündüğümüzde, ana dilinde yetkin olan bireylerin ikinci dilleri öğrenmelerinin daha başarı ile sonuçlanacağını ve bunun da çoğunluk dilin toplumuna uyumda ve çok dilli zengin bir toplum oluşturmada önemli bir faktör olduğu belirtilmektedir” (Yıldız, 2012).

2.2. Dil edinimi

Dil edinimi çocuklarda 0-4 yaş arası mümkündür. Chomsky’e göre çevrenin dil edinimine hiçbir etkisi yoktur. Beyin mekanizması izin verdiği sürece dil edinimi gerçekleşir. Öğrenme yoktur, doğuştan gelen yetenek vardır. Skinner’e göre ise dil taklit ve ödül yoluyla öğrenilir. Çocuğu ödüllendirebilmek için önce çocuğun ilk olarak ses çıkartması beklenmelidir. Bunu sabırla beklemek lazım fakat çocukların taklit etmesi kolay olduğu için süreç kısalmıyor. Mesela annenin veya babanın çocuğuna okuduğu bir masal kitabında geçen kelimeyi çocuğun da yüksek sesle söylemesi ve öğrenmesi buna örnek olarak verilebilir. Çocuklarda ilk dil ediniminin ne zaman başladığına dair farklı bilgiler olmakla birlikte, dil edinimi temelinin büyük ihtimalle anne karnında başladığını ifade edebiliriz. (Pınar vd.2015)

Dil eğitiminde daldırma ve batırma olmak üzere iki yöntem vardır. Daldırma yöntemi de kendi arasında daldırma ve kısmi daldırma olmak üzere ikiye ayrılır.

Daldırma yöntemi: Yeni dilin ancak o dilin doğal ortamında öğrenilebileceğini savunur. Almanca öğrenmek için Almanya’ya gitmek gibi. Bu yöntemin savunucuları ikinci dil ediniminde ana dilinin olumsuz etkilemediğini aksine ikinci dil ediniminde ana dilinin önemli bir destekçi olduğunu söyler.

Kısmi Daldırma Yöntemi: İki eğitmenin olduğu bir okul ortamında, eğitmenlerden biri sadece çocuğun sahip olduğu dili yani ana dilini konuşurken ikinci eğitmen yeni yani öğretilen dili

konusur. İki dil de eşit konuşulur. Böylece çocuk ana dilinden de uzak kalmaz ve onu kullanmaya devam eder. Kanada, İsviçre, Lüksemburg, Belçika, Avustralya gibi ülkelerde bu yöntem kullanılır. Sınıf içinde etkinliklerle çocuklar doğal ortamda iki dile de dalar. (Çetintaş ve Yazıcı, 2016)

Batırma Yöntemi: Çocuk ana dilini yalnızca ailesi ve yakın çevresiyle kullanır. Eğitim sisteminde bu yöntem kabul görmez. Göç alan pek çok ülkede kullanılır. Bu yöntemde ikinci dilin yani yaşanan, göç edilen ülkenin kullandığı yerel dilin, çocuğun ana dilini unutması pahasına kullanımı, öğrenimi söz konusudur.

2.3. Masal

Dil öğretiminde temel becerilerden olan okuma, yazma, dinleme ve konuşma becerilerinin geliştirilmesinde öğrencinin dikkatini çekecek ders materyalleri, merak uyandıran dinleme ve okuma metinleri ve derse katılımlarını sağlayacak etkinlikler oldukça önemli bir yer tutar. Dil öğretiminde edebi metinler de yardımcı materyallerin başında gelmektedir. Masal, TDK Türkçe Sözlükte (2011 s.1630) şu şekilde tanımlanmaktadır. “Genellikle halkın yarattığı hayale dayanan sözlü gelenekte yaşayan, çoğunlukla insanlar, hayvanlar ile cadı, cin, peri vb. varlıkların başından geçen olağanüstü olayları anlatan tür”. Ayrıca yine Türk dil kurumunun sözlüğüne göre masal, “genellikle halkın yarattığı, ağızdan ağıza, kuşaktan kuşağa sürüp gelen, olağanüstü, kişilerin başından geçen olağandışı olayları anlatan öykü türüdür” (TDK, 1977, s. 395) Edebi tür olan masal aynı zamanda eğitici yanıyla bilinir. “Masal; genellikle özel kişiler tarafından, kendine has zaman, mekân ve şahıs kadrosu içerisinde, yaşanan hayat ile hayal edilen hayatın sistemli biçimde ifade edildiği, kalıplaşmış sözlerle başlayıp yine kalıplaşmış sözlerle biten hayal ürünü sözlü anlatım türüdür.” (Şimşek 2001: 3) Boratav’a göre masal “nesirle söylenmiş, dinsel, büyüsel inançlar ve törelerden bağımsız olan, gerçeğe ilgisi olmayan ve anlatılan şeyleri kanıtlama amacı gütmeyen, tamamen hayal ürünü olan” edebi türdür. (Boratav, 2013: 85) “Masallar 19.yüzyıla kadar ağız yoluyla aktarılmış değerlerdir. Masallar üzerinde yapılan ilk sistemli araştırma, 19. yüzyıla dayanmaktadır. Masalların kökenini ilk araştıran da Wilhelm Grimm'dir.” (Helimoğlu Yavuz,1994, s. 11-15) “Perrault, Grimm Kardeşler ve Andersen gibi yazarların da masalların yaygınlaşmasında büyük etkisi olmuştur. Bu yazarların ana dillerinde yazdıkları masal kitapları 18. ve 19. yüzyıllarda farklı dillere çevrilmiştir.” (Şirin, 1994, s. 66-68) Masallar çocukların dil gelişiminde ve hayal dünyalarının gelişiminde önemli bir yer tutar. Özellikle mutlu sonlu masallarda bunlara ek dünyaya daha güzel bakma, çevredeki güzellikleri görme, iyi ve doğruya yönelme, hoşgörölü olma gibi birçok olumlu tutumu çocuğa katar. Çocuk edebiyatı türlerinin içinde önemli bir yere

sahip olan masal, çocuklar için etkili bir eğitim aracı olarak kabul edilmektedir. (Şimşek, 2014, s.15), “Gelişme çağındaki çocukların duygu ve düşünce dünyasına, anlama ve kavrama becerilerine seslenen edebiyata çocuk edebiyatı denir.” (Sever, 2013, s.17), “Çocuk edebiyatı (yazını), erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır.” Çocuk edebiyatının önemli parçalarından biri olan Yılmaz ise şu ifadeleri kullanmıştır. Masal sadece okul dönemi değil bebeklikten itibaren her yaş döneminde dilin öğretilmesi, geliştirilmesi, kullanılması ve dil bilinci oluşturmaya bakımından önemli bir araç olarak kullanılabilir (Yılmaz, 2012, s.301-302). Masalların en güzel yanından birisi de hayal gücünün sınırsızlığıdır. Hayalinizdeki her şeyi masallarda yapabilirsiniz. Okuyucu, dinleyici masal dünyasının içine girer ve kendini orada hisseder. En önemli noktalardan bir tanesi de okuduğumuz ya da dinlediğimiz masaldaki bir evi, ayakkabıyı, masal kahramanının geçtiği yolu, yaşadığı sarayı, kasabayı ya da topladığı çiçeği her okuyucu, dinleyicinin farklı hayal etmesidir. Herkesin aklından geçenler kendi hayallerini yansıtır. “Çocuklar eserlerdeki olayı ya da durumu âdeta yaşar, bunun sonucunda Türkçeyi öğrenirken aynı zamanda birçok değeri de farkına varmadan az veya çok edinir.” (Uyar, 2007, s.53) Masallar aynı zamanda çocuğun kelime dağarcığının gelişimine yardımcı olur ve okuduğunu anlamasını iyileştirir. Bu da ana dili öğrenimine büyük oranda katkı sağlar. Masallar çocuğa anadilinin nasıl kullanıldığını da öğretir. Bu da çocuğa o dilin kıvraklığını, zenginliğini, inceliğini gösterir. (Boratav 1959: 15; Günay 1975) Yavuz, ise masalların anadil eğitimine katkısını şu sözlerle dile getirmiştir. “Bir insana ana dilini; ikilemeler, uyaklar, deyimler vb. gibi konuşma dilinin bütün incelikleriyle zenginleştirilmiş masallardan daha iyi, sözlü ve yazılı edebiyat gösterebilir ki?” (Yavuz,2002) Cümlelerinin dikkat çektiği gibi masallar çocuğun anadil öğretiminde büyük rol oynar. Çocuk, masalları okudukça, dinledikçe temel becerilerinden olan anlama ve anlatma becerileri de gelişecektir. “Bebeklikten itibaren aileleri tarafından kendilerine masallar, hikâyeler okunan çocukların sözcük hazinesi zenginleşir ve cümle kurma yeteneği daha hızlı gelişir.” (Özüdoğru ve Dilman, 2014, s.22) Okul öncesi dönemde çocuğa masallar yoluyla temel beceriler de geliştirilir. Çocuk çevresi anlamaya başlar, iyiyi – kötüyü, doğruyu- yanlış, güzeli-çirkini daha iyi ayırt eder. Çevresinde gördüklerini, düşündüklerini ya da hayal dünyasındakileri yazıya dökme alışkanlığı da kazanır. Bu da çocukta daha çok okuma isteği uyandırır. Piaget’in gelişim kuramına göre okul öncesi dönem çocukların “işlem öncesi dönemi” olarak adlandırılır. Bu dönem 2 ve 5 yaş arası çocukları kapsar. Bu dönem anlamamanın en hızlı olduğu dönemdir. Çocuk okuduğumuz ya da anlattığımız

masalın kahramanlarını, mekânı, objeleri zihninde hayal edip tasarlayabilir. “Edebi eserlerin çoğu insanı eğitmek maksadıyla yazılmıştır. Türk edebiyatında Yunus Emre, Mevlâna, Nâbi, Namık Kemal, Ahmet Mithat, Tevfik Fikret, Mehmet Akif, Hüseyin Rahmi gibi pek çok yazar ve şair eserlerini insana değerleri öğretmeyi amaçlayarak yazmıştır.” (Demirel, 2010: 70) Buraya kadar bahsettiğimiz üzere masallar çocukların hem dil gelişimlerine hem hayal dünyalarını geliştirmede hem de değerleri öğrenmesinde önemli rol oynar.

2.4. Değer ve Kültür

Kültür hakkında günümüze kadar birçok tanımlama çabasına girilmiş, bu tanımlardan bazıları akademik çevrelerde kabul görmüştür. Kabul gören bu tanımlardan bir tanesi, Tylor’ın kültür tanımıdır. Tylor kültürü “insanın, toplumun bir üyesi olarak edindiği bilgi, inanç, sanat, ahlak, töre ve tüm diğer kabiliyet ve alışkanlıkları içeren, kompleks bir bütün” olarak tanımlar”. (Tylor, 2024) “Kültür, siyasi grup, birlikte yaşama, kimlik gibi kavramlar, iki dilliliğin ilişkilendirildiği alanlar olarak karşımıza çıkmaktadır.” (Süverdem ve Ertek, 2020, s. 183) Aynı zamanda bu kültür tanımı, eğitimin temel unsurlarından birisi olan değerler konusunu da kapsamaktadır. Elbette kültürün dışında birer evrensel etik unsuru olarak da karşımıza çıkan değerler mevcuttur ancak burada kasıt paralelliktir. Bu paralellik TDK sözlüğündeki değer tanımında da karşımıza çıkar. TDK, 2023 yılı Genel Türkçe Sözlükte değeri “Bir ulusun sahip olduğu, sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü.” olarak tanımlar. (TDK, 2023) Ulusoy ve Arslan değerler kavramını “Bir ulusun sahip olduğu, sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü¹” şeklinde tanımlamışlardır. (Ulusoy ve Arslan, 2019, s. 5) Alıntılanmış olan bu tanımlara bakılarak, kültür ve değer kavramlarının birbiriyle tamamen ilişkisiz ve uzak kavramlar olmadığı değerlendirilebilir. Tylor kültürü tanımlarken, onu, bireyin toplumdan edindiği kompleks bir yaşayış ve davranış bütünü olarak görmüş; Ulusoy ve Arslan ise bu tanımdan çok da uzak olmayan bir şekilde değeri yine toplumun kabul ettiği ve onayladığı birey davranış ve özellikleri olarak tanımlamışlardır. Burada dikkate değer olan nokta ise hem kültürün hem de değerlerin ortak paydalarının toplumun ve bireyin davranış ve pratikleri oluşudur. Bu noktada hem kültürün hem de değerlerin, birey ve toplum vasıtasıyla birbirlerini besleyen unsurlar olduğunu değerlendirmek mümkündür.

Değer kavramının tanımlamalarında genel olarak manevi kavramlar üzerinde durulmaktadır. Bu manevi kavramların gözlemlenmesi ve ölçümü de doğal olarak, eylemlere yansımaları üzerinden yapılır. “Değerler, toplumun sahip olduğu kültür içinde kalıplaşmış standartlardır.

Toplumun bireyleri de bu standartlara göre hareket eder ancak bu standart değerlere uyma zorunluluğu kesin sınırlarla çizilmemiştir.” (Şen, 2007, s.5) “Değerler ve normlar, insanların düşünce dünyasında şekillenen, maneviyatıyla yorumlanabilen doğrudan bir teşhis konulamayan içsel olgulardır. Ancak insan eylemlerine yansımaları ile yorumlanabilir ve davranışlara bakılarak bir kanıya ulaşılabilir ve eylemler neticesinde anlaşılabilir” (Güngör, 1993, s. 56) Bu açıdan bakıldığında, kültürün de manevi taraflarını göz önüne almak, değerler ile birbirlerini nasıl beslediğini incelemek açısından önemli olacaktır. Bu perspektifte Şişman’ın ifade ettiği ve Oral’ın aktardığı, kültürün manevi kısmının tanımı önemli olacaktır. Ona göre “Kültürün manevi unsurlarını ise o kültürün toplumsal yaşamını düzenleyen kuralları, bilgileri, inançları ve değerleri oluşturur.” (Oral, 2019, s.23) Bu tanımdan hareketle evrensel değerlerin, kültürün manevi unsurlarını oluşturan temel parçalardan birisi olduğunu ifade etmek mümkün olacaktır. Bu tanım aynı zamanda değer ve kültür kavramlarının girift bir yapıda olduğunu ifade etmekte ve durumsal olarak bir kavramın diğer kavrama üst başlık olabileceğini de ortaya koymaktadır. Örneğin, kültürel olarak aile olmayı ve aile kurumunu korumayı önceleyen bir toplumda; yaşlılara saygı değeri ile sık karşılaşmak sürpriz olmayacaktır. Bu örnek bağlamında kültür, değerün üst kavramı olarak karşımıza çıkar. Bir diğer örnek olarak sorumluluk ve çalışkanlık değerlerinin öncelendiği bir toplumda, çalışma ahlakına bağlı olarak üretim ve ödev bilincine bağlı olarak eylemlerin sonuçlarını göğüsleme kültürünün oluşması ve yaygınlaşması muhtemel olacaktır. Bu örnek bağlamında da değer, kültürün üst kavramı olma görevini üstlenecektir. Bu iki örneğin de ortak noktası, toplumların farkında olarak ya da olmayarak değer ve kültür algılarının değişkenlik gösterebileceği ve yaşayış biçimlerine göre bu iki kavramın şekillenebileceğidir. Değerin üst kavram olduğu durumlarda, bir toplum bu değeri kendi yaşayış biçimine göre yorumlayıp zaman içerisinde bu değeri kültürünün bir parçası haline getirebilir. Aynı şekilde kültürün üst kavram olduğu durumlarda da bir toplum, bahsi geçen kültürel pratiği zaman içerisinde toplumsal bir değer olarak işleyebilir.

Değerler, bireyin ve toplumun birçok davranış şeklinin ve kültürel pratiğinin altında yatan temel unsurlardan biri olarak karşımıza çıkar. Bu noktada değer tanımlamasında sosyoloji ve psikoloji alanlarının tanımları ve araştırmalarına başvurmak gerekebilir. “İnsanların sosyal ortamlarda sergiledikleri davranışlarının dışarıdan gözlemlenmesi yeterli değildir, davranışın gerisindeki anlamların incelenmesi gereklidir.” (Özcan ve Özbay, 2002, s.65) “Değerler duyuşsal alan içerisinde yer alan düşünce ve eylemlerimizi etkileyen, onlara yön veren zihinsel olgulardır.” (Demircioğlu ve Tokdemir, 2008, s.71) Bu iki alıntıdan da anlaşılacağı üzere değerler bir anda oluşmuş olan ve oluştuğu anla sınırlı kalan unsurlar değildir ve tek bir bilim dalının alanı olarak incelenmesi yetersiz olacaktır. “Söz konusu değerler milleti oluşturan ve farklı

bölgelerde yaşama, farklı kültürlerle temasa geçme gibi sebeplerle derin olmayan farklılıklara sahip olan değer anlayışlarıyla çatışmamakta aksine bir üst kabule sahip olmaktadır.” (Doğan, 2007, s.313). Değerlerin aktarımını da tıpkı kültürel aktarımlar gibi bir çeşit toplumsal manevi miras bırakma durumu olarak ifade etmek mümkündür. Bu miras benzeri durum, toplumların kendi içyapısını muhafaza etme ve gelecek kuşakları bu yapıyı bozmayacak ya da çürütmeyecek şekilde yetiştirmeleri adına güçlü bir öneme sahiptir. Bu bağlamda hem kültürün hem de değerlerin aktarımı, toplumlardaki süreklilik ve devamlılık için birer köşe taşı görevini görür. Bu miras bırakma süreci sırasında hangi unsurların aktarılacağı ve hangilerinin eleneceği ise toplumların algılayış ve yaşayışıyla şekillenmesi muhtemeldir. Toplumsal tecrübelerin ve toplumun ortak hafızasının bu süreçte rol oynaması elbette şaşırtıcı olmayacaktır. Dilmaç, Deniz ve Deniz’in değerler tanımı bu savı destekler niteliktedir. Dilmaç vd. değerleri “insanların, yaşantılarında doğru ve yanlışları sınıflandırmada geliştirdikleri inançlar, istenen veya istenmeyen yargılar bütünü” olarak tanımlamıştır. (Dilmaç, Deniz ve Deniz, 2009, s.10) Ayrıca Çelikkaya da değerleri “bir toplulukta, inanç veya ideolojide insanların kabul ettiği, benimsediği, yaşattığı toplum, insan veya din kaynaklı her çeşit düşünceler, davranışlar, kurallar, kutsallar” olarak tanımlar. (Çelikkaya, 1996, s.168) İki tanım da bahsi geçen unsurların her biri bu miras bırakma durumu içine dâhil edilebilir ve toplumlar tarafından bireylere korunması ve uygulanması gereken bir anlayış olarak aktarılabilir.

Akademik çevrelerde genel algı hem değerlerin hem de kültürel pratiklerin oluşmasının veya ortadan kalkmasının uzun sürelerde gerçekleştiği yönündedir. Lakin tarihe bakılırsa bu durumun savaş ve salgın hastalıklar gibi felaketler de görülmüştür. Örneğin bir toplum savaş durumundan önce kolektif hareket etme kültürüne sahipken, savaş durumunda yaşanan kayıplar ve parçalanmışlık; toplumu daha bireyselci hareket etmeye yönlendirebilir. Toplumlar üzerinde travmatik etkilere sahip olan savaş ve salgın hastalık gibi durumların hem kültür hem de değerler üzerinde hızlı değişim etkisi yaratabileceği tarihin belirli dönemlerinde gözlemlenebilmektedir. “Maddi ve manevi değerler birbirinden ayrı düşünülmeden ve birbirini tamamlayarak gelişime ve değişime uğramalıdır. Bu gelişim ve değişim sırasında taraflardan birinde yaşanacak aksaklık toplumların kültür boyutlarında aksamalara yol açar.” (Aktan ve Tutar, 2007)

Yukarıdaki alıntılar ve değerlendirmelerden yola çıkarak, kültürün ve değerlerin bu girift yapısının; yalnızca sosyoloji, tarih ve kültürel çalışmaları gibi toplum bilimi alanlarında değil, bu çalışmanın ilerleyen bölümlerinde görüleceği üzere eğitim bilimleri alanında da işlevsel olabileceğini söylemek mümkündür. Bunun nedeni ise hem değerlerin hem de kültürün

nesillere küçük yaşlardan itibaren aktarılmaya başlanması ve okuldaki eğitimin de bu yaşlarda çocukların hayatına girmesidir. Küçük yaşlarda başlayan bu eğitim sürecinde bireylerin kültürel alışkanlıkları ve değerleri edinmesinin en önemli yollarından birisi de masallar gibi edebi eserlerdir. TDK masalları “genellikle halkın yarattığı hayale dayanan sözlü gelenekte yaşayan, çoğunlukla insanlar, hayvanlar ile cadı, cin, peri vb. varlıkların başından geçen olağanüstü olayları anlatan tür” olarak tanımlamıştır. (TDK 2011 s.1630) Bu edebi tür ile çocukların dikkatini çekmek ve aktarılacak istenen değer ve kültür unsurlarının aktarımını daha akıcı ve eğlenceli hale getirmek mümkündür. Paragrafın başında da bahsedildiği üzere kültür ve değerlerin girift yapısı göz önüne alınarak; bir toplumun kültürünün, onun değerleri hakkında göstergeler sunabileceğini, aynı şekilde bir toplumun değerlerinin de o toplumun kültürü hakkında fikirler verebileceğini değerlendirmek yanlış olmayacaktır. Değerler eğitimi de değerlerin ve kültürün ve çalışmamızın bir parçasıdır. “Kişiyi kıymetli yapan, içinde barındırdığı yüksek özellikler ve hayat boyu elde ettiği kazanımlarıdır. Elde edilen değerler ömrü boyunca kişinin karakter, tavır, düşünüş tarzı ve nihayetinde tüm bunları kapsayacak şekilde hayatını yönlendirmede etken unsurlar olduklarından, onların bilincine varıp elde etmesi ve karakterine oturarak aksiyona dönüştürmesi gerekmektedir. Yaşam boyu sürececek olan bu değer edinme ve edindirme eylemlerine “değerler eğitimi” denir”. (Yaman, 2016: 18) Tezcan (2018, s.20); değerler eğitimi, “ötekini anlama, tahammül etme, toplumsal duyarlılığı geliştirme ifadelerinin işaret ettiği davranışları gösteren insan yetiştirmek amacıyla uygulanan etkinliklerin tamamı” olarak tanımlar. Değerler eğitimi çocukların gelişiminde önemli bir yer tutar. Fakat çoğu zaman okuduğumuz metinleri, izlediğimiz çizgi filmlerini bir değer olup olmadığını önemsemeksizin vakit geçirmek için okuruz izleriz. “Değerler eğitiminin önemsenmesinin sebebi çocuklarının değerleri benimsememiş olması olarak görülmemelidir. Bu yaklaşım, çocukları onarılması gereken ve düzeltilmeye ihtiyacı olan bireyler olarak görmek anlamına gelir.” (Kohn, 1997, s.432) “Bireylerin yaşadıkları toplumun birer üyesi olarak ortak değerler çerçevesinde davranış sergileyebilmesi adına gerekli beceri ve eğilimleri aşılama amaçlayan değerler eğitimi, bireylerin değer anlayışlarını doğrudan veya dolaylı olarak geliştirmeyi amaçlamaktadır.” (Values Education Study, 2003’ten akt. Hökelekli ve Gündüz, 2004, s. 385) “Değer eğitimi, toplumdaki fertlerin edinilen tecrübeler sonucu değer üretebilmelerine ve doyurucu bir yaşam oluşturabilmelerine yardım etmeyi hedeflemektedir. Dolayısıyla değerler eğitimi, fertlerin ve içinde yaşadıkları sosyal çevrelerin mükemmelliğe ulaşmasına çalışır.” (Kirschenbaum, 1995; akt. Keskin, 2016, s. 77) MEB kök değerler adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverliktir.

Masalları incelerken kullanacağımız T.C Millî Eğitim Bakanlığı Değerler Eğitimi Öğretim Programlarında yer alan kök değerler şunlardır: (MEB, eba.gov.tr)

- 1) Adalet
- 2) Dostluk
- 3) Dürüstlük
- 4) Öz denetim
- 5) Sabır
- 6) Saygı
- 7) Sevgi
- 8) Sorumluluk
- 9) Vatanseverlik
- 10) Yardımseverlik

2.5. Alman Masalları Özetleri

(Masallar Grimm Kardeşler'in *Grimm Masalları* kitabının 1. cildinden alınmıştır.)

1) Şanslı Hans (s. 574- 582)

Masal, Hans adında bir genci ele alır. Bu genç yıllarca bir çiftçinin yanında çalışır ve işin inceliklerini öğrenir. Yedi sene sonunda çiftçinin yanından ayrılıp annesinin yanına gitmeye karar vermesiyle masal başlar. Hans' a yanında çalıştığı çiftçi emeklerinin ve dürüstlüğünün karşılığında bir külçe altın verir. Hans altını bir çuvala sararak çıkar yola. Fakat bu altını eve kadar taşıyamayacağını düşünür ve dinlenmeye karar verir. Yolda pek çok sebepten elindekileri değiş tokuş yapar. Bu ilk olarak altınla başlar. Yolda gördüğü, işine yarayacağını ve annesinin de seveceğini düşündüğü her şeyi takas yapar. Altını bir at ile değiştirir. Biraz ilerler yolda inek görür. Bu sefer inek ile atı takas eder. Sonra at ile domuzu takas eder. Domuz ile kazı derken en son bir bileyiciyle karşılaşır ve kazını takas eder. Hans bunların hepsinden mutluluk duyar ve çok şanslı olduğunu düşünür. Çünkü altınlar çok ağırdır ve taşımakta zorlanır. At'a binememiş, inek süt içecekken onu tepmiştir. İneğini takas ettiği domuz çalıntı çıkmıştır ve ondan da kazı alarak kurtulmuştur. En son da bileyici olup çok para kazanma hayaliyle kazını vermiştir. Sonunda bileyiciden aldığı taşları taşımaktan zorlandığı için dinlenmeye karar verir bu sırada taşlar kuyuya yuvarlanır. Hans tüm başına gelenlere rağmen sevinç içinde artık ağır taşları taşımak zorunda değilim çok şanslıyım diyerek eve doğru koşar.

2) Bremen Mızıkacıları (s. 209- 214)

Bremen mızıkacıları adlı masal, yaşlanıp yorulan bir eşeğin sahibinden kurtulmak için kaçıp Bremen'e gitmesiyle başlar. Eşeğin yolda karşılaştığı diğer hayvanlar (kedi, köpek, horoz) ile Bremen'e gidip şehir bandosuna katılma hayallerini konu alır. Dört hayvan da sahiplerinden şikâyetçidir ve onlardan kaçmak isterler. Yol boyunca birlikte hareket eden hayvanlar dinlenmek için bir ağacın altına giderler. Ağacın tepesinde tüneyen horoz ileride bir ışık gördüğünü söyler. Dördü birlikte evin yolunu tutarlar. Oraya vardıklarında evde haydutların olduğunu fark edip bir plan yaparlar. Evdeki haydutları korkutarak kaçırlar ve eve kendileri yerleşirler. Eşek ayaklarını pencereye koyar, köpek onun sırtına biner, kedi de köpeğin sırtına biner en son horoz kalır, o da uçarak kedinin başına tünür. Planlarını uygulamaya başlarlar ve hep birlikte şarkı söylerler. Eşek anırır, köpek havlar, kedi miyavlar, horoz ise öter. Birden cam kırılır ve pencereden evin içine düşerler. Haydutlar korkuyla evi terk edip ormana doğru koşarlar. Dört arkadaş hemen yemek yiyip kendilerine yatacak yer ararlar. Çok geçmeden haydutlar geri gelir. Evde ışık olmayınca her şey normal diye düşünüp eve girmeye karar verirler fakat evdeki gariplikler devam eder. Haydutlar bir daha dönmek üzere oradan uzaklaşmışlar. Bremen mızıkacıları da o evde mutlu mesut yaşamışlar.

3) Kurbağa Prens (s. 13-20)

Masal, küçük prensesin oyun oynarken altın topunu bir kuyuya kaçırması ile başlar. Prens bu duruma çok üzülür ve ağlamaya başlar. Kendine seslenildiğini duyar fakat çevrede kimseyi göremez. Başını kuyuya çevirir çevirmez kuyunun içindeki kurbağayı görür. Ona seslenen kurbağadır. Prens kurbağaya ne isterse verebileceğini yeter ki topunu ona vermesini söyler. Kurbağa ise onunla arkadaşlık kurup, sarayda yaşamak istediğini söyler. Prens bunun mümkün olmadığını düşünerek teklifi kabul eder ve söz verir. Bunun üzerine kurbağa kuyunun dibine iner ve topu çıkartır. Prens topu aldığı gibi saraya koşmaya başlar. Kurbağayı da verdiği sözü de çoktan unutmuştur. Ertesi gün olduğunda prens kahvaltı yapmak üzere masaya gelir, o sırada kapı çalar. Gelen kurbağadır. Prens kapıyı kapatır ve içeri geçer. Babası kızının korktuğunu görünce kimin geldiğini sorar. Prens her şeyi olduğu gibi anlatır. Babası, yaptığına doğru olmadığını kurbağayı içeri alıp sözünü tutması gerektiğini söyler. Prens babasının söylediğini yapar. Birlikte yemek yerler. Kurbağa uyumak istediği vakit küçük prens buna karşı çıkar. Baba ise kızına, zor zamanında yardım eden kurbağaya onun da yardım etmesi gerektiğini tekrarlar. Bunun üzerine kurbağa ve prens odaya giderler. Prens kurbağayı yatağına yatırmamak için duvara fırlatır bunun sonucunda kurbağa prens olur. Meğer kurbağaya kötü kalpli bir cadı büyü yapmış ve onu kurtarabilecek tek kişi de prensesmiş.

Herkes doğruyu öğrenince prens ile prenses evlenirler. Prens in ülkesine gitmek üzere yola çıkacakları sırada arabanın arkasında prensin sadık hizmetkârı Heinrich'i görürler. Heinrich efendisi gittiğinde üzüntüden kalbi parçalanmasın diye kabini üç demir zincire bağlar. Heps i mutlu mesut yola çıkarlar. Yolda sadık uşak Heinrich'in zincirleri tek tek kırılır. Artık efendisi yanındadır. Mutluluk içinde yola devam ederler.

4) Kurt ile Yedi Küçük Oğlak (s. 49-54)

Masal, yedi küçük yavru oğlak ve annelerini konu alır. Anne olan keçi bir gün ormana yiyecek bulmaya gider. Bu sırada tüm yavrularını, kurdun gelme ihtimaline karşı uyarır ve ne olursa olsun kapıyı açmamalarını söyler. Anne gittikten bir süre sonra kapı çalar. Yavru oğlaklar kurdun sesini tanırlar ve açmazlar. Kurt gider ve sesini incelterek döner. Fakat bu da iş e yaramaz. Yavru oğlaklar pencereden bakınca kurdun pençelerini görürler ve kapıyı açmazlar. Bunun üzerine kurt, pençelerini un ile beyazlatır ve şansını dener. Oğlaklar bu sefer tanıyamazlar ve anneleri geldi zannederek kapıyı açarlar. Yavrular karşılarında kurdu görünce kaçıp saklanırlar. Kurt altı oğlağı bulur ve onları yer. Bir oğlak saatin içinde saklanıp görünmemeyi başarmıştır. Aradan zaman geçer anne eve döner. Yavrularını göremeyince üzüntüden ağlamaya başlar. En küçük oğlak annesinin yanına gelir, saklanabildiğini söyler ve olanları annesine anlatır. Anne duyduklarına çok üzülür ve hemen yavrusu ile ormana gider. Biraz gittikten sonra bir ağaç altında kurdu görürler. Kurt derin derin uyuyordur. Anne hemen durur ve kurdun karnına bakar, karnında hareket eden bir şeyler görür. Yavrusuna iğne iplik getirmesini söyler. Kurdun karnını açıp yavrularını çıkartır. Yavrular sapasağlamdır. Anne kurdun karnına taş koyup diker. Kurt o kadar derin uyuyordur ki olanları fark bile etmez. Bir süre sonra uyanan kurt kendinde bir ağırlık olduğunu fark eder. Ayağa kalkar ve kuyudan su içmeye gider. Taşların ağırlığıyla kuyuya düşen kurt ölür. Bunu gören keçi ve yavruları sevinç içinde evlerine dönerler.

5) Köpek İle Serçe (s. 419- 424)

Köpek ile serçe adlı masal bir köpek ve serçenin dostluğunu anlatır. Sahibi tarafından aç bırakılan bir köpek bu duruma dayanamayıp evden ayrılır. Yolda bir serçe ile karşılaşır. Serçeye çok aç olduğunu söyler. Serçe hemen bir kasaba gider ve köpeğe et getirir. Köpek doymadığını söylediğinde bu sefer de fırından ekmek getirir. Köpek karnını güzelce doyurur. İki arkadaş ormana doğru yürürler. Yorulduklarını fark ettiklerinde dinlenmek için bir ağacın dibine giderler. Kuş dala konar, köpek ise ağacın altına, yol boyunca uzanır. Karşıdan bir araç gelir köpeği ezer. Serçe buna çok üzülür ve dostunu ezen arabanın peşine takılır. Önce aracın içindeki adamın taşıdığı şişeleri gagasıyla deler. Şişenin içindekiler akar gider, bunu fark eden adam

aracı durdurur ve kuşa tam vuracakken kuş uçar, adam diğer şişeye vurur. Böylece elindeki tüm şişeler kırılıp, akıp gider. Adam maddi zarara uğrar. Kuş arkadaşının ölümünden sonra üzüntüsünü üzerinden atamadığı için adamı evine kadar takip eder. Adam eve geldiği zaman eşi, “eve bir kuş dadandı kışlık bütün buğdayımızı yedi” der. Adam hem maddi zarar uğramıştır hem de kışlık erzakı gitmiştir. Adam, boyunca peşine takılan kuşun verdiği zarara dayanamaz. Sinirle kuşu yakalamaya gider. Karısından kuşu yakalamasını ister. Karısı kuşu yakalar. Fakat adam kuş için farlı bir plan yapar. Kuşu eline alır ve karısının onu öldürmesini ister. Karısı, denileni yaparken yanlışlıkla kocasına vurur ve adam orada ölür. Böylece adam köpeğe yaptığının cezasını aynı şekilde öder.

6)Üç İplikçi Kadın (s. 115-119)

Masal bir anne kızın anlaşmazlığı sonucu söylenen yalan ile başlar. İplik bükmek istemeyen tembel kız annesiyle tartışır. Annesi kızını iplik bükmesi için asla ikna edemez. Sokaktan geçerken bunu duyan kraliçe, kadına neden bağırdığını sorar. Kadın, kızının tembellik yapmasından utanıp, yeterince ketenlerinin olmadığını ama kızının ısrarla iplik bükmek istediğini söyler. Bunu duyan kraliçe, sarayda bu imkânı kıza sağlayacağını söyler ve annesinin izni ile kızı saraya götürür. Kıza üç iplik dolusu oda gösterir ve eğer bu iplikleri bükerse büyük oğlu ile evlenebileceğini, çalışkanlığının en büyük çeyiz olduğunu ve yoksul olmasının bir önemi olmadığını söyler. Kız üç gün boyunca ağlar ne yapacağını bilemez. Sonunda pencereden bakarken oradan geçen üç kadını görür. Kadınlardan birinin ayağı çok büyüktür, diğerinin alt dudağı, üçüncünün ise kocaman başparmağı vardır. Kadınlar üzgün kıza derdini sorarlar. Kız derdini kadınlara anlatır. Kadınlar kıza yardım edeceklerini fakat tek şartları olduğunu söylerler. Şartları ise kızın düğününe davetli olarak katılmaktır. Kız bunu kabul edip hemen kadınları içeri alır. Kadınlar sırasıyla üç odadaki iplikleri bitirip giderler. Kraliçe bunun üzerine verdiği sözü tutar ve büyük oğluyla kızı evlendirir. Kız, kraliçeye ve eşine üç akrabası olduğunu onları da düğüne davet etmek istediğini fakat görünüşlerinin farklı olduğunu söyler. Kraliçe de eşi de bu durumu anlayışla karşılayıp, davetlileri severek kabul ederler. Düğün günü geldiğinde damat üç kadını görüp merakla görünüşlerinin sebebini sorar. Kadınlar sırasıyla yanıtlar. Ayağı geniş olan kadın sebebini çıkırığın pedalından olduğunu söyler. Dudağı büyük olan kadın ise sebebini iplik yalamaktan olduğunu söyler. Üçüncü yani başparmağı büyük olan kadın ise bunun sebebini iplik basmak olduğunu söyler. Bunun üzerine damat korkuya kapılır ve karısının bir daha iplik bükmesini istemediğini söyler. Kız da bu üç kadın sayesinde hem prens ile evlenir hem de iplik bükmekten kurtulur.

7) Balıkçı İle Karısı (s. 148-161)

Masalda küçük bir barakada yaşayan balıkçı ile karısının başından geçen olaylar ele alınır. Deniz kenarında küçük bir barakada yaşayan balıkçı geçimini balık tutmak ile sağlar. Bir gün ıslıl ıslıl parlayan denizden bir balık yakalar. Balık adamla konuşur. Aslında bir balık değil büyü yapılmış bir prens olduğunu söyler. Adam bunun üzerine balığı suya bırakır ve eve döner. Karısına bu durumu anlatır. Karısı, balıkçıya kızarak neden balıktan bir şey istemediğini sorar. Onun her şeyi yapabileceğini söyler ve hemen gidip o balığı bulup ondan kulübe istediğini söylemesini ister. Balıkçı, denize gider ve balığı çağırır. Fakat deniz artık o kadar berrak gözükmez gözüne. Karısının kendine söylediklerini balığa anlatır ve kulübe ister. Balık geri dönmesini, kulübesinin hazır olduğunu söyler. Adam dönünce bir bakar her şeyi tam, güzel bir kulübe görür. Fakat karısının istekleri bitmez her defasında çok daha fazlasını ister. Bu arada denizinde rengi gittikçe koyulaşır. Kadın, barakadan kulübeye, kulübeden saraya geçer. Balık kadının tüm isteklerini yerine getirir. Fakat kadın hiç durmaz ve hep daha iyisini ister. Balıkçı tüm mahcubiyetiyle balıktan karısının isteklerini yerine getirmesini diler. Balık her defasında istekleri kabul etmeye devam eder. Kadın sarayda kraliçe olur, ondan sıkılır imparatoriçe olur, papa olur ve en sonunda güneş ve ayın doğuşunu ben yönetmek istiyorum der ve tanrı olmak istediğini söyler. Balıkçı bunun asla olamayacağını söylese de karısı ısrarla adamı denizdeki balıkla konuşmaya gönderir. Balıkçı tüm mahcubiyetiyle balığı çağırır, artık deniz simsiyah olmuştur ve köpürmeye başlamıştır. Balık denizin altından çıkar ve balıkçının yine ne istediğini sorar. Balıkçı karısının son istediğini söylediği vakit balık ona, eve döndüğünde karısını barakada bulacağını söyler. Bunun üzerine adam geri döner ve sarayın yerinde artık baraka olduğunu görür. Karısıyla orada yaşamaya devam ederler.

8) Cesur Terzi (s. 161-174)

Cesur terzi adlı masal bir terzinin başından geçen olayları konu alır. Bir zamanlar zeki ama fakir bir terzi penceresinin önünde dikiş dikerken bir ses işitir ve pencereden bakar, bu ses reçel satan bir kadına aittir. Kadına seslenir ve üç kat yukarıya çağırır. Kadın tüm reçelleri terzinin önüne serer. Terzi bütün reçellere bakar ve bir tanesinde karar kılar. Dolaptan ekmeğini çıkartıp reçeli üstüne sürer. Sonra cekete bakar ve önce onu bitirmeye karar verir. Reçelli ekmeği kenara bırakır ve işine geri döner. Tam ceketin dikimini yaparken ekmeği üzerindeki reçelin kokusuna sineklerin geldiğini görür. Bu duruma çok kızar. Elindeki bez ile sineklere vurur. Tam yedi tane sineği öldürür. Terzi bu olayla çok gururlanır ve herkesin bunu duymasını ister. Hemen bir kemer dikip, “tek vuruşta yedi tane” yazar. Beline kemeri takar, yanına bir peynir alır. Çalılıkların arasına sıkışmış bir kuş görür onu da yanına alır ve ilerlemeye devam eder. Terzi

gittikçe gider en sonunda kendini bir dağın tepesinde bulur. Terzi burada dev ile karşılaşır ve hiç korkmadan yanına gider. Dev, terziyi küçük görür bunun üzerine terzi hemen kemerini gösterir. Dev, yazıyı görünce terziye biraz saygı duysada, onu test etmek ister. Öncelikle bir taşın suyunu sıkması ister. Terzi uyanıklık yapıp çantasındaki peyniri çıkartır ve suyunu sıkar. Bunun üzerine dev, taşı alıp yukarı fırlatır. Terzi, bu da bir şey mi ben taşı bir atsam bir daha geri gelmez, çok uzağa düşer der ve çantasındaki kuşu alır yukarı bırakır. Özgürlüğüne kavuşan kuş geri gelmez. Dev, taşı atmasına da şaşırarak asıl ağır bir ağaç dalı taşır mısın diye sorar. Terzi bunun çok basit olduğu fakat dev 'in ona yardım etmesi gerektiğini söyler. Hemen bir ağaç dalı bulur ucunu dev 'in omuzuna yükler kendisi de arkadaki dala oturur ve hiç zorlanmıyormuşçasına şarkı söyler. Dev çok şaşırır. Dalı, terzinin taşıdığına inanır. Bütün ağırlık onda olduğu için dinlenmek ister. Terziyi de evine davet eder. Birlikte dev' in evine giderler. Terziye dev' in yatağı oldukça büyük geldiği için bir kenara kıvrılıverir. Dev, gece terzi uykudayken yatağı ikiye bölerek terziden kurtulduğunu sanır. Fakat yatağın ucunda yattığı için terziye hiçbir şey olmaz. Terzi, sabah olduğunda dev' in mağarasından çıkar ve sarayın bahçesine kadar gider orada yatar. Kral, kapısının önünde duran terzinin kemerini görür ve dev' e karşı yaptığı kahramanlıkları duyar onu savaş zamanları için askerlerinin içine dâhil eder ve ona çeşitli görevler verir. Bu görevlerden bir tanesi ülkesini korumak içindir. Diğerleri devleri ve domuzu yakalamasıdır. Bunların karşılığında krallığın yarısı terzinin olacaktır ve terzi kralın kızı ile evlenecektir. Terzi bu isteklerin hepsini yerine getirir ve krallığın yarısını ve kralın kızını alır. Terzi cesareti sayesinde artık kral olarak yaşamına devam eder.

9)Yedi Karga (s. 199-203)

Masal, uzun yıllar boyunca çocuk sahibi olamayan bir anne ve babanın nihayet bir kız çocuğuna kavuşmasıyla başlar. Ancak bu kız bebek çok zayıf ve hasta doğar. Ailesi, bebeğin yaşaması ve kutsanması için hemen vaftiz edilmesi gerektiğine inanır. Baba, vaftiz için gerekli olan suyu getirmeleri amacıyla yedi oğlunu kuyuya yollar. Fakat çocuklar bir aksilik sonucu kovayı kuyuya düşürür ve eve geç dönerler. Çocuklarının gecikmesinden endişelenen ve öfkeye kapılan baba, farkında olmadan, “Keşke hepsi karga olsa!” diye beddua eder. Bu beddua anında gerçekleşir; yedi oğlan kara kargalara dönüşür ve uçarak evden uzaklaşır. Aile büyük bir üzüntü yaşar ama zamanla bu kaybı kabullenmeye çalışır. Aradan yıllar geçer. Kız çocuğu büyür, sağlığına kavuşur ve ailesinin büyük bir sırrı olduğunu fark eder. En sonunda ailesi, onun yedi kardeşi olduğunu, bir zamanlar kargaya dönüşerek ortadan kaybolduklarını itiraf eder. Kız, bu bilgiyi öğrendiği anda derin bir suçluluk ve sorumluluk hisseder. Kardeşlerini aramak ve onları kurtarmak için tek başına zorlu bir yolculuğa çıkmaya karar verir. Yolculuğu boyunca doğanın

güçlü ve mistik unsurlarıyla karşılaşır: Güneş, Ay ve Yıldızlar gibi sembolik figürlerden geçerek ilerler. Bu duraklarda zaman zaman tehlikelerle yüzleşir; örneğin, Güneş'in yakıcı sıcaklığına karşı korunmak zorunda kalır, Ay'ın ürkütücü varlığıyla mücadele eder. En sonunda yıldızların gösterdiği bir yolda ilerleyerek camdan yapılmış sihirli bir dağa ulaşır. Bu dağın ardında kardeşlerinin bulunduğu yeri koruyan bir cüceyle karşılaşır. Cüce ona bir anahtarın gerekli olduğunu söyler. Ancak anahtar ortada yoktur. Kız bunun üzerine, büyük bir fedakârlık örneği göstererek parmağını keser ve kendi kanıyla kilidi açar. Böylece içeri girer ve yedi kargayı bulur. Onlara sevgisini ve bağlılığını gösterdiği anda, kargalar insan şekline döner. Kız kardeş, inancı, sabrı ve cesareti sayesinde onları eski hallerine kavuşturmayı başarır. Masal, kardeşlerin mutlu kavuşması ve yeniden aile birliğinin sağlanmasıyla sona erer.

10)Altın Kaz (s. 483 490)

Bir kasabada üç erkek kardeş yaşar. Büyük ve ortaca kardeş kendilerini akıllı ve önemli görürken, en küçük kardeşi saf görürler. En küçük kardeş çok iyi kalplidir. Günlerden bir gün, büyük kardeş ormana gidip ağaç kesmeye karar verir. Annesi, oğluna yiyecek hazırlar. Oğlan yola koyulur. Yolda yaşlı bir adamla karşılaşır. Yaşlı adam gençten bir parça ekmek ister, fakat genç, adamı tersler ve yoluna devam eder. Büyük oğlan ormanda ağaç keserken eli yaralanır ve elini kullanamaz hale gelir. Sonra ortanca kardeş ormana gider ve abisinin başına gelen şey ortanca kardeşin de başına gelir. En sonunda küçük, iyi kalpli kardeş ormana gider. Annesi büyük oğluna yaptığı gibi yapmaz ve ona sadece ekmek ve su verir. İyi kalpli oğlan ormana doğru yürür. Ormanda aynı adamla karşılaşır. Yaşlı adamla ekmeğini ve suyunu paylaşır. Yaşlı adam bu iyiliğin karşısında çocuğa bir kaz hediye eder. Çocuk kazı alır yola koyulur. Biraz yol gittikten sonra bir hana uğrar. Han'ın sahibi kadın, kazın altın tüylerini görünce çok etkilenir. Han sahibi kadının üç kızı vardır. Üç kızı da kazı çalmak için uğraşır fakat hangisi almak için kaza dokunsa, kazın tüyleri eline yapışır. Sabah olduğu vakit kızlar kazın kuyruğuna yapışık şekilde uyanırlar. Çocuk kazıyla yola koyulur. Yolda karşılaştığı insanlar da kazın güzelliği karşısında etkilenirler ve kaza dokunmak isterler. Aynı durumu kim dokunsa yaşar. Kaz dokunan insana yapışır kalır. Böylece yoluna devam eden çocuğun arkasında uzun bir kuyruk oluşur. Çocuk bu halde uzun bir yol gittikten sonra krallığa ulaşır. Kralın gülmeyen bir kızı vardır. Kral bu duruma çok üzülür. Çocuğa kızını güldürebilirse onunla evlenmesine izin vereceğini söyler. Bunun üzerine arkasından insanlarla yürüyen çocuğu gören prenses ilk defa kahkaha atar. Çünkü çocuk çok komik gözüktür. Fakat kral verdiği sözden hemen pişman olur. Önce bu duruma ikna olmaz. Çocuğu uzun süre zor görevler ile sınar. Ancak çocuk, ekmeğini bölüştüğü ve kazı ona hediye eden yaşlı adamın yardımları ile bu görevlerin hepsini başarılı bir

şekilde tamamlar. Sonunda kral verdiği sözü yerine getirir. Çocuk prensesle evlenir. Zaman geçtikten sonra kral olur ve altın kalpli oluşuyla halkına adaletli ve merhametli şekilde hükmeder.

2.6. Alman Masallarında İşlenen Değerler Tablosu ve Masal Analizleri

Tablo 2.1. *Şanslı Hans Masalı Değerler Tablosu*

Masalda Verilen Değerler	Değerin Veriliş Biçimi
Sabır	Hans yedi sene bir çiftçinin yanında çalışır.
Sevgi	Hans yaptığı her takasta annesinin de seveceğini düşündüğü şeyleri takas eder. (Annesine olan sevgisini burada görebiliyoruz.) Hans, sonunda elinde olan son şeyi de kaybetmesine rağmen mutluluğunu asla bozmaz hatta şanslı olduğunu düşünür. (Bu noktada da hayata olan sevgisini ve bağlılığını görebiliriz.)
Sorumluluk	Hans yedi sene annesinden uzakta bir işte çalışıp sonunda annesine emeğinin karşılığını alarak gider.
Dürüstlük/ Adalet	Çiftçi, Hans’a emeğinin karşılığını verir. Hans takaslarında hep daha iyi olanı karşı tarafa verir kimseyi kandırmaz.

Şanslı Hans masalını incelediğimiz zaman özellikle içsel mutluluk, kanaatkârlık, maddi bağlılıktan kopmak ve yaşama bağlılık gibi değerlerin ön plana çıktığını görüyoruz. Masal boyunca Hans elindekileri hep daha az değerli nesnelerle takas etmiştir. Bu takaslar her ne kadar “kaybetme” gibi yorumlansa da anlatı, kişinin mutluluğunun maddiyattan ziyade iç huzuru ile ilişkilendirmiştir. Masalın sonuna kadar, yaptığı her takasta kendini şanslı hisseden Hans masalın sonunda da kendini yine şanslı ve özgür hisseder. Tüm bu unsurlar göz önüne alındığında, masal kahramanının yurt dışındaki Türk çocukları için olumlu bir rol model olduğunu söyleyebiliriz. Bu bağlamda çocukların, içsel mutluluğu ve kendi değerlerini korumanın önemini idrak edebilir. Yeni kültürlerle uyum sağlamakta zorlanan göçmen çocukların bu değerleri içselleştirmesi adapte olmaları konusunda büyük önem taşır. Masal sonunda ebeveynler ya da öğretmenler, çocuklara sorular yönelterek değerler eğitimini daha etkili ve kalıcı hale getirebilirler. Örneğin: “Okuduğumuz masala göre Hans her şeyini kaybetmesine rağmen hep mutlu kalmayı başarabilmiştir. Bunun sebebi sence nedir?” , “Sen

de Hans gibi başımıza gelen her olaydan bir mutluluk çıkarabileceğimizi düşünüyor musun?” ya da “Hans için gerçek zenginlik neydi, sence gerçek zenginlik nedir?” gibi sorular hem çocuklara ana dillerinde düşünme becerilerini geliştirir hem de değerleri içselleştirmelerine yardımcı olur.

Tablo 2.2. *Bremen Mızıkacıları Masalı Değerler Tablosu*

Masalda Verilen Değerler	Değerin Veriliş Biçimi
Yardımseverlik	Yaşlanan ve iş yapmaktan yorulan bir eşek Bremen’e yola çıktığı sırada karşısına çıkan köpek, kedi, horoza yardım eder ve hayvanların hepsini ikna edip onları sahiplerinden kurtarır.
Dostluk	Eşek, kedi, köpek ve horoz dostluk kurup birlikte hareket eder.
Sabır	Sabır ile hep birlikte Bremen’e giderler ve kendilerine yeni bir yaşam kurarlar.

Bremen mızıkacıları adlı masalda evsiz kalan dört hayvanın dostluğunu, birlikte hareket edip haydutlara karşı mücadele ettiğini görüyoruz. Masal, birlikteliğin, dostluğun ne kadar önemli olduğunu, dayanışmanın engelleri ortadan kaldıracabileceğini gösteriyor bize. Okuyucuya birlikte hareket etmenin gücünü aşıyor. Aynı zamanda yardımlaşmayı herkese sevgiyle yaklaşmayı ve çözüm üretebilmeyi de gösteriyor. Aslında masalda hayvanlar sahipleri tarafından yaşlı ve işe yaramaz gibi görülseler de onlar yaşlarının verdiği bilgeliği kullanarak dost olmuşlar, birlikte hareket etmişler ve sonunda istemedikleri yaşamlarından kurtulup birlikte yeni bir yaşama başlamışlardır. Birbirlerine cesaret vermeleriyle yola çıkan hayvanlar kendilerine olan güvenleri ile haydutları evden kaçırmışlardır. Yurt dışındaki Türk çocukları açısından baktığımızda aslında sadece değerleri öğretmekle kalmayıp aynı zamanda başka yerlere de uyum sağlayabileceğini, farklılıklar olsa da arkadaşlık kurulabileceğini gösteriyor. Gittikleri ülkelerde çevreye, okula, arkadaşlarına uyum sorunu yaşayan çocuklar oradaki çevreye adapte olabileceklerinin aslında çok zor olmadığını görebilirler. Aynı zamanda masalda her biri yaşlandıkları için sahipleri tarafından istenmeyen dört farklı hayvanın birleşip kendilerini kurtardıklarını ele alırsak, göçmen çocuklara da dışlanmış hissettikleri noktada kendilerine farklı kültürlerden olsun olmasın dost bularak bu durumu aşmalarını sağlayacaklarını göstermeliyiz. Masalı okuduktan sonra anne babalar ya da öğretmenler masal ile ilgili soru sorarak değerleri daha iyi öğretebilirler. Mesela; ”Sen onlar yerinde olsan nasıl bir çözüm arardın?”, “Farklı hayvanlar nasıl / neden birlikte hareket ettiler” gibi sorular hem çocuğun

eleştirel düşünebilmesini hem de masalda verilen değerlerin ne kadar aktarılabildiğini ve içselleştirildiğini anlamamıza yardımcı olur.

Tablo 2.3. *Kurbağa Prens Masalı Değerler Tablosu*

Masalda Verilen Değerler	Değerin Veriliş Biçimi
Dürüstlük	Prenses, kurbağaya verdiği sözü babasının zoruyla da olsa tutar.
Saygı	Babasının isteğini yerine getirerek, kurbağaya verdiği sözü tutar. (Babasına olan saygı)
Sabır	Kurbağa sabır ile prensesin sözünü tutmasını bekler ve bu sayede büyüğü bozulur prens olur.
Yardımseverlik	Bu masalda yardımseverlik değeri iki şekilde karşımıza çıkıyor. Kurbağa kuyuya kaçan topu prensese verir. Kral kızına sözünü tutmasını söyler ve aslında bu sayede kurbağaya yardım ederek prense dönüşmesini sağlar.
Sevgi	Kurbağa sevgi ile kendi benliğine kavuşur.
Sorumluluk	Babası prensese sözünde durması gerektiğini söyler. Bunun üzerine prenses kurbağaya karşı sorumluluğunu yerine getirir sözünü tutar.

Kurbağa Prens adlı masalda prenses kurbağayı aslında dış görünüşünden dolayı arkadaş olarak kabul etmek istemez. Kurbağa ona yardım eder fakat prenses verdiği sözü hemen unuttur ve evine gider. Kurbağa, prensese gidip sözlerini tutması gerektiğini hatırlatmasına rağmen prenses bunu yapmak istemez fakat babası kızını verdiği sözü tutması konusunda uyarınca kız da sözünü tutar ve bu sayede, kurbağa bir prense dönüşür. Göçmen çocuklarımıza bu masalda geçen değerleri verirken farklı olmanın kötü bir şey olmadığını, çevremizdeki insanları, canlıları dış görünüşleri ile değil karakterleri ile değerlendirmeleri gerektiğini belirtmemiz gerekiyor. Çok kültürlü ortamda büyüyen çocuklar dışarıya karşı daha fazla ön yargılı olabilirler bu sayede çocuğa empati, kabul gibi kavramları da öğretebiliriz. Prensesesin sözünü tuttuktan sonra kurbağanın prense dönüşmesini ise verdiğimiz sözleri tutarsak ve birilerine

yardım edersek hayatlarına güzel dokunuşlar da bulunabileceğimiz şeklinde açıklayabiliriz. Masal bittikten sonra ebeveynler ya da öğretmenler, çocuğun masalda verilen değerleri anlayıp anlamadığını şu sorularla test edebilir. “Bu masal bize canlıları dış görünüşüne göre değerlendirmemiz ile ilgili ne öğretiyor?” “Sen prenses yerinde olsaydın verdiğin sözü tutar mıydın ya da prenses gibi dış görünüşüne göre mi hareket ederdin?” Masal sonunda bu tarz sorular hem çocuğa masalda geçen değerleri bir kere daha gösterir hem de çocuğun verdiği cevaplara göre çocuğu yönlendirmemize yardımcı olur.

Tablo 2.4. *Kurt ile Yedi Küçük Oğlak Masalı Değerler Tablosu*

Masalda Verilen Değerler	Değerin Veriliş Biçimi
Sevgi	Anne keçi yavrularına çok bağlıdır ve onları evde bırakırken başlarına bir şey gelmesinden korkmaktadır.
Sabır	Yavru oğlak saat kutusunun içinde sabırla annesinin gelmesini bekler.
Dürüstlük	Yavru oğlak, kurdun onları kandırdığını, tüm kardeşlerini yediğini ve bir tek kendisinin kurtulduğunu annesine dürüst şekilde anlatır.
Adalet	Kurt, kuyuya düşünce cezasını çekmiş olur. Adalet yerini bulur.

Kurt ile yedi küçük oğlak adlı masalda, bir anne keçi yedi yavrusunu kapıyı kimseye açmamalarını tembih ederek ormana yiyecek aramaya gider. Fakat kötü niyetli bir kurt oğlakları kandırmayı başarır ve onları yer. Masalın sonunda anne keçi saklanan yavrusu ile birlikte ormana gider kurdu bulur ve yavrularını kurtarır. Masalda sevgi, sabır, dürüstlük ve adalet gibi değerlerin ön plana çıktığını görüyoruz. Masalda kurt figürü kötü niyetli insanları temsil ederken, anne keçi koruyucu, sevgi dolu bir figür olarak karşımıza çıkmaktadır. Aynı zamanda masal, çocuklara zor zamanlarında nasıl akılcı bir çözüm bulabileceklerini de öğretir. Yurt dışındaki Türk çocukları açısından ele alırsak, ailenin rehberliğine duyulan ihtiyacı ve dışarıdan gelebilecek her türlü tehlikeye karşı tedbirli olma açısından ışık tutabilir. Göçmen çocuklarda oluşan kimlik karmaşasında çocuğun aileden gördüğü değer ve destek büyük rol oynar. Çocuklar masallar aracılığıyla yeni çevreleriyle olan diyaloglarında daha dikkatli olmayı ve masalda kandırılan oğlakların da başına gelen dış görünüş, ses gibi unsurların güvenli ölçüt olmayabileceğini öğrenebilirler. Masal sonunda öğretmenler ya da ebeveynler, çocuklar ile değerler üzerine sohbet ederek ve masaldaki değerlere değinerek anlatılanların ve aktarılan değerlerin daha iyi pekişmesini sağlayabilir. Mesela: “Sen olsaydın kapıyı açar mıydın?”, “Sen, masaldaki kurt gibi, kötü niyetli kişilerle karşılaştın nasıl hareket ederdin?” ya da “Sence anne

keçi yavrularını sözünü dinlememelerine rağmen onları neden affetti?” gibi sorular sorarak çocukların değerleri içselleştirmesini ve empati kurma becerilerini geliştirebilirler.

Tablo 2.5. Köpek ile Serçe Masalı Değerler Tablosu

Masalda Verilen Değerler	Değerin Veriliş Biçimi
Dostluk	Köpek ile serçe karşılaştıktan sonra, köpek aç olmasına rağmen serçeyi yemez. Dostluk kurarlar.
Yardımseverlik	Serçe, köpeğin karnını doyurmak için kasaptan et, fırından ekmek alır ve köpeğe yedirir.
Adalet	Serçe, dostunun ölümünden sonra olayın peşini bırakmaz. Köpeği öldüren adam da aynı sonu yaşar.
Saygı	Her canlının yaşam hakkı olduğunu, serçenin köpeğe olan bağlılığından ve bu olayın peşinden gitmesi bir örnektir.
Özdenetim	Köpeğin ölümünden sonra, serçe olayın peşini bırakmaz. Köpeği öldüren adamın da aynı sona ulaşması için çabalar. Sonunda hırsına yenik düşer ve adamı öldürür.

Grimm Kardeşlerin Köpek ile Serçe masalını incelediğimiz zaman dramatik bir sonla bitmesine rağmen içerdiği güçlü değerler aracılığı ile çocuklara değer eğitimi sunabilecek anlatılardan biridir. Masalda dostluk, yardımseverlik, adalet ve saygı gibi değerler ön plana çıkmaktadır. Masalın temelinde sahibi tarafından aç bırakılan yardıma muhtaç bir köpek ve ona hiçbir karşılık beklemeden yardım eden bir serçenin dostluğu yer almaktadır. Serçenin bu karşılıksız yardımları ve köpeğin ölümüyle oluşan tepkileri sadakat, dostluk ve yardımseverlik açısından güçlü mesajlar içerir. Bununla birlikte köpeğin ölümünden sonra serçenin yaşadığı süreç adalet ve kötülerin cezalandırılması temalarıyla açığa çıkar.

Tablo 2.6. Üç İplikçi Kadın Masalı Değerler Tablosu

Masalda Verilen Değerler	Verilen Değerin Veriliş Biçimi
Yardımseverlik	Bu masalda yardımseverlik üç şekilde karşımıza çıkıyor. İlk olarak kraliçe, kızın iplik bükme istediğini düşünerek, saraya davet eder ve ona imkân sağlar. Üç iplikçi kadın kıza yardım eder, kızın prens ile evlenmesini sağlarlar.

	Üç iplikçi kadın görüntülerinden dolayı merak uyandırır, prens bunun sebebini öğrenince eşine iş yaptırmaz. Kadınlar bilmediği işi yapmaktan kızı kurtarmış olurlar.
Saygı	Saygı değeri bu masalda iki şekilde karşımıza çıkıyor. İlk olarak, kraliçe kızın konumuna önem vermez onu yoksul da olsa gelini olarak kabul eder. Hem kız hem damat ve ailesi üç iplikçi kadının dış görünüşlerine saygı duyar.
Sevgi	Kraliçe kıza sevgi ile yaklaşır, en büyük çeyizin para değil çalışkanlık olduğunu söyler ve kızı gelini olarak kabul eder.
Sorumluluk	Sorumluluk değeri iki şekilde karşımıza çıkıyor. Kız, kraliçeye verdiği sözü kendi yapmasa da bir şekilde tutar ve sorumluluğunu yerine getirir. Kız, üç iplikçi kadına verdiği sözü yerine getirir ve düğününde onları akrabası olarak tanıtır.

Grimm Kardeşler 'in halk anlatıları arasında yer alan bu masala baktığımız zaman yardımseverlik, sevgi, saygı, sorumluluk gibi değerleri içerdiğini söyleyebiliriz. Masalda kraliçenin, kızın maddi durumuna bakmaksızın sarayına davet etmesi ve ona işini yapmasında imkân tanınması maddiyatın bir değer olmadığını aksine kıza duyulan saygının bir değer olduğunu gösteriyor. Aynı zamanda kızın da üç iplikçi kadını dış görünüşlerindeki farklılıklar sebebiyle dışlamaması onları evine alması ve sonunda akrabaları olarak tanıtip düğüne çağırması da saygı değeri olarak karşımıza çıkmaktadır. Üç kadının kıza yardım etmesi karşılığında toplumda görünürlük istemeleri de masala olumlu bir değer katmaktadır. Üç kadın da görünüşlerinden utanmadan toplumda var olmayı istemektedir. Göçmen çocuklar açısından ele alırsak, masalda genç kız aslında ip eğirmeyi sevmez ama annesi onu çalışkan göstererek prensesin sarayına gönderir. Bu çoğu göçmen çocuğun yaşadığı “olduğundan farklı tanıtmak” durumudur. Bunun sebebi ise yeni topluma ve kültüre uyumlanma sorunudur. Bunu ele alırsak, göçmen çocuklar da çoğu zaman “gerçekte kim oldukları ve toplumda nasıl gözükmek istedikleri” ile ilgili kimlikler arasında sıkışabilirler. Bu noktada ailelerin ve çevrenin desteği oldukça önemlidir. Çocuğun yeni ortama uyumunda aynı masalda olduğu gibi yardım etmek hem uyumu kolaylaştırır hem de çocuğun kendine olan güvenini ve saygısını yerine getirir. Masal sonunda prenses aslında hiçbir şey yapmadan ödül kazanmış gibi görülse de üç iplikçi kadını görünüşlerinden dolayı dışlamadığı için ödülü hak etmiştir. Masal sonunda ebeveynler veya öğretmenler çocuklara masal ile ilgili soru sorarak masalda geçen değerlerin anlaşılıp

anlaşılmadığını anlayabilirler ve bu aktarılan değerlerin kalıcılığını sağlayabilirler. Örneğin: “Sence annenin prensesi kandırıp kızını çalışkan göstermesi doğru bir davranış mı?” , “Kızın üç iplikçi kadına verdiği sözü tutması hakkında ne düşünüyorsun, sen olsan sözünde durur muydun?” gibi sorular ile hem çocukların masalı nasıl yorumladıkları hem de değerleri ne kadar öğrendikleri konusunda bize yardımcı olabilir.

Tablo 2.7. Balıkçı ile Karısı Masalı Değerler Tablosu

Masalda Verilen Değerler	Değerin Veriliş Biçimi
Sevgi	Balıkçı, karısına olan sevgisinden her defasında büyük mahcubiyetle balıktan karısının dileklerini ister.
Yardımseverlik	Balık, balıkçının karısının isteklerini yerine getirir.
Sabır	Sabır değeri bu masalda iki şekilde karşımıza çıkmaktadır. Balıkçı, sabırla karısının isteklerini her defasında balıktan ister. Balık, sabırla balıkçının derdini dinler ve isteklerini yerine getirir.
Adalet	Balık, kadının bitmek bilmeyen istekleri sonucunda kadına eski yaşantısını geri verir.

Alman halk masallarından olan balıkçı ile karısı kanaatkârlık, tevazu ve güç arzusu gibi temalar etrafında şekillenir. Anlatıda balıkçı, mütevazı kendi için bir şey istemeyen bir figürdür. Karısı ise her gün istekleri artan bir figür olarak karşımıza çıkar. Bu da açgözlülük teması ile bağdaşır. Balıkçının karısının bitmek bilmeyen istekleri denizi köpürtür, rengini karartır, doğa dengesini bozar. Sonunda elinde olanlar da gider ve eski yaşantısına geri döner. Masal temelinde insanın sahip olduklarıyla yetinmeyip hep daha fazlasını, hep daha iyisini istemesi bunun sonucunda da toplumsal ve bireysel dengeyi kaybetmesi üzerine kuruludur. Balıkçı ile karısının başına gelen olaylar, değerlerin ihmal edilmesi ve bunun sonuçlarına katlanılmasına dair güçlü bir uyarı niteliği taşımaktadır. Balıkçının, karısının isteklerini kendisine doğru gelmesi bile yapması ve sonunda karısının hırsına yenik düşmesi kendi değerlerimizden sapmamamız gerektiğinin güzel bir örneğidir. Masalda, balıkçı sabrı ve sevgiyi karısı ise hırsı temsil eder. Bu ikili bize değer ve değersizlik karşıtlığını gösterir. Göçmen çocuklar bağlamında masalı şu şekilde değerlendirebiliriz. Yurt dışında yaşayan Türk çocukları iki farklı kültür ve değerler arasında sıkışmıştır. Bu durum çocuklarda değer karmaşasına sebep olabilir masal tam da bu noktada bize ışık tutar. Çocukların hem çevrelerinde yaşadıklarını hem de iç dünyalarını değerlendirmelerini sağlar. Sahip olunanın kıymetini bilmek, başkalarının düşünceleri ya da

değer yargıları değil, kendi düşünce ve değer yargılarına göre karar vermenin göçmen çocukların yaşadığı kimlik karmaşasında kişisel gelişimleri açısından oldukça önemlidir.

Tablo 2.8. Cesur Terzi Masalı Değerler Tablosu

Masalda Verilen Değerler	Değerin Veriliş Biçimi
Sabır	Terzi, kralın tüm isteklerini sabırla yerine getirir.
Sorumluluk	Yine aynı şekilde terzi, kralın verdiği görevleri eksiksiz yerine getirir.
Vatanseverlik	Kral, ülkesine zarar veren devlerden kurtulmak için, terziyi askerlerinin arasına alır.
Saygı	Terzi, krallığı devlerden kurtarır herkesin saygısını kazanır.
Adalet	Kral, tüm bunların karşılığında terziye verdiği sözleri tutar. Krallığın yarısını ve kızını terziye verir.

Cesur terzi isimli alman halk anlatısı, sıradan bir insanın cesareti kendine ve aklına olan güveni sayesinde konumunun yükselmesini konu alır. Masal; sabır, sorumluluk, vatanseverlik, saygı, adalet gibi değerleri işler. Aynı zamanda öz güven, cesaret, azim ve aklını kullanma becerilerini de bize gösterir. Cesur terzi bize en başta öz güveni, kendi yeteneklerinin farkında olmayı gösterir. Masal yalnızca bireysel erdemleri ele almaz. Aynı zamanda bireysel başarılar sayesinde toplumda yer edinmenin de sürecini gösteriyor. Göçmen çocuklar da genelde toplumun merkezinde değil çevresinde konumlanırlar ve bu sebepten kendilerini kanıtlama ihtiyacı hissederler. Yurt dışında yaşayan çocuklar kültürel, sosyal ve dilsel bakımdan geri planda kalabilirler. Cesur terzi masalı çocuklara kararlı ve akıllı davranıldığı sürece bu engellerin hepsini aşabilecekleri mesajını açık şekilde verir.

Tablo 2.9. Yedi Karga Masalı Değerler Tablosu

Masalda Verilen Değerler	Değerin Veriliş Biçimi
Sorumluluk	Kız, kardeşlerinin kargaya dönüşmesinde payı olduğunu öğrenince onları kurtarmaya çalışır.
Sevgi	Kız, kardeşlerini hiç tanımadığı halde onlara yardım için yola çıkar.
Özdenetim	Babanın öfke anında ettiği beddua özdenetim eksikliği olarak karşımıza çıkar.

Yardımsseverlik	Kız, kardeşlerini kurtarmak için karşılık beklemeden yola çıkar.
Adalet	Haksız yere cezalandırılan kardeşler eski hallerine geri döner ve hak ettikleri yaşamlarına kavuşurlar.

“Yedi Karga” masalı, Grimm Kardeşler’ in evrensel halk anlatılarına kazandırdığı, bireysel gelişim, aile bağı ve ahlaki sorumluluk temaları etrafında şekillenen klasik bir anlatıdır. Bu masal, Millî Eğitim Bakanlığı’nın belirlediği temel değerlerden özellikle sorumluluk, sabır, sevgi, özdenetim, yardımsseverlik ve adalet ilkeleriyle örtüşen çok katmanlı bir değer yapısı sunar. Anlatının merkezinde yer alan kız çocuğu karakteri, sadece kayıp kardeşlerini bulmaya kararlı bir birey değil, aynı zamanda aile bağlarını yeniden inşa eden bir özne olarak yapılandırılmıştır. Masalda baba figürünün öfke anında ettiği beddua ise özdenetim eksikliğinin sonuçlarını vurgular. Bu yönüyle anlatı, bireyin anlık tepkilerinin geri dönülmez sonuçlara yol açabileceği gerçeğini işlerken, aynı zamanda adil olmayan bir durumun düzeltilmesi için bir başka bireyin sorumluluk üstlenmesini de anlatır. Kız çocuğunun bireysel çabasıyla kardeşlerini kurtarması, toplumsal sorumluluğun bireysel bilinçle nasıl örtüşebileceğini ortaya koyar. Yurt dışında yaşayan Türk çocukları için bu masalın taşıdığı mesajlar kültürel anlamda iki yönlü işlev görür. Bir yandan Batı masal geleneğinin birey-merkezli, bireyin dönüşümüyle sonuçlanan yapısını tanıma olanağı sunarken, diğer yandan Türk masallarında karşılaşılan değerler (aile onuru, akrabalık bağı, söz dinleme, büyüğe saygı gibi) ile kıyaslama yapma şansı sağlar. Özellikle kız çocuğunun bireysel cesareti ile ailesel değerleri bütünleştirmesi, çok kültürlü ortamlarda büyüyen Türk çocuklarının kimlik inşasında dengeleyici bir rol oynayabilir. Masal bu yönüyle yalnızca bir kültürel metin değil; aynı zamanda değer temelli karakter eğitiminin aracı olarak değerlendirilmelidir.

Tablo 2.10. *Altın Kaz Masalı Değerler Tablosu*

Masalda Verilen Değerler	Değerin Veriliş Biçimi
Adalet	Masalda anne çocukları arasında adaletsiz davranır fakat ayırdığı en küçük oğlu yaptığı iyilikler karşılığında krallığa kadar yükselir. Kral verdiği sözü tutar ve kızı ile çocuğu evlendirir.
Dostluk	Altın kazı veren yaşlı adam ile iyi kalpli çocuk dost olurlar.
Yardımsseverlik	İyi kalpli çocuk, yanında sadece ekmek ve su varken yaşlı adam ile ekmeğini paylaşır. Yaşlı adam, çocuğa altın bir kaz hediye eder.

	Yaşlı adam padişahın verdiği görevleri yaparken iyi kalpli çocuğa yardım eder. Çocuk bu sayede prenses ile evlenir ve kral olur.
Saygı	Çocuk, yaşlı adama saygı duyar ve ekmeğini bölüşür. Krala saygı duyar ve isteklerini yerine getirir.
Sevgi	Yaşlı adam ile iyi kalpli çocuğun sevgisi. Kral'ın halkına olan sevgisi.
Sorumluluk	Çocuk, ormanda odun keser ve padişahın verdiği görevleri yerine getirir.

Alman halk masallarından “Altın Kaz” isimli masal, kök değerler dışında bize iyilik, paylaşma, alçakgönüllü olma gibi değerleri merkezine alıyor. Masalda en küçük kardeşin görünüşte “saf” olarak nitelendirilmesine rağmen genç, yardımseverliği sayesinde hep başarıya ulaşır. Yaşlı adam ile yiyeceğini paylaşması sonucunda adamın onu ödüllendirmesi, cömertlik ve paylaşım gibi değerleri de çocuğa doğrudan kazandırıyor. Kazın tüylerine dokundukça yapışması ise açgözlülük ve kıskançlığın somut bir örneği olarak karşımıza çıkıyor. Kralın gülmeyen kızını sonunda güldürmeyi başaran masal karakteri ise iyiliğin dönüştürücü gücünü temsil ediyor. Herkes tarafından dışlanan küçük kardeş, sonunda hem mutluluğu yakalar hem de toplumda kabul görür. Bu bağlamda göçmen çocuklara, farklılıklarına rağmen toplumda kendi değerleri ile kabul göreceklelerinin mesajını verir.

2.7. Türk Masalları Özetleri

(Masallar Naki Tezel'in *Türk Masalları I* kitabından alınmıştır.)

Peri Kızı (s. 30- 40)

Masal yaşlı bir kadının her gün kapısının önüne süt dökmesi ve o yoldan her gün geçen gencin, kadına merakla soru sormasıyla başlar. Kadına yere döktüğünün ne olduğunu sorar kadın ise kızının elinin kiri olduğunu söyler ve evine girer. Bunun üzerine genç merakla kadının ne döktüğüne bakmaya gider. Kadının her gün yere döktüğü şeyin süt olduğunu fark eder. Genç, kızının elinin kiri buysa kendisi nasıl güzeldir diye düşünerek evine gider. Hemen olanları annesine anlatır ve o kızla evlenmek istediğini söyler. Annesi kabul eder ve yaşlı kadının evine giderler. Kadın karşısındakinin meraklı genç olduğunu görünce şaşırır ve gelme sebeplerini sorar. Gencin annesi durumu anlatır. Bunun üzerine yaşlı kadın, kızının hasta olduğunu onu görmeden bu haliyle kabul ederlerse, kızını severek evlendireceğini söyler. Anne oğul bu duruma inanıp orada söz verip evden ayrılırlar. Yaşlı kadının aslında hiç evlenmediğini ve

çocuğunun olmadığını bilmezler. Anne oğul eve varıp düğün hazırlıklarını yaparlar. Düğün günü geldiğinde yaşlı kadın telaşa kapılır. Kızı diye kimi evlendireceğini düşünür. Sonunda aklına bir fikir gelir. Hemen mutfığa koşar ve hamurdan bir kız hazırlar. Ona gelinlik giydiren ve arabanın gelmesini bekler. Damat ve annesi kapıyı çalar, kadın hamurdan kızını alır ve arabaya biner. Kadın yol boyu yaptığıının ortaya çıkmaması için durmadan düşünür. Derken, yol kenarında uzun bir göl olduğunu görür ve aklına bir fikir gelir. Hamur kızını göle atar ve arabayı durdurur. Herkes kızını aramaya başlar fakat hamur suya çoktan karışmıştır. Hemen bir balıkçı ağını suya atarlar ve kızını yakalamasını beklerler. Bu sırada suyun dibinde üç peri kızını oyun oynar. Bir tanesi acaba dünya nasıl bir yer diye düşünürken suyun derinine inen ağı görür ve tutuverir. Yaşlı kadın hem şaşkınlık hem de sevinçle işte kızım çıktı der. Peri kızını o kadar güzeldir ki genç oğlan kızını çok beğenir. Gençler evlenir ama genç kız hiç konuşmaz. Peri kızını odaya kapanınca evin bütün işleri genç oğlanın ablasına kalır. Ablası bir gün merak edip kapı deliğinden peri kızına bakar. Peri kızını ne istese yapar. Ateş yakar, mangal yapar en son da parmaklarını balık yapar ve yer. Delikten izleyen abla şaşkınlık içinde oradan ayrılır ve mutfığa koşar. Peri kızının yaptığı her şeyi kendi de yapmaya başlar. Ne ateş kendi kendine yanar, ne yağ kızar. Ablası kızını tüm yaptıklarını yapar fakat elleri yanar. Ablasının başına gelenlere üzülen genç, evin bütün işlerini yapması için ortanca ablasını görevlendirir. Peri kızını bir gün kuyudan su çekerken kova kuyunun dibine düşer. Kız hemen saçından bir tel koparır kuyuya atar ve kovayı çeker. Ortanca abla pencereden olanları izler. Ben de yapabilirim diye düşünür. Gider kuyunun başına peri kızını ne yaptıysa aynısını yapar ve kuyuya düşer. Bu sefer sorumluluk en küçük kardeşe kalır. Küçük kardeşinde başına benzer olaylar gelir. Genç adam artık bu duruma çok üzülür ve dışarı çıkar. Eşinin dışarı çıktığını gören peri kızını hemen odaya bir bal ve bir yağ küpü çağırır. Küplere, çarşıya gitmelerini ve yağ ve bal ile dolmalarını söyler. Bu sırada eve dönen genç, küpleri görür ve onları takip eder. Küplerden biri kapıdan girerken kırılır. Küp, hanımı kızamasın diye . 'ay baban, güneş annen, yıldız kardeşlerinin hatırına vurma!' derim, o da vurmaz der. Bunu duyan genç adam içeri girer ve eşine; 'Ay baban, güneş annen, yıldız kardeşlerinin hatırına konuş'' der. Peri kızını konuşmaya başlar. Tüm olanı biteni kim olduğunu nasıl evlendiklerini anlatır. Genç, şaşkınlıkla dinler. Artık birbirlerini üzmeceklerine söz verip mutlu mesut yaşarlar.

Yeşil Kuş (s. 204- 213)

Masal, padişahın kızını işle zengin bir gencin evlendikten sonra yaşadıkları olayları konu alır. Uzak diyarların birinde güzel bir padişah kızını yaşarmış. Bu kız zengin bir ailenin oğlu ile evlenir. Genç adam karısını ilk gün test etmek ister ve ona soru sorar. Bir altın tabağın içine

beyaz üzüm, bir gümüş tabağın içine de siyah üzüm koyar. Bu tabaklardan hangisi daha güzel diye sorar eşine eşi gümüş tabaktaki siyah üzümleri seçer. Bunun üzerine genç adam sinirlenir. Karısının, kapının önündeki Arap uşağı sevdiğini düşünür kırk gün kırk gece kıza eziyet eder. Bu sırada o civarlarda fakir bir anne oğul yaşar. Bir gün oğlu annesine bir kumaş getirir ve annesine o kumaştan bir gömlek yapmasını ama bu kumaşı tasasız birinin kesmesini istediğini söyler. Tasasız biri kessin ki benim de ömrüm tasasız geçsin der. Annesi düşünür bulur birini. Padişahın kızına gidelim ondan daha tasasız kim olabilir ki, zengin bir delikanlıyla evlendi der. Oğlu annesinin söylediklerini onaylar zaman kaybetmeden git de kestir anne der. Kadın düşer yollara. Sonunda köşke varır. Kadın padişah kızının yanına gider. Kız, kadına neden geldiğini sorar. Kadın durumu anlatır. Anlattıkları üzerine kız, kendisinin de dertsiz olmadığını söyler. Bu gece seni dolaba saklayayım kendin gör der. Kadın kabul eder. Yemeğini yedikten sonra dolaba girer ve beklemeye başlar. Akşam olunca genç, eve gelir. Her gün olan şeyler tekrarlanır. Kadın her şeyi gözüyle görür. Kıza çok üzülür. Ertesi sabah yola çıkar evine gider. Eve vardığında tüm olanları oğluna anlatır. Oğlan hemen bu duruma bir çözüm arar ve bir daha bu soruya cevap olarak “yeşil kuşların dedesini seviyorum” desin der. Böylece eşi yeşil kuşların dedesini aramaya gider. Kız da böylece kurtulur. Annenin aklına oğlunun söylediklerini anlatır. Akşam olunca kız, oğlanla, annesinin söylediğini yapar. Adam bunun üzerine düşer yollara yeşil kuşların dedesini aramaya. Bir ormanın içinde kocaman ev gibi bir bahçeye girer. Burada bir sürü yeşil kuş vardır. Biraz daha ilerler ve orada sakallı yeşil bir kuş görür. Yeşil kuşların dedesi gence neden buraya geldiğini sorar. Genç adam durumu anlatır. Bunun üzerine yeşil kuşların dedesi, benim dertlerim daha büyük, bunda büyütecek bir şey yok diyerek kendi dertlerini anlatır. Genç adam eşine haksızlık yaptığını anlar. Yeşil kuşların dedesine teşekkür eder. Tam oradan ayrılacakken çevresine bakar ve merakla burada neden çok yeşil kuş olduğunu sorar. Yeşil kuşların dedesi ‘‘Bu kuşların hepsi aslında insan, nerede üzgün, sıkıntısı olan, haksızlığa uğrayan insan varsa onu buraya getirir evlat edinirim’’ der. Konuşma bittikten sonra yeşil kuşların dedesi gence çiçek verir ve onu eşine vermesini söyler. Genç adam mutlulukla oradan ayrılır. Evine varır. Eşinden özür diler ve çiçeği verir. Padişahın kızı sevinçle çiçeği alır ve başına takar. Çiçeği başına takar takmaz yok olur. Eşi şaşkınlık içinde padişahın kızını arar. Pencereden baktığında eşinin yeşil bir kuş olduğunu görür. Yetişmeye çalışır ama yetişemez. Kaderine razı olur. Bir daha kimseye haksızlık etmemeye söz verir.

Sihirli Yüzük (s. 271- 280)

Masal genç bir adamın elindeki yüzük ile akıl okuyabilmesini konu alır. Bir zamanlar yaşamlarını birlikte sürdüren anne oğul vardır. Genç, yüzüğü uykusunda kimin parmağına takarsa onun aklını okumuş. Genç adam bir gün evlenme kararı alır. Bu kararı annesine bildirir. Annesi, oğluna uygun kız bulmaya başlar. Komşular kadına, gelin olarak padişahın arabacı başının kızını almasını önerirler. Oğlan kabul eder, tanışmaya gittiği zaman kimsenin olmadığı bir an da kızın parmağına yüzüğü takar ve kızın aklından geçenleri dinlemeye başlar. Kız, hasta olduğunu güzelliğine kanarak onun da evlenirse genç adama çok yazık olacağını geçirir içinden. Delikanlı bu duruma çok üzülür fakat kız dürüst davrandığı için mutlu olur. Kız uyanınca ona ben senin hasta olduğunu duymuştum bu doğru mu der. Kız aklından geçirdiklerini genç adama söyler. Bunun üzerine genç adam, kıza dürüstlüğünden dolayı teşekkür eder ve oradan ayrılır. İyi kalpli annesi bu sefer oğluna padişahın kuşçubaşısının kızını bulur. Birlikte saraya giderler. Genç adam yine kimsenin olmadığı yerde kızın parmağına yüzüğü takar ve taktığı gibi kız uykuya dalar. Genç, kızın aklından geçenleri okumaya başlar. Kız, “ben dünyaya gelirken annem ölmüş, babam süt bulamayınca sağlam olayım diye bana eşek sütü içirmiş, çok sağlıklıyım ama çok inatçıyım” der. Bunun üzerine adam, kız uyanınca sorar. Ben senin çok inatçı olduğunu duydum doğru mu der. Kız bunu onaylar ve aklından geçirdiklerini adama anlatır. Genç, duydukları karşısında oradan ayrılır ve annesine gider. Bu böyle olmayacak kapıdan geçen ilk kızla evleneceğim der. Annesi kabul eder. Kapıdan geçecek ilk kızı beklerler. Kapıdan elleri dolu, yorgun bir kız geçer. Dinlenmek için kaldırıma oturur. Bunun üzerine yaşlı kadın aşağı iner ve kıza eve girip dinlenmesini söyler. Kız kabul eder eve girer ve dinlenir. Kadın bir süre sonra kıza, onu gelini olarak almak istediğini söyler. Kız kabul eder. Oğlanla genç kız evlenirler. Kız uyuduktan sonra genç, yüzüğü karısının parmağına takar. Karısının kalbi “fakir bir kızken karşıma böyle bir eş çıkardığı için Allaha şükürler olsun” der. Bunu duyan genç çok mutlu olur. Ertesi gün kız kuyuda ellerini yıkarken yüzük kaybolur ne yapsalar da yüzüğü bulamazlar. Gün geçer bilezikleri ertesi gün de küpeler kaybolur. Aradan birkaç gün geçer eşi askere gider. Kız bir sabah uyandığında yüzüğünü odasında bulur. Sonra sırayla kaybolan tüm takıları bulunur. Kız bu duruma hem sevinir hem de bu durumdan korkar. Yine odasındayken bir gün yaşlı bir adam gelir ve kıza, su padişahının oğlunun kuyuda yüzünü yıkarken ona âşık olduğunu ve eşyalarının onun aldığını, hasta olduğunu ve onunla evlenirse iyileşeceğini söyler. Yaşlı adam kıza, onunla evlenirse daha zengin olacağını söylese de kız eşine böyle bir şey yapmayacağını, halinden memnun olduğunu söyler. Bunun üzerine yaşlı adam kızı takdir eder ve onu denmek istediğini söyler. Aradan zaman geçer ve genç adam askerden döner. Yine bir gece karısı uyurken parmağına yüzüğü takar. Karısının kalbi o yokken

olan biten her şeyi anlatır. Bunun üzerine adam, gerçekten çok şanslı olduğunu düşünür ve mutlu şekilde uykuya dalar.

Altmış Akıllı Yetmiş Fikirli (s. 257- 262)

Masal, bir anne kızın başından geçen olayları ele alır. Yaşlı bir kadının, güzel bir kızı vardır. Kız evlilik çağına gelir fakat henüz evli değildir. Günlerden bir gün Kadın pencere önünde otururken bir atlı kapının önünden geçer. Adam tam kapının önünden geçerken, kadın kızına seslenir. Altmış akıllı yetmiş fikirli kızım bana bir su getir de içeyim der. Adam bu sözleri duyunca hemen atından iner ve kadına gider. Altmış akıllı yetmiş fikirli kızıyla evlenmek istediğini söyler. Kadın kabul eder ve kızını bu genç ile evlendirir. Karı, koca evlerine gitmek üzere kadının yanından ayrılırlar. Giderler, giderler sonunda bir konağın önünde dururlar. Delikanlı, cebinden kırk bir tane anahtar çıkarır ve eşine verir. Bu kırk bir odamızın anahtarı der. Bir süre uzak bir memlekete gideceğini ve kırk odanın kırkını da açabileceğini fakat kırk birinci odayı açmaması gerektiğini söyler ve gider. Genç kadın konakta yapayalnız kalır. Eline bir süpürge alır ve bütün konağın odalarını temizlemeye başlar. Elindeki anahtarla her odayı açar. Her odada da farklı bir şeyle karşılaşır. Altından yapılmış eşyalar, elmaslar, küplerde altınlar, havuzlarda yıkanan peri kızları, çiçeklerle dolu bahçeler ve daha neler neler vardır. Odalardan birinde de bal mumlarını görür. Kız onları görünce şaşırır. Önce ne işe yaradıklarını düşünür, sonra diğer odalara girmekten vazgeçip balmumlarından kadın heykelleri yapar. Adına da mum hala koyar. Her gün, mum halayı karşısına alır ona neler yaptığını anlatır böylece hiç sıkılmaz. Aradan zaman geçer eşi döner. Adam evine dikkatlice bir bakar konakta her yer çok temiz, yemekler yapılmış, çamaşırlar yıkanmıştır. Adam merakla karısına bütün bunları tek başına mı yaptığını sorar ve pek çok kadınla evlendiğini ama kadınların ikinci günde kaçıp gittiklerini söyler. Karısı ise gülererek tek başına olmadığını ve sıkılmadığını söyler. Adam bu sözler karşısında şaşırır ve diğer kişinin kim olduğunu sorar. Karısı hemen mum halayı eşine gösterir. Adam, eşine “sen gerçekten de altmış akıllı yetmiş fikirli bir kadınmışsın” der. O günden sonra mutlu mesut yaşarlar.

Peynir Tulumu (s. 66-76)

Masal, peynir tulumunun başından geçen olayları anlatır. Bir gün yaşlı bir kadının kapısı çalar. Gelen peynir tulumudur. Kadın, tulumu içeri buyur eder. Birlikte otururlar. Bir süre sonra tulum yaşlı kadına bir avuç dolusu gümüş hediye eder bunu karşılığında da padişahın kızını istemesini söyler. Kadın bu isteği severek yerine getirir ve gider padişahın kızını tulumu ister. Padişah, kabul eder fakat tam on küp gümüş ister. Kadın eve döner ve durumu peynir tulumuna anlatır. Peynir tulumu bu duruma çok sevinir, on ne ki ben yirmi küp gümüş veririm der. Bunun üzerine

padişahın kızı ile peynir tulumu evlenirler. Fakat genç kız bu durumdan hiç hoşlanmaz ve annesinin yanına koşar. Peynir tulumu da ertesi gün yine yaşlı kadının yanına döner. Bu sefer kadına bir avuç dolusu inci verir ve padişahın ortanca kızını istemesini söyler. Bunun üzerine kadın söyleneni yapar ve ortanca kızı peynir tulumuna ister. Padişah yirmi küp dolusu inci verirlerse kabul edeceğini söyler. Kadın eve döner ve durumu anlatır. Peynir tulumu, yine çok sevinir ve yirmi küp ne ki ben kırk küp dolusu inci veririm der. Sonunda padişahın ortanca kızıyla evlenir. Ortanca kız da ablası gibi bu evliliği istemez ve annesinin yanına koşar. Peynir tulumu yine yaşlı kadının yanına döner. Bu sefer kadına bir avuç dolusu altın verir. Bu sefer padişahın en küçük kızını istemesini söyler. Kadın saraya gider küçük kızı ister. Padişah kırk küp altın ister. Peynir tulumu kırk ne ki ben seksen küp altın veririm der. Peynir tulumu ile küçük kız evlenirler. Küçük kız peynir tulumunu çok sever. Bunun üzerine peynir tulumu, üzerindeki tulumu çıkartır genç bir delikanlı olur. Kız sevinçten ne yapacağını bilemez. Genç adam ve padişahın küçük kızı ertesi gün için bir plan yaparlar. Planlarına göre, delikanlı o haliyle pencereden geçer. Delikanlıyı gören büyük ve ortanca abla, küçük kardeşle peynir tulumuyla evlendiği için dalga geçerler. Genç adam eve gelir ve küçük kız ile işin doğrusunu herkese anlatır. Bunun üzerine iki kardeş yaptıklarına çok pişman olurlar. Padişah ise böyle bir damadı olduğu için çok mutlu olur.

Ağlayan Nar ile Gülen Ayva (s. 248- 257)

Masal, erkek çocuğu olmayan padişah ve karısının hikâyesiyle başlar. Padişah, erkek çocuk sahibi olmadığı için üzülür. Karısı, bir kız çocukları olduğunu eşine söyleyemez ve ebe ile bir karar alırlar. Padişaha kızını, oğlu oldu olarak gösterirler. Çocuk, bir erkek gibi yetişir. Annesi dışında kimse onun kız olduğunu bilmez. Çocuk biraz büyüdüğünde babası sünnet düğünü yapma kararı alır. Bunu duyan anne, kızının yanına gider ve olanı biteni anlatır. Kız, annesinin üzülmeye dayanamaz ve tayı ile kaçacağını bu durumun açığa çıkmayacağını söyler. Sünnet düğünü günü geldiğinde kız, babasına tayı ile gezmek istediğini söyler. Babası bu durumu kabul eder. Kız, tayıyla yola çıkar hemen uzaklaşır. Tay, kıza döner ve ileride bir ışık olduğunu oraya gitmesini söyler. Kıza üç tel verir ve istediği zaman bu telleri birbirine sürterek onu çağırabileceğini söyler. Kız, tayın dediğini yapar ve ışığa doğru gider. Bir padişahın evine gelmiştir. Orada erkek kılığında aşçı olarak çalışmaya başlar. Bir gün padişah, aşçıyı yanına çağırır ve ona çeşitli görevler verir. Bu görevleri eksiksiz tamamlarsa kızı ile evlenebileceğini söyler. Kız, aslında erkek olduğunu söyleyemediği için görevleri kabul eder. Padişahın kızı, bu durumdan hiç hoşlanmaz çünkü evlenmek istediği kişi o değildir. Hemen evlenmek istediği kişiyi yanına çağırır ve ona durumu anlatır. Genç, bir çözüm bulur. Devlerle mücadele etsin,

babana söyle ona bu görevi versin der. Padişahın kızı, babasının yanına gider ve bu isteğini söyler. Babası aşçıya devler ile mücadele görevini verir. Aşçı, elindeki üç teli birbirine sürter ve tayı yanına çağırır. Yol boyunca gördüğü canlılara da hep yardım eder. Tay ile bu görevin üstesinden gelirler. Dev, bu yenilgiyi kabul edemez ve ‘‘eğer kızsan erkek olasan, erkeksen kız olasan’’ der. Bunun üzerine kız, yakışıklı bir oğlana dönüşür. Bu sefer de padişah, ağlayan nar ile gülen ayvayı getirmesini ister. Bunun üzerine yine tayıyla yola çıkar. Yolda bir çocuk görürler, çocuk ona görünmez olması için yardım eder. Bu sayede bir bahçeye varırlar. Bir eline nar bir eline ayva alır. Nar birden ağlamaya başlar, ayva ise gülmeye. Bunun üzerine padişah ve kızı, çocuğun cesaretine hayran olur ve söz verdiği gibi kızıyla çocuğu evlendirir. Tüm bu olanların üzerine eşini alıp memlekete gider ve başından geçenleri annesine anlatır. Annesi artık bir oğlu olduğuna ve yalan söylemek zorunda kalmayacağına çok sevinir. Sonsuza dek mutlu yaşarlar.

İhtiyar Kuş (s. 262- 271)

Masal, üç oğluyla yaşayan bir adamı ele alır. Adam bir gün rahatsızlanır çocuklarını yanına çağırır ve onlara nasihat verir. Nasihati, köseler ile konuşmamak onlarla birlikte bir işe girmemektir. Çocuklar babalarının nasihatini dinler, elini öpüp yola çıkarlar. Çocukları yola çıktıktan kısa süre sonra adam bir daha açmamak üzere gözlerini kapatır. Babalarının ölümüne çok üzülen çocuklar, onun sözlerini tutmaya karar verirler. Bir gün üçü ava çıkarlar fakat hiçbiri av yakalayamaz. Hava kararınca ormanın bir kenarında uzanıp dinlenirler. İki büyük kardeş hemen uyur fakat en küçükleri uyuyamaz. Bu sırada gözüne bir şey ilişir. Hemen kalkar av bulma umuduyla oraya doğru gider. Büyük bir ocak üzerinde bir kazan kaynağını görür. Birden karşına devler çıkar ve onu kazana atmamak için kazanı yere indirip tekrar ocağa koymasını isterler. Aksi takdirde küçük oğlan kazana atılacaktır. Küçük oğlan bunu nasıl yapacağını düşünürken devlerin hepsi uyuyakalır. O kadar şiddetli horlarlar ki kazan da kendi kendine bu gürültüyle yer değiştirir. Uyanan devler kazanın yer değiştirdiğini görünce şaşırırlar oğlana dokunmazlar. Sonra başka görevler verirler. Hepsini tek tek halleder en son devlerin hakkından gelir ve kardeşlerinin yanına döner. Bu sırada devlerin öldüğünü gören adam köşkünün yanına bir hamam yaptırmaya karar verir. Düşüncesine göre insanlar hamama para ödemez ve başından gelenleri anlatırlar, böylece devleri kimin öldürdüğünü bulabilir. Adam fikrini uygulamaya koyup köşkün yanına hamamı yaptırır. Duyan gelir, çıkışta kimse para ödemez onun yerine başından geçenleri anlatır. Üç kardeş de hamam yapıldığını duyunca hamama gitmeye karar verirler. Hepsi sırayla başından geçenleri anlatmaya başlar. Sıra küçük kardeşe gelir. Adam aradığını bulur. Devlerin hakkından gelen küçük kardeştir. Genç adamın cesaretine hayran kalır

ve küçük kızını ona vermek istediğini söyler. Diğer iki kızı ile de kardeşlerini evlendirmek ister. Üç kardeş güzel bir düğünden sonra adamın damadı olurlar. Aradan zaman geçer üç kardeş eşlerini de alarak yola çıkarlar. Yolda bir köşeye rastlarlar. Köse, onlara birlikte ava çıkmayı teklif eder. Büyük ve ortanca kardeş kabul etmez, küçük kardeş ise eşini alıp kösenin peşine takılır. Köse yol boyunca küçük kardeşi ve eşini kandırır, çeşitli kötülükler yapar. Babasının sözünü dinlemeyen küçük kardeş dersini alır. Köse ise cezasını çeker. O günden sonra herkes mutlu yaşar.

Keçi Kız (s. 98-108)

Bir zamanlar bir kadın ile bir adam evlenir. Bu çift ne yapsalar çocukları olmaz. Kadın, en sonunda bir çocuğum olsun da isterse dört ayaklı olsun der. Aradan zaman geçer, kadının çocuğu doğar. Ama çocuk insan değil keçidir. Başı insan gövdesi keçidir. Kadın çaresiz bu durumu kabul eder. Keçi kız küçük yaşta yetim kadın ise dul kalır. Kadın hem kızına bakar hem de para kazanmak için çamaşır yıkamaya gider günlerini böyle geçirir. Kadın her gün yıkayacağı çamaşırları eline alır, kovaları da keçi kızının boynuzuna asar derede çamaşır yıkar. Derken bir gün keçi kız annesine üzülür ve çamaşırları kendisinin yıkayacağını söyler. Bunun üzerine kadın çok sevinir ve eve döner. Kız, annesinin gitmesini fırsat bilir. Keçi kıyafetini çıkarır suya girer yüzer. Kız o kadar güzeldir ki uzaktan bir atlı geçerken dikkatini çeker. Hemen kızın yanına gider. Kızın güzelliğine öyle bir kapılır ki kızın bir peri olduğunu düşünür. Kızla konuşmak için türlü sorular sorsa da yanıt alamaz. Bunun üzerine atına atlar ve görünmeyen bir noktada kızı izlemeye başlar. Kız hemen keçi kıyafetini giyinir ve annesini beklemeye koyulur. Çok geçmeden annesi gelir tertemiz yıkanmış çamaşırları alır, kovaları da keçi kızın boynuzuna takar, giderler evlerine. Keçi kızı gören şehzade kızın güzelliğini bir türlü gözünden götüremez. Hemen eve gider ve babasına, köydeki tüm kızlara yemek yaptırmasını ve en güzel yemek yapan kızla evleneceğini söyler. Ertesi gün tüm köy saraya gelir. Keçi kızın boynuzuna yemekleri asan anne ve keçi kız da gelmiştir. Şehzade yemekleri tadarken sıra, keçi kıza gelir. Keçi kızın yemeğini tadan şehzade, bu kız diye bağırır. Keçi kız ile evlenmek istediğini söyler. Bunun üzerine kraliçe ve kral oğullarının isteğini yerine getirir. İki genç evlenirler. Kraliçe katıldığı her davette keçi kızdaki utanır onunla gitmek istemez. Keçi kız ise kıyafetini çıkarır en güzel haliyle davetlere katılır. Kraliçenin yanına oturur onunla sohbet eder ve o kalkmadan yola koyulur eve döner, keçi kıyafetlerini giyer. Kraliçe her davette karşılaşp sohbet ettiği kızı hem çok güzel hem de kendine layık bir gelin olarak görür. Bu düşüncelerini oğluna söyler. Şehzade bir gün keçi kızın kıyafetini yakar. Bunun kokusuna dayanamayan kız kokudan bayılır. Bunun

üzerine yine bir davetten dönen kraliçe gelininin yanına gittiğinde onun kendi gelini olduğunu görür ve çok sevinir. O günden sonra mutlu mesut yaşarlar.

Avcıoğlu (s. 108- 116)

Bir zamanlar avcı adamın on beş yaşında bir oğlu varmış. Adam ihtiyardır ve bir gün hastalığa kapılıp ölür. Bunun üzerine kadın hem kendine hem oğluna bakmak için çalışır. Avcıoğlu'nun arkadaşları çocuğa hep Avcıoğlu diye seslenirler çocuk neden böyle söylendiğini hiç anlamaz. Bir gün oğlan annesine neden herkesin ona Avcıoğlu diye seslendiğini sorar. Annesi, babasının avcı olduğunu onun için ona da Avcıoğlu dediklerini söyler. Çocuk bunun üzerine babasının bir tüfeği olduğunu düşünür. O da avcı olmaya karar verir. Annesi bunun için yaşının çok küçük olduğunu söylese de çocuğu ikna edemez. Çocuk bir gün plan yapıp annesinden tüfeği almaya çalışır. Kümesteki yumurtaları her gün saklar. Annesi ilk gün tavukların yumurtlamadığını düşünür ve bu konunun üzerine düşmez. Fakat bu olay tekrarlandıkça oğlunu yanına çağırır ve kümeste günlerdir yumurta olmadığını söyler. Uyanık oğlan annesine, yumurtaların orada olduğunu, kendisinin yumurtaları gördüğünü söyler. Bunun üzerine anne, çocuğun gösterdiği yere doğru yaklaşır fakat yumurtaları yine göremez. Çocuk planı gereği annesi kümesi girince kapıyı kilitler. Annesine, babasının tüfeğini vermezse oradan çıkamayacağını söyler. Anne, tüfeğin yerini söyler. Oğlan, annesini çıkartıp tüfeği bulmaya gider. Tüfeği bulduğu gibi sırtına atar çıkar yola. Avcıoğlu uzun bir yol gittikten sonra ormana varır. Ormanın güzelliğine kendini kaptırır. Ormanda hiç görmediği renkte kuşlar, tertemiz akan sular, daha önce görmediği güzellikte hayvanlar görür. Tam tüfeğini doğrultacağı sırada güzelliklerine kıyamaz ve tüfeğini yere indirir. Avcıoğlu gündüz av yapamayacağını anlar ve akşam olmasını bekler. Akşam olduğunda ormandan gelen tek ses su sesidir. Avcıoğlu hem av yakalayabilmek hem dinlenip uyumak için bir ağacın tepesine çıkar. Tam o sırada bir hışırtı duyar. Bir ayı ağaca tırmanıyordur. Avcıoğlu hiç kımıldamadan bekler. Ayı ağaca çıkar ve armutları tek tek seçip yemeye başlar. En sonunda bir armudu yemek için havaya kaldırır. Avcıoğlu büyük bir korkuyla 'ben istemiyorum' deyiverir. Ayı ne olduğunu anlamaz korkarak aşağı düşer ve ölür. Sabah olup güneş doğduğunda Avcıoğlu aşağı iner. Bir bakar ayı ölmüş. Hemen postunu yüzer ve yola koyulur. Şehre vardığında annesi oğlunu çok güzel karşılar ve avcı olduğu için onunla gurur duyar. Çok zaman geçmeden, padişah çocuğu yanına çağırır. Kendisine tam otuz dokuz tane ayı postu ister. Bu isteğini yerine getirirse kızıyla evlenme sözü verir. Cesur çocuk padişahın sarayından ayrılır ayrılmaz ormana gider. Armut ağacının altına oturur ve oraya gelen ayıları beklemeye başlar. Tam otuz dokuz tane ayının postunu padişahın önüne getirir. Padişah bu çocuğun her şeyi yapabileceğini düşünerek ona görevler vermeye devam eder. Avcıoğlu

padişahın görevlerini yerine getirirken ormanda güçlü, kuvvetli dostlar edinir. Hepsi birbirine yardım eder. Edindiği dostlardan birisi hiç doymaz. Padişahın bir isteği daha olur. Kırk kazan yemeği yerlerse kızıyla evlenebileceğini söyler. Bunun üzerine çok kısa sürede doymaz, tüm yemekleri yer. Padişah kızını vermek istemediği için başka çare arar. Onları bir fırına sokup yakmak ister. Bu seferde burnundan rüzgâr çıkaran adam fırının tüm ateşini söndürür. Padişah sonunda Avcıoğlu'nun cesaretine hayran kalır ve onu takdir eder. Kızıyla evlenmesine razı olur. Avcıoğlu ile padişahın kızı evlenir. Sonsuza kadar mutlu yaşarlar.

Kırk Arap (s. 240- 248)

Masal, padişah ve vezirinin geziye çıkmasıyla başlar. Gezerlerken gözlerine bir kale ilişir. Görünürde kimse yoktur. Biraz ilerleyip kaleye girerler. Kale'nin içinde büyük bir bahçe, kurulu sofralar ve döşeli odalar, altından eşyalar görürler. Her şey o kadar güzeldir ki padişah burayı kızlarının da görmesini ister. Üç kızının da burayı çok seveceğini düşünür. Ertesi gün sırayla kızlarını kaleye götürür. Önce büyük kızı vezir ile kaleye gider. Vezir ona, sen bu akşam burada kal kim gelip geçiyor burada kim yaşıyor anlamaya çalış ertesi gün seni alacağım der ve saraya döner. Kız gece elinde kuzu ile duran dev görür. Korkudan bir daha etrafa bakamaz. Ertesi gün vezir onu saraya götürür ve ne gördüğünü sorar. Kız gördüklerini anlatır. Diğer gün ortanca kızı götürürler aynı şey onun da başından geçer. En son küçük kız, gece kalede kalır. Ablalarının başından geçen her şey onun da başından geçer. Ama kız korkmaz ve dev izler. Dev büyük bir yere girer. Kız onu takip eder, büyük bir mutfak görür. Oradaki asılı kuzuyu alıp yemek yapar. Yemek yedikten sonra uyuyakalır. Ertesi gün vezir gelince kıza neler olduğunu sorar. Kız hiçbirini söyleyemem ama saraya dönmüyorum. Anne babamın ve ablalarımın ellerinden öpüyorum der. Vezir eve döner ve küçük kızın söylediklerini anlatır. Padişah, eşi ve kızları küçük kızını cesaretine çok şaşırlar. Küçük kızın korkmadığı kişi aslında dev değil dev kılığında bir padişaktır ve kızları dener. Diğer iki kız korkak çıkar fakat küçük kızın korkusuzluğu padişahın çok etkiler. Onu türlü yollarla dener. Her defasında sabreden sonunda kazanır der. Günler geçer vezir kaleye gelir. Küçük kıza, ailesinin ona ziyarete geleceğini yanlarında misafirlerinde olduğunu söyler. Küçük kız o kadar kişiye nasıl yemek pişireceğini düşünür. Tam yatacağı sırada bir kâğıt görür. Kâğıtta, mutfak yanında bir sopa olduğunu onu üç kere yere vurması gerektiği yazar. Kız gide ve sopayı üç kere yere vurur. Vurmasıyla karşısında kırk tane Arap belirir. Araplar kız ne isterse yaparlar. Ertesi gün olur misafirler gelir. Bu sırada dev kılığına giren padişah, kıza hem cesareti hem sabrından dolayı onu çok sevdiğini ve onunla evlenmek istediğini söyler. Hazır aileden buradayken düğün yapalım der. Kız şaşırr ama kabul eder. Düğün yaparlar. O günden sonra mutlu mesut yaşarlar.

2.8. Türk Masallarında İşlenen Değerler Tablosu ve Masal Analizleri

Tablo 2.11. *Peri Kızı Masalı Değerler Tablosu*

Masalda Verilen Değerler	Değerin Veriliş Biçimi
Sabır	Peri kızı sabırla anlaşılmayı bekler.
Sevgi	Kız, eşine olanları anlatır sevgileri sayesinde sorunlarını çözerler ve hayatlarına mutlu devam ederler.
Yardımseverlik	Masalda fark etmeden yapılan bir iyiliğe değinilir. Yaşlı kadın bilmeden peri kızına hayat verir. Peri kızı çok merak ettiği dünyayla karşılaşır ve hayatını orada sürdürür.
Dürüstlük	Peri kızı başından geçen her şeyi dürüst şekilde eşine anlatır.

Naki Tezel'in ele aldığı Türk halk masallarından olan Peri kızını incelediğimiz zaman sabır, sevgi, yardımseverlik ve dürüstlük gibi değerleri konu edindiğini görüyoruz. Masal yalnızca kök değerleri içermez aynı zamanda, kültürümüzde de yer alan kader, rastlantı gibi temalara da değinir. Masalda kadının kapısının önünden geçen gence şaka yapması ve bunun sonucunda olmayan kızını evlendirmeye çalışması bir macerayı başlatır. Kadın, hamurdan bir kız yapar ve bu kızın gerçek olmadığı anlaşılmaması diye suya atar. Bu durum okuyucuyu peri kızı ile buluşturur ve masal aslında burada başlar. Masalın temelinde bir peri kızının denizin altından ilk kez çıkıp hayata adapte olmaya çalışması üzerinde durulur. Bu süreçte peri kızı hiç konuşmaz ve anlaşılmak ister. Peri kızının adapte olma sürecinde yalnızlığına da şahit oluruz. Yurt dışındaki Türk çocukları nezdinde bu masala baktığımız zaman, göçmen çocuklar da ülkelerinden başka bir ülkeye gittikleri zaman yaşadıkları adapte sorunu vardır. Bu süreçte anne, baba ve öğretmenlerin desteği ile çocuk bu süreci daha hızlı ve kolay atlatır.

Tablo 2.12. *Yeşil Kuş Masalı Değerler Tablosu*

Masalda Verilen Değerler	Değerin Veriliş Biçimi
Sabır	Padişahın kızı her gün sabırla günlerini geçirir ve eşinin iyi biri olmasını bekler.

Dürüstlük	Padişahın kızı, gömlek diktirmek isteyen kadına dürüst bir şekilde kendi dertleri olduğunu söyler, sıkıntılarını, eşinin ona kötü davrandığını gizlemez.
Yardımseverlik	Anne oğul kızın durumuna çok üzülürler Padişahın kızına üzülen kadın bu durumu oğluna anlatır. Oğlu, kızın sorununun gömleğinin dikilmesinden daha önemli olduğunu düşünür. Onu kurtaracak bir çözüm arar ve bulur.
Adalet	Padişahın kızı sonunda gençten kurtulur. Genç ise yaptıklarından pişman olur ama artık tek başına yaşayacaktır.
Öz denetim	Masal kahramanı genç adam sonunda yaptıklarının yanlış olduğunu anlar ve pişman olur.

Türk halk masallarından Naki Tezel'e ait yeşil kuş isimli masal baskı ve özgürlük temaları ile karşımıza çıkmakta. Anlatıda genç adam karısına güvenmez ve her gün eziyet eder. Bu olay baskı teması ile bağdaşır. Eşi ise mutsuzluğuna rağmen çevreye güler ama eşinden de kurtulmak ister. Bir gün saraya bir kadının gelip istekte bulunması ile peri kızının kurtulma süreci başlar. Masal sonunda genç adamın gittiği yeşil kuşların dedesi, tüm derdi olanları, mutsuz olanları yeşil bir kuşa dönüştürerek evlat edinir. Bu, masalın en dikkat çekici ve derin alegorik öğelerinden biridir. Bu motif hem bireysel hem de içsel dönüşüm sürecini aidiyet, kabul görme ihtiyacını temsil eden güçlü bir metafor olarak karşımıza çıkar. Masalda mutsuz insanların kuşa dönüşmesi de aslında bir çeşit dönüşüm alegorisidir. Göçmen çocuklarla bağ kurma açısından oldukça etkilidir. Yeşil kuşların dedesi, bu dönüşümü gerçekleştiren figür olarak karşımıza çıkar. Bunun sebebi ise onların mutlu ve güvende olmalarını sağlamaktır. Bu figür merhamet ve korumacılık gibi değerleri temsil eder. Göçmen çocuklar da uyum sürecinde ve sonrasında koruyucu ve merhametli davranmak kişilik gelişimleri açısından oldukça önemlidir.

Tablo 2.13. Sihirli Yüzük Masalı Değerler Tablosu

Masalda Verilen Değerler	Değerin Veriliş Biçimi
Dürüstlük	Genç adamın parmağına yüzük taktığı kızlar ve eşi hep dürüst davranırlar. Kalplerinden geçenleri genç adama doğrudan söylerler.
Sabır	Genç adam evlenene kadar sabırla kendine en uygun eşi arar ve sonunda çok mutlu olacağı bir kızla evlenir.

Sevgi	Kadının kocasına olan sevgisi yanlış bir karar vermesinin önüne geçer.
Vatanseverlik	Masal kahramanı genç, askere gider.
Dostluk	Masal kahramanı kız mumdan yaptığı hala ile dostluk kurar.

Türk halk masallarından sihirli yüzük isimli masal genç bir adamın evlenmek için kendine kız araması ile başlar. Masalda kök değerlerimizden dürüstlük, sabır, sevgi ve vatanseverlik değerlerine rastlanır. Genç adam tanıştığı kızlara uykuları sırasında yüzük takar ve onların akıllarından geçen şeyleri yüzük sayesinde öğrenir. Masal, olağanüstü nitelik taşıyan sihirli yüzüğün etrafında gelişen olaylar konu alınır. Sihirli nesne motifinin nasıl ve hangi amaçla kullanıldığı önem taşır. Masal karakteri bunu kötü niyetle yapmaz. Masal kahramanına, karşılaştığı ve yüzüğü taktığı her kızın aklından geçenleri dile getirmesi dürüstlük değerini, kadının eşine sadakati sevgi değerini bizlere sunuyor.

Tablo 2.14. *Altmış Akıllı Yetmiş Fikirli Masalı Değerler Tablosu*

Masalda Verilen Değerler	Değerlerin Veriliş Biçimi
Sabır	Genç kız kırk gün sabırla uzak memlekete giden eşini bekler.
Sevgi	Genç kız ve eşinin birbirlerine olan sevgisi ve anne kızın sevgisi.
Dürüstlük	Genç adam, eşine daha önce çok kere evlendiğini söyler.

Naki Tezel'in Türk Masalları isimli kitabında bulunan altmış akıllı yetmiş fikirli masalında sabır, sevgi ve dürüstlük kök değerlerine rastlanır. Masalda genç kız evlendikten sonra kırk odalı bir konakta tek başına yaşar. Bu durum aslında bize cesaret ve korkusuzluk temalarını da gösterir. Masal kahramanı kız, kendine bal mumundan bir arkadaş yapar ve her gün onunla sohbet eder. Yalnızlığıyla başa çıkmanın yolunu bulur. Tüm bunları sabır ile yapar ve hiç şikâyet etmez. Aslında masal kahramanı burada kendi kendine yetmeyi de öğretir bize.

Tablo 2.15. Peynir Tulumu Masalı Değerler Tablosu

Masalda Verilen Değerler	Değerin Veriliş Biçimi
Yardımseverlik	Yaşlı kadın, evine gelen peynir tulumuna her istediğinde yardım eder.
Sabır	Peynir tulumu sabırla kendini hak edecek kızı bekler. Yaşlı kadın sabırla her defasında peynir tulumuna kız istemeye saraya gider.
Adalet	Padişahın küçük kızı peynir tulumunu dış görünüşü ile yargılamaz ve sonunda çok mutlu olur. Padişahın büyük ve ortanca kızı sonunda pişman olurlar.
Dürüstlük	Delikanlı ile genç kız olan biteni herkese doğrudan anlatırlar.

Peynir tulumu adlı Türk halk masalı, yardımseverlik, sabır, adalet ve dürüstlük değerleriyle okuyucuyla buluşur. Masalda yaşlı kadın hiç tanımadığı bir genç için defalarca saray gidip kız ister ve sonunda kız istediği genç, padişahın en küçük kızıyla mutlu bir evlilik sürdürür. Anlatıda padişahın üç kızı vardır. Genç, sırasıyla kızlarla evlenir fakat görüntüsü peynir tulumunda olduğu için büyük kız ve ortanca kız onu ilk günden bırakırlar. Genç, en son padişahın en küçük kızı ile evlenir. Kız ablalarının aksine peynir tulumunu çok sevimli bulur. Bunun üzerine genç, üzerindeki tulumu çıkartır ve kendisinin aslında bir insan olduğunu söyler. Burada kök değerlerden farklı olarak önyargı teması karşımıza çıkıyor. Ablaları kızla, peynir tulumuyla evlendiği için dalga geçerler. Küçük kızın bir peynir tulumuyla evlenmesi “komik” olarak nitelendirilse de bu durum masal karakterinin önyargısız ve kibirsiz, mütevazı kişiliğini bize gösteriyor. Masal sonunda küçük kız, mütevazılığının karşılığında yakışıklı bir genç ile evlenmiş olur. Bu da bize masalarda genellikle işlenen adalet kök değerini hatırlatıyor.

Tablo 2.16. Ağlayan Nar ile Gülen Ayva Masalı Değerler Tablosu

Masalda Verilen Değerler	Değerin Veriliş Biçimi
Saygı	Kahraman, masal boyunca annesi ve babası olmak üzere her canlıya saygılı davranır.
Sevgi	Masal kahramanı ile annesi arasında sonsuz sevgi bu değere bir örnektir. Anne, kızı olduğu için üzülmez ve onu çok sever.

	Kız, annesinin üzülmeye ve zor durumda kalmasına dayanamaz. Evden uzaklaşır.
Sabır	Kahraman hem cinsiyetini saklamak zorundadır hem de görevleri yerine getirmek zorundadır.
Sorumluluk	Masal kahramanının verilen görevleri yerine getirmek için çıktığı yolculuk sorumluluk aldığına göstergesidir.
Yardımseverlik	Masal kahramanı, yolda karşılaştığı her canlıya yardım eder. Tay, masal kahramanının her ihtiyacı olduğu zaman yanındadır.

Naki Tezel'in ele aldığı bu masal sadece kök değerler ile sınırlı kalmamakla birlikte kimlik arayışı, cesaret, iyilik gibi temalarla da karşımıza çıkmaktadır. Masalda erkek kılığına bürünen bir kız olması çocukların kimlik çatışmasına değinmiştir. Yurt dışında yaşayan Türk çocukları, kendi kimlikleri ile yaşadıkları ülkenin kimliği arasında sıkışabilirler. Masal bu çocuklara, kimliğin aslında sabit bir yapı değil dönüşebilen bir yapı olduğunu belirtir. MEB'in temel değerleri olan sevgi, sabır, sorumluluk, yardımseverlik unsurları masalda öyküleştirilmiş halde yer alır.

Tablo 2.17. İhtiyar Kuş Masalı Değerler Tablosu

Masalda Verilen Değerler	Değerin Veriliş Biçimi
Sorumluluk	Kardeşler, kendilerine iş ararlar. Küçük kardeş, devlerin verdiği görevi yerine getirir.
Yardımseverlik	Küçük kardeş, devlerin üstesinden gelerek dolaylı yoldan halka yardım eder.
Dürüstlük	Hamamda herkes başından geçenleri anlatır. Küçük kardeş de başından geçenleri saklamaz dürüstçe anlatır.
Özdenetim	Küçük kardeş, babasının sözünü dinlemez ve köseler ile konuşur.
Adalet	Küçük kardeşe ve eşine kötülük yapan köse hak ettiği sona ulaşır.
Saygı	Saygı değeri iki şekilde karşımıza çıkıyor. Çocuklar, babanın elini öperler. İki kardeş babalarının nasihatini dinler.
Sabır	Küçük kardeş, devlerin verdiği tüm görevleri yerine getirir.

İhtiyar Kuş” adlı halk masalı, Türk kültürünün sözlü gelenek aracılığıyla aktarılan değerler sistemini yansıtmakla birlikte, bireyin toplumsal ve ahlaki gelişimine yönelik pedagojik unsurlar da taşımaktadır. Masal, Millî Eğitim Bakanlığı’nın belirlediği temel değerlerden sorumluluk, dürüstlük, özdenetim, yardımseverlik, adalet ve sadakat kavramlarını açık biçimde yapılandırılmış olay örgüsü aracılığıyla görünür kılar. Özellikle küçük kardeşin devlerle yüzleşirken gösterdiği irade ve görev bilinci hem bireysel sorumluluğun hem de toplumsal yararın temsiline dönüşmektedir. Bu anlatı, sözlü kültürde yaygın olan “nasihat” geleneğiyle birlikte kuşaklar arası değer aktarımını da işlevsel hale getirir. Masalda yer alan değer çatışmaları, karakterlerin tutum ve seçimleri üzerinden biçimlenirken, özellikle baba figürünün “köseyle iş birliği yapmama” uyarısı etrafında gelişen dramatik yapı, söz dinlemenin ve deneyime saygının önemini vurgular. Bu bağlamda, yurt dışında yaşayan Türk çocukları açısından masalın değeri yalnızca bireysel düzeydeki karakter eğitimiyle sınırlı kalmaz; aynı zamanda kültürel aidiyetin güçlendirilmesi, kimliğinin korunması ve iki kültür arasında ahlaki karşılaştırma becerisinin geliştirilmesi açısından da anlamlıdır. Masalda vurgulanan değerler, batı kültürlerinde ön planda olan bireycilik ve özgürlük söylemiyle karşılaştırıldığında, topluluk merkezli sorumluluk, ailevi bağlılık ve deneyime saygı gibi değerleri önceler. Böylece “İhtiyar Kuş”, yalnızca eğitsel içerik sunan bir metin değil, aynı zamanda çok kültürlü ortamlarda etik düşüncenin gelişimine katkı sağlayan değer temelli bir anlatı olarak değerlendirilebilir.

Tablo 2.18. *Keçi Kız Masalı Değerler Tablosu*

Masalda Verilen Değerler	Değerin Veriliş Biçimi
Sabır	Çocuğu olmayan çift, sabırla senelerce çocuklarının olmasını bekler. Sonunda çiftin sabırla beklediği çocukları doğar.
Yardımseverlik	Keçi kız, annesinin çamaşır yıkamasına üzülür ve çamaşıruları kendi yıkamayı teklif eder. Annesini dinlendirir.
Sevgi	Keçi kız ile annesinin sevgisi. Keçi kızın şehzade ile sevgisi.

Keçi kız isimli masalda işlenen kök değerler, sabır, yardımseverlik ve sevgi olarak karşımıza çıkar. Keçi kız masalı yurt dışındaki Türk çocukları için hem kendi kimliğini sevmeye ve koruma hem de farklılıkları kabul etme gibi değerlerin öğretilmesi açısından büyük önem taşır. Masal karakteri dış görünüşü ile yargılanan kişileri ve kabul görmekte zorlanan bireyleri temsil ediyor

diyebiliriz. Masal karakterin hem insan hem de hayvan özellikleri taşıması göçmen çocukların “çift kimlik” durumuyla büyük ölçüde örtüşür. Göçmen çocuklar da hem geldikleri kültüre hem de yaşadıkları ülkenin kültürüne ait olmak zorunda oldukları için çift kimlik yapısı ile büyümektedirler. Masal sonunda keçi kızın gerçek kimliğinin ortaya çıkması ve kabul görmesi kültürel görünürlüğü simgelemektedir. Anlatıda keçi kıyafetinin yakılması ise kimlik özgürleşmesi olarak yorumlanabilir.

Tablo 2.19. *Avcıoğlu Masalı Değerler Tablosu*

Masalda Verilen Değerler	Değerin Veriliş Biçimi
Sevgi	Avcıoğlu ve annesinin sevgisi.
Saygı	Saygı değeri iki şekilde karşımıza çıkmaktadır. Avcıoğlu, babasına ve mesleğine saygısından baba mesleğini merak eder ve onu yapmaya karar verir. Avcıoğlu, doğaya hayvanlara olan sevgisinden ve saygısından dolayı hiçbir hayvanı öldürmek istemez.
Yardımseverlik	Avcıoğlu’nun karşısına çıkan kişilerle birbirlerine hep yardım ederler. Bu sayede Avcıoğlu sonunda padişahın kızı ile evlenir.
Dostluk	Avcıoğlu ve karşılaştığı kişiler zamanla dost olur.
Sabır	Avcıoğlu, büyük bir sabır ile padişahın tüm isteklerini yapar.
Adalet	Padişah, söz verip her işini yaptırmasına rağmen Avcıoğlu’na kızını vermek istemez. Bir süre sonra bu kararından döner ve kızı ile Avcıoğlu’nu evlendirir.

“Avcıoğlu” masalı, sevgi, saygı, yardımseverlik, dostluk sabır ve adalet kök değerleri ile karşımıza çıkmaktadır. Bireysel kimlik inşası, cesaret gibi temalar etrafında şekillenen bir halk anlatısıdır. Masal, göçmen çocukların karşı karşıya kaldığı kimlik karmaşası, kendi yolunu çizme çabası ile pedagojik olarak paralellik taşır. Çocuğun “Avcıoğlu” olarak anılmasını kendi kimliğini arama sürecinin başlangıcı olarak kabul edebiliriz. Bu yönüyle göçmen çocukların ikinci kültür ortamında hem bireysel kimliklerini hem de aidiyetlerini benzer şekilde yansıtmaktadır. Avcıoğlu’nun masal boyunca karşılaştığı ve dost edindiği kişiler ile tüm sorunlarını çözmesi yardımseverlik ve dostluk değerlerini vurgular. Padişahın ön yargılarına rağmen kahramanın başarısıyla kabul görmesi ise göçmen çocuklara toplumsal engeller karşısında direnmenin önemini hatırlatır.

Tablo 2.20. Kırk Arap Masalı Değerler Tablosu

Masalda Verilen Değerler	Değerin Veriliş Biçimi
Sabır	Küçük kız, defalarca denenir ve her defasında sabırla sınavı geçer.
Sorumluluk	Küçük kız, vezirin söylediği görevleri yerine getirir.
Yardımseverlik	Kırk Arap küçük kıza zor zamanda yardım ederler.
Saygı	Kızlar vezirin sözünü dinlerler. Küçük kız anne baba ve abasının ellerinden öper.
Sevgi	Padişah, gördüğü güzel yerleri kızlarının da görmesini ister.
Adalet	Küçük kızın cesareti ve sabrı ödüllendirilir. Kız padişah ile evlenir.

“Kırk Arap” adlı halk anlatısı, Türk masal geleneğinde sıkça karşılaşılan sınanma, cesaret, sabır ve ödül temaları çerçevesinde şekillenen; bireyin ahlaki erdemler aracılığıyla gelişimini konu alan tipik bir değer aktarım metnidir. Masal, Millî Eğitim Bakanlığı’nın tanımladığı cesaret, sabır, sorumluluk, dürüstlük, yardımseverlik ve saygı gibi temel değerleri bünyesinde barındırmaktadır. Anlatıda en küçük kızın, ablalarının aksine korkuya teslim olmaması, devin (aslında bir padişahın) sırlarını gözlemleyerek çözmesi ve ailesinden ayrılma cesaretini göstermesi, bireysel farkındalık, özgüven ve karar alma becerisi açısından dikkate değerdir. Özellikle kızın kalede kalma, devin peşinden gitme ve hizmet etmeyi öğrenme süreçleri, onun sorumluluk bilinciyle hareket ettiğini ve sabır göstererek olgunlaştığını ortaya koyar. Kırk Arap’ın yardımıyla gerçekleşen misafir ağırlama durumu ise, yardımseverliğin kolektif başarıya nasıl dönüştüğünü simgeler. Masal, sadece bireysel değerleri değil, aynı zamanda toplumsal rollerin dönüşümünü de işaret etmektedir. Küçük kızın cesareti sayesinde, görünürde “tehlikeli” olan bir devin aslında iyi niyetli bir padişaha dönüşmesi, ilk izlenimlerin ötesine geçme, önyargının sorgulanması gibi bilişsel değerlere de kapı aralar. Bu bağlamda masal, çocuklara sadece ahlaki bir duruş değil; aynı zamanda çevresel farkındalık, sorgulama ve ilişkisel düşünme becerisi de kazandırmaktadır. Yurt dışında yaşayan Türk çocukları açısından masalın işlevi daha da katmanlıdır. Özellikle Batı kültürlerinde birey merkezli hikâyelere karşılık, “Kırk Arap” masalı aile onayı, büyüklerin sözüne hürmet, topluluk için sorumluluk alma gibi değerleri önceler. Bu durum, göçmen çocuklarının hem yaşadıkları toplumun değer sistemini tanımlarına hem de kendi kök kültürleriyle bağ kurmalarına yardımcı olur. Masal, Türk kültürüne özgü değerlerin aktarımı açısından yalnızca geçmişi korumakla kalmaz; aynı

zamanda bireyin çok kültürlü ortamda kültürel uyum ile kimlik sürekliliği arasında denge kurmasına destek verir. Sonuç olarak “Kırk Arap” masalı, yüksek düzeyde değer yoğunluğu içeren bir anlatı olarak hem eğitsel hem de kültürel bağlamda çok yönlü bir işlev görmektedir.

2.9. İlgili Araştırmalar

Göçmen çocuklara yönelik alandaki çeşitli çalışmalar aşağıda belirtilmiştir.

Alandaki bir çalışma Karataş ve Yorulmaz (2021) tarafından yapılan “Grimm masallarının içerdiği değerler açısından incelenmesi” isimli makalede nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Çalışmada Grimm masalları incelenmiştir. İlgili masallarda bulunan değerler incelenmiş ve tablolar halinde sunulmuştur. Sonuçlara göre masallarda en çok işlenen değer “yardımseverlik” ikinci en sık işlenen değer ve üçüncü en sık işlenen değer ise “şefkat” olarak belirlenmiştir. En az yer alan değer “saygı” değeri olurken hiç rastlanmayan değer ise “vatanseverlik” olarak belirtilmiştir.

Alanda yapılan diğer çalışma Karagöz (2017) tarafından ele alınan “Naki Tezel’in Türk masalları adlı kitabının değerler eğitimi açısından analizi” isimli makaledir. Naki Tezel’in Türk Masalları isimli eseri değerler açısından ilk defa bu çalışmada incelenmiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden gözlem, görüşme, doküman analizi gibi veri toplama araçları kullanılmıştır. Naki Tezel’in Türk masalları isimli masal kitabında yer alan değerler schwartz değerlerine göre sınıflandırılmıştır. Schwartz değerleri, “güç”, “başarı”, “hazcılık”, “uyarılım”, “öz yönelim”, “evrenselcilik”, “iyilikseverlik”, “geleneksellik”, “uyuma”, “güvenlik” olarak on farklı başlıkta incelenmiştir. Çalışma sonucunda incelenen masallarda en çok işlenen değer geleneksellik, öz yönelim, iyilikseverlik, güç, başarı, hazcılık, uyarılım, uyuma, güvenlik ve evrenselcilik şeklinde sıralanmıştır.

Alanda yapılan bir diğer çalışma Ercan ve Kıncal (2023) tarafından yapılan “Değerler eğitimi bağlamında Türk ve Japon masalları” isimli makalede, masal analizinde betimsel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada Kunio Yanagita’nın “Japonya’nın Masalları” isimli kitabı ele alınmıştır. Türk masalları için ise Ziya Gökalp’in derlediği “Tüm Masallar” kitabı kullanılmıştır. Değerler “duygu”, “zevk”, “bilgi”, “cinsellik”, “olgunluk”, “duygulanım”, “aidiyet”, “destek”, “güç”, “itibar”, “başarı”, “sağlık”, “istikrar”, “hayatta kalma”, “itaat”, “dindarlık” ve “gelenek” olarak ele alınmıştır. Değerlerin masalda görülme özelliğine göre en sık rastlanan değer, en az karşılaşılan değer ise “sağlık” olarak tespit edilmiştir.

Önceki yıllarda Dağı, Alptekin ve Kaplan (2018) tarafından ele alınan “Türk Dünyası Hayvan Masallarında Tespit Edilen Değerler” isimli makalede schwartz değer ölçeğine göre incelenen

masallarda güç, güvenlik, evrensellik, başarı, geleneksellik, yardımseverlik, uyma, uyarılma, öz yönelim, hazcılık değerlerine yer verildiği tespit edilmiştir. Değerlerden “hazcılık” en az rastlanan değer olup, en yoğun şekilde işlenen değer ise “yardımseverlik” olmuştur. Asıl halk masalları ile hayvan masalları karşılaştırıldığı zaman asıl halk masallarında belirgin bir değer ön planda olurken, hayvan masallarında daha çok tam bir olay örgüsü olmadığı için değer aktarımı yönünden zayıf olduğu saptanmıştır.

Alandaki bir diğer çalışma Kılıç ve Yılmaz (2018) tarafından yapılan “Fakir Baykurt’un Masallarında Değer Eğitimi ve Masalların Türkçe Eğitimine Katkısı” isimli makalede, Türkçe öğretimi bakımından Baykurt masallarında atasözü, deyim, ikileme ve yöresel ifadelerin kullanımına önem gösterilmiştir. Fakir Baykurt’un masallarında çeşitli değerlerin işlendiği görülmektedir. Baykurt daha çok haksızlıklara karşı mücadele etmek için fiziksel ve maddi güçten çok manevi güce kararlılığa ihtiyaç olduğu vurgulanmıştır.

İlgili alan çalışmasında Divrik ve Kelcioğlu (2024) tarafından ele alınan “Masalların Değer Aktarımındaki Rolü: Kız Kulesi Masalları” isimli makalede TRT çocuk kanalında yayınlanan Kız Kulesi Masalları’nın hangi değerleri içerdiği belirlenmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Masalların içerdiği değerler sırasıyla sevgi, yardımseverlik 9’ar adet, saygı ve vatanseverlik 3’er adet, sabır 7, özdenetim 6, adalet ve dostluk 5, dürüstlük, adalet, sorumluluk 4 olmak üzere toplam 54 adet değer tespit edildiği belirtilmiştir.

İlgili alan çalışmasında Bulut. ve Gören (2025) tarafından ele alınan “Kök Değerler Eğitimi Açısından Ezop Masalları” isimli makalede MEB 10 kök değer ele alınmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinde doküman analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda Ezop masallarında en sık değinilen değer öz denetim olduğu görülmüştür. Dürüstlük, saygı, yardımseverlik, sabır, sorumluluk ise Ezop masallarında yaygın olarak ele alındığı belirtilmiştir.

İlgili alan çalışmasında Bulut ve Demirdöğen. (2024) tarafından yazılan “Alanya’da Derlenerek Yazıya Geçirilen Çocuk Masallarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” isimli makalede MEB on kök değer ele alınmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Alanya’da sözlü gelenek unsuru olarak var olan masallarda hangi değerlerin var olduğu belirlenmiştir. Elde edilen değerler yüzde olarak belirtilmiştir. En fazla işlenen değer sevgi değeri en az işlenen değer ise sadakat olup sabır, dostluk ve vatanseverlik değerlerine en az yer alan değerler arasına girdiği belirtilmiştir.

Alandaki bir diğer çalışma ise Karatay (2007) tarafından ele alınan “Dil Öğretimi ve Değer Öğretimi Sürecinde Masalın Önemi ve İşlevi” isimli makalede anlama, anlatma becerilerinin

edinilmesinde özellikle dinleme ve konuşma dil becerilerinin gelişmesinde özellikle halk edebiyatı ürünlerinde masaldan yararlanılması gerektiğini belirtmiştir. Masalların dil edinimi, milli ve evrensel kültür değerlerinin kazanılması sürecinde öğrencilere okuma, yazma, dinleme, konuşma hatta görsel okuryazarlık becerilerinin de kazandırılmasında önemli yer tuttuğu belirtilmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Doküman analizi “Araştırılması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi yazılı materyallerin analizinde kullanılan, sıklıkla dil bilimcilerin, tarihçilerin kullandığı bir yöntemdir”. (Yıldırım, Şimşek 2011 s. 187)

3.2. Veri Kaynağı

Bu araştırmanın veri kaynağını, Grimm Masalları ve Türk Masalları adlı kitaplar oluşturmaktadır. Çalışmada, bu iki kitaptan amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilen toplam 20 masal incelenmiştir. Amaçlı örnekleme, belirli ölçütlere dayalı olarak bilgi açısından zengin verilerin elde edilmesini sağlayan bir örnekleme türüdür. Bu yöntemde seçim süreci, araştırmacının çalışma amacına uygun olarak yaptığı bilinçli tercihlere dayanır (Altunışık, Coşkun, Yıldırım ve Bayraktaroğlu, 2002, s. 63). Araştırma kapsamında seçilen masallar, içerik bakımından değerler eğitimi açısından zengin temalar içermeleri ve iki kültürün karşılaştırmalı olarak analizine olanak tanımları esas alınarak belirlenmiştir.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada Türk ve Alman masallarında seçilen metinler, T.C MEB tarafından belirlenen kök değerlere göre incelenip masallardaki değerler tespit edilmiştir. Tespitler, masal kahramanının başından geçen olaylara ve masal karakterlerinin bu durumlara karşı tepkilerine göre tespit edilmiştir. Bu tespitler MEB 10 kök değer olan adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik değerleri üzerinden yapılmıştır. Çalışmada kaynak taraması ile elde edilen bilgilerden faydalanılmıştır.

3.4. Verilerin Analiz Edilmesi

Veri analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. “Betimsel analizde, elde edilen veriler, belirli başlıklar altında toplanır, özetlenir ve yorumlanır”. (Altunışık, 2002). Buna göre Türk- Alman masallarında incelenen metinler, anlatılan olaylar, kahramanların davranışları adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik değerleri ele alınmıştır. Değerlendirmeler, konu, olay ve durum bağlamında yapılmıştır. Tespitler, tablolar halinde sıralanmış ve analiz edilmiştir. Değerlendirmeler TDK Türkçe Sözlükten hareketle aşağıdaki gibi tanımlanmıştır ve analizler dâhilinde her bir masal için örneklendirilmiştir. Masalları değer analizleri çalışmanın geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak

için iki uzman görüşüne başvurulmuştur. Uzman değerlendirmeleri, yapılan analizlerin bilimsel yöntemlere ve ulaşılan sonuçların dil öğretimi ile değerler eğitimi açısından tutarlı çıkarımlar sunduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca karşılaştırmalı olarak incelenen masalların seçiminin kültürel değerlerin aktarımını değerlendirme bakımından yerinde olduğu vurgulanmıştır. Uzman görüşü alınan kişiler ile elde edilen veriler karşılaştırılmış ve tespit edilen ifadeler yeniden şekillendirilmiştir.

Adalet: Hak ve Hukuka uygunluk, hakkı gözetme. (TDK, 2025) Herkese kendine uygun düşeni, kendi hakkı olanı verme. (TDK, 2025)

Çiftçi, Hans’a emeğinin karşılığını verir. (Şanlı Hans)

Kurt, kuyuya düşünce cezasını çekmiş olur. Adalet yerini bulur. (Kurt ile yedi küçük oğlak)

Serçe, dostunun ölümünden sonra olayın peşini bırakmaz. Köpeği öldüren adam da aynı sonu yaşar. (Köpek ile Serçe)

Balık en sonunda kadının bitmek bilmeyen istekleri sonucunda kadına eski yaşantısını geri verir. (Balıkçı ile Karısı)

Kral, tüm bunların karşılığında terziye verdiği sözleri tutar. Krallığın yarısını ve kızını terziye verir. (Cesur Terzi)

Masalda anne çocukları arasında adaletsiz davranır fakat ayırdığı en küçük oğlu yaptığı iyilikler karşılığında krallığa kadar yükselir. (Altın Kaz)

Kral verdiği sözü tutar ve kızı ile çocuğu evlendirir. (Altın Kaz)

Padişahın kızı sonunda gençten kurtulur. Genç ise yaptıklarından pişman olur ama artık tek başına yaşayacaktır. (Yeşil Kuş)

Padişahın küçük kızı peynir tulumunu dış görünüşü ile yargılamaz ve sonunda çok mutlu olur. Padişahın büyük ve ortanca kızı sonunda pişman olurlar. (Peynir Tulumu)

Haksız yere cezalandırılan kardeşler eski hallerine geri döner ve hak ettikleri yaşamlarına kavuşurlar. (Yedi Karga)

Padişah, söz verip her işini yaptırmasına rağmen Avcıoğlu’na kızını vermek istemez. Bir süre sonra bu kararından döner ve kızı ile Avcıoğlu’nu evlendirir. (Avcıoğlu)

Küçük kardeşe ve eşine kötülük yapan köse hak ettiği sona ulaşır. (İhtiyar Kuş)

Küçük kızın cesareti ve sabrı ödüllendirilir. Kız padişah ile evlenir. (Kırk Arap)

Dostluk: Dost olma durumu, dostça davranış. (TDK, 2025)

Eşek, kedi, köpek ve horoz dostluk kurup birlikte hareket eder. (Bremen Mızıkacıları)

Köpek ile serçe karşılaştıktan sonra, köpek aç olmasına rağmen serçeyi yemez. Dostluk kurarlar. (Köpek ile Serçe)

Masal kahramanı kız mumdan yaptığı hala ile dostluk kurar. (Sihirli Yüzük)

Dürüstlük: Doğruluk (TDK, 2025)

Hans takaslarında hep daha iyi olanı karşı tarafa verir kimseyi kandırmaz. (Şanslı Hans)

Prenses, kurbağaya verdiği sözü babasının zoruyla da olsa tutar. (Kurbağa Prens)

Yavru oğlak, kurdun onları kandırdığını, tüm kardeşlerini yediğini ve bir tek kendisinin kurtulduğunu annesine dürüst şekilde anlatır. (Kurt ile Yedi Küçük Oğlak)

Peri kızı başından geçen her şeyi dürüst şekilde eşine anlatır. (Peri Kızı)

Padişahın kızı, gömlek diktirmek isteyen kadına dürüst bir şekilde kendi dertleri olduğunu söyler, sıkıntılarını, eşinin ona kötü davrandığını gizlemez. (Yeşil Kuş)

Genç adamın parmağına yüzük taktığı kızlar ve eşi hep dürüst davranırlar. Kalplerinden geçenleri genç adama doğrudan söylerler. (Sihirli Yüzük)

Genç adam, eşine daha önce çok kere evlendiğini söyler. (Altmış Akıllı Yetmiş Fikirli)

Delikanlı ile genç kız olan biteni herkese doğrudan anlatırlar. (Peynir Tulumu)

Hamamda herkes başından geçenleri anlatır. Küçük kardeş de başından geçenleri saklamaz dürüstçe anlatır. (İhtiyar Kuş)

Öz denetim: Daha önemli bir amaca ulaşabilmek için kişinin tepkilerini, davranışlarını veya baka amaca yönelme eğilimini denetleyip kısıtlaması; otokontrol. (TDK, 2025)

Masal kahramanı genç adam sonunda yaptıklarının yanlış olduğunu anlar ve pişman olur. (Yeşil Kuş)

Babanın öfke anında ettiği beddua özdenetim eksikliği olarak karşımıza çıkar. (Yedi Karga)

Küçük kardeş, babasının sözünü dinlemez ve köseler ile konuşur. (İhtiyar Kuş)

Sabır: Acı, yoksulluk, haksızlık vb. üzücü durumlar karşısında ses çıkarmadan onların geçmesini bekleme erdemi; dayanç. (TDK, 2025)

Hans yedi sene bir çiftçinin yanında çalışır. (Şanslı Hans)

Sabır ile hep birlikte Bremen'e giderler ve kendilerine yaşam kurarlar. (Bremen Mızıkacıları)

Kurbağa sabır ile prensesin sözünü tutmasını bekler ve bu sayede büyü bozulur. (Kurbağa Prens)

Yavru oğlak saat kutusunun içinde sabırla annesinin gelmesini bekler. (Kurt ile Yedi Küçük Oğlak)

Balıkçı, sabırla karısının isteklerini her defasında balıktan ister. Balık, sabırla balıkçının derdini dinler ve isteklerini yerine getirir. (Balıkçı ile Karısı)

Terzi, kralın tüm isteklerini sabırla yerine getirir. (Cesur Terzi)

Küçük kız, defalarca denenir ve her defasında sabırla sınavı geçer. (Altın Kaz)

Peri kızı sabırla anlaşılmayı bekler. (Peri Kızı)

Padişahın kızı her gün sabırla günlerini geçirir ve eşinin iyi biri olmasını bekler. (Yeşil Kuş)

Genç adam evlenene kadar sabırla kendine en uygun eşi arar ve sonunda çok mutlu olacağı bir kızla evlenir. (Sihirli Yüzük)

Genç kız kırk gün sabırla uzak memlekete giden eşini bekler. (Altmış Akıllı Yetmiş Fikirli)

Kahraman hem cinsiyetini saklamak zorundadır hem de görevleri yerine getirmek zorundadır. (Ağlayan Nar ile Gülen Ayva)

Peynir tulumu sabırla kendini hak edecek kızı bekler. Yaşlı kadın sabırla her defasında peynir tulumuna kız istemeye saraya gider. (Peynir Tulumu)

Çocuğu olmayan çift, sabırla senelerce çocuklarının olmasını bekler. Sonunda çiftin sabırla beklediği çocukları doğar. (Keçi Kız)

Avcıoğlu, büyük bir sabır ile padişahın tüm isteklerini yapar. (Avcıoğlu)

Küçük kardeş, devlerin verdiği tüm görevleri yerine getirir. (İhtiyar Kuş)

Küçük kız, defalarca denenir ve her defasında sabırla sınavı geçer. (Kırk Arap)

Saygı: Değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı, dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu; hürmet, ihtiram. (TDK, 2025)

Babasının isteğini yerine getirerek, kurbağaya verdiği sözü tutar. (Babasına olan saygı)

Her canlının yaşam hakkı olduğunu, serçenin köpeğe olan bağlılığından ve bu olayın peşinden gitmesi bir örnektir. (Köpek ile Serçe)

Kraliçe kızın konumuna önem vermez onu yoksul da olsa gelini olarak kabul eder. Hem kız hem damat ve ailesi üç iplikçi kadının dış görünüşlerine saygı duyar. (Üç İplikçi Kadın)

Terzi krallığı devlerden kurtarır herkesin saygısını kazanır. (Cesur Terzi)

Kahraman, masal boyunca annesi ve babası olmak üzere her canlıya saygılı davranır. (Ağlayan Nar ile Gülen Ayva)

Avcıoğlu, babasına ve mesleğine saygısından baba mesleğini merak eder ve onu yapmaya karar verir. Avcıoğlu, doğaya hayvanlara olan sevgisinden ve saygısından dolayı hiçbir hayvanı öldürmek istemez. (Avcıoğlu)

Çocuklar, babanın elini öperler. (İhtiyar Kuş)

İki kardeş babalarının nasihatini dinler. (İhtiyar Kuş)

Kızlar vezirin sözünü dinlerler. (Kırk Arap)

Küçük kız anne baba ve abasının ellerinden öper. (Kırk Arap)

Sevgi: İnsanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygu; muhabbet. (TDK, 2025)

Hans yaptığı her takasta annesinin de seveceğini düşündüğü şeyleri takas eder. Hans, sonunda elinde olan son şeyi de kaybetmesine rağmen mutluluğunu asla bozma hatta şanslı olduğunu düşünür. (Şanslı Hans)

Kurbağa sevgi ile kendi benliğine kavuşur. (Kurbağa Prens)

Anne keçi yavrularına çok bağlıdır ve onları evde bırakırken başlarına bir şey gelmesinden korkmaktadır. (Kurt ile Yedi Küçük Oğlak)

Kraliçe kıza sevgi ile yaklaşır, en büyük çeyizin para değil çalışkanlık olduğunu söyler ve kızı gelini olarak kabul eder. (Üç İplikçi Kadın)

Yaşlı adam ile iyi kalpli çocuğun sevgisi. (Altın Kaz)

Kral'ın halkına olan sevgisi. (Altın Kaz)

Balıkçı karısına olan sevgisinden her defasında büyük mahcubiyetle balıktan karısının dileklerini ister. (Balıkçı ile Karısı)

Kız olanları anlatır sevgileri sayesinde sorunlarını çözerler ve hayatlarına mutlu devam ederler. (Peri kızı)

Kız, kardeşlerini hiç tanımadığı halde onlara yardım için yola çıkar. (Yedi Karga)

Kadının kocasına olan sevgisi yanlış bir karar vermesinin önüne geçer. (Sihirli Yüzük)

Genç kız ve eşinin birbirlerine olan sevgisi ve anne kızın sevgisi. (Altmış Akıllı Yetmiş Fikirli)

Masal kahramanı ile annesi arasında sonsuz sevgi bu değere bir örnektir. Anne, kızı olduğu için üzülmaz ve onu çok sever. (Ağlayan Nar ile Gülen Ayva)

Kız, annesinin üzülmesine ve zor durumda kalmasına dayanamaz. Evden uzaklaşır. (Ağlayan Nar ile Gülen Ayva)

Keçi kız ile annesinin sevgisi. Keçi kızın şehzade ile sevgisi. (Keçi Kız)

Avcıoğlu ve annesinin sevgisi. (Avcıoğlu)

Padişah, gördüğü güzel yerleri kızlarının da görmesini ister. (Kırk Arap)

Sorumluluk: Kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi; sorum, mesuliyet, uhde: (TDK, 2025)

Hans yedi sene annesinden uzakta bir işte çalışıp sonunda annesine emeğinin karşılığını alarak gider. (Şanslı Hans)

Babası prensese sözünde durması gerektiğini söyler. Bunun üzerine prenses kurbağaya karşı sorumluluğunu yerine getirir sözünü tutar. (Kurbağa Prens)

Kız, kraliçeye verdiği sözü kendi yapmasa da bir şekilde tutar ve sorumluluğunu yerine getirir. Kız, üç iplikçi kadına verdiği sözü yerine getirir ve düğününde onları akrabası olarak tanıtır. (Üç İplikçi Kadın)

Kız, kardeşlerinin kargaya dönüşmesinde payı olduğunu öğrenince onları kurtarmaya çalışır. (Yedi Karga)

Yine aynı şekilde terzi, kralın verdiği görevleri eksiksiz yerine getirir. (Cesur Terzi)

Masal kahramanının verilen görevleri yerine getirmek için çıktığı yolculuk sorumluluk aldığının göstergesidir. (Ağlayan Nar ile Gülen Ayva)

Çocuk ormanda odun keser ve padişahın verdiği görevleri yerine getirir. (Altın Kaz)

Kardeşler, kendilerine iş ararlar. (İhtiyar Kuş)

Küçük kardeş, devlerin verdiği görevi yerine getirir. (İhtiyar Kuş)

Küçük kız, vezirin söylediği görevleri yerine getirir. (Kırk Arap)

Vatansever: Yurtsever. (TDK, 2025)

Kral, ülkesine zara veren devlerden kurtulmak için, terziyi askerlerinin arasına alır. (Cesur Terzi)

Masal kahramanı genç, askere gider. (Sihirli Yüzük)

Yardımseverlik: Hayırseverlik. (TDK, 2025)

Yaşlanan ve iş yapmaktan yorulan bir eşeğin Bremen'e yola çıktığı sırada karşısına çıkan köpek, kedi, horoza yardım eder ve hayvanların hepsini ikna edip sahiplerinden kurtarır. (Bremen Mızıkacıları)

Kurbağa kuyuya kaçan topu prensese verir. Kral kızına sözünü tutmasını söyler ve aslında bu sayede kurbağaya yardım ederek prense dönüşmesini sağlar. (Kurbağa Prens)

Serçe, köpeğin karnını doyurmak için kasaptan et, fırından ekmek alır ve köpeğe yedirir. (Köpek ile Serçe)

Kız, kardeşlerini kurtarmak için karşılık beklemeden yola çıkar. (Yedi Karga)

Masal kahramanı, yolda karşılaştığı her canlıya yardım eder.

İyi kalpli çocuk, yanında sadece ekmek ve su varken yaşlı adam ile ekmeğini paylaşır. (Altın Kaz)

Yaşlı adam, çocuğa altın bir kaz hediye eder. (Altın Kaz)

Yaşlı adam padişahın verdiği görevleri yaparken iyi kalpli çocuğa yardım eder. Çocuk bu sayede prenses ile evlenir ve kral olur. (Altın Kaz)

Tay, masal kahramanının her ihtiyacı olduğu zaman yanındadır. (Ağlayan Nar ile Gülen Ayva)

Küçük kardeş, devlerin üstesinden gelerek dolaylı yoldan halka yardım eder. (İhtiyar Kuş)

Kırk Arap küçük kıza zor zamanda yardım ederler. (Kırk Arap)

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, çalışmada analiz edilen on Alman halk masalı ve on Türk halk masalı öne çıkan temel değerler ile karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. İncelenen masallar, halk anlatıları olup çocuk edebiyatında başvuru metinlerdir. Türk masallarından Naki Tezel'in Türk Masalları isimli masal kitabı "MEB 100 Temel Eser" içinde okutulmuş masal kitabı olup, Jacob Grimm ve Wilhelm Grimm'in derlediği Grimm Masalları ise Baden Württemberg eyaletinin resmi eğitim portalı olan Schule- bw. de' de okutulan "tüm okul türlerinde rahatlıkla uygulanabilir" ifadesinin yer aldığı masal kitabıdır. Değer analizleri; Millî Eğitim Bakanlığı'nın (MEB) Türkçe dersi kazanımlarında yer alan on kök değer çerçevesinde ele alınmıştır. Bu değerler ise; Adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverliktir.

Adalet

Adalet değeri, Türk masallarında genellikle verilen sözlerin tutulması karşısında hak edenin hak ettiğine ulaşması gibi temalarla ele alınmaktadır. "Avcıoğlu" masalında padişahın, Avcıoğlu'nun yaptığı işler karşılığında Avcıoğlu'na söz verdiği şekilde kızı ile evlendirmesi adaletin kişisel çıkarların üzerinde tutulduğunun bir örneğidir. Alman masallarında ise bu değer, çoğu zaman masal kahramanlarının yaptığı eylemlerin sonucu olarak karşımıza çıkar." Balıkçı ile Karısı" isimli masalda elindekilerle yetinmeyip hep daha fazlasını isteyen kadının sonunda elindeki her şeyi kaybetmesi örnek gösterilebilir. Bununla birlikte "Kurbağa Prens" adlı Alman halk masalında adalet, sözünü tutan karakterin ödüllendirilmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda değer anlatımı için örnek gösterilen, Türk halk masalı "Avcıoğlu" ile Alman halk masalı "Kurbağa Prens" masallarının adalet değeri bakımından benzerlik gösterdiğini söylemek mümkündür.

Dostluk

Türk masallarında dostluk değeri, dostlar arası çıkar gözetmemekle ilişkilidir. "Avcıoğlu" isimli masalda, Avcıoğlu yolda karşılaştığı kişilerle dostluk kurar ve birbirlerine her zaman yardımcı olurlar. Bu masalda dostluk değeri, zorluklarla birlikte mücadele etmek ve dayanışma olarak karşımıza çıkar. Alman masallarında ise dostluk daha çok, hayvan karakterler ile bağlantı kurarak okuyucu ile buluşur. "Bremen Mızıkacıları" isimli Alman halk masalında; eşek, kedi,

köpek ve horozun farklı sebeplerle ortak amaç doğrultusunda bir araya gelmeleri ve dost olmaları “dostluk” değerini gösteren güzel bir örnektir. “Köpek ile Serçe” masalında ise yolda köpek ile serçenin karşılaşması, köpeğin çok aç olmasına rağmen serçeyi yememesi ve serçenin köpeğe yemek bulması, yine hayvan karakterler ile bağlantı kurularak verilen bir değer olarak karşımıza çıkıyor. Bununla birlikte, Türk masallarından “Avcıoğlu” Alman masallarından “Bremen Mızıkacıları” ve “Köpek ile “Serçe” , “Altın Kaz” isimli masallar karakterlerin yolda karşılaşp dost olmaları ve birbirlerine yardım etmeleri bakımından benzerlikler gözetir.

Dürüstlük

Dürüstlük değeri, Türk masallarında “doğru söylemek” olarak karşımıza çıkar. Naki Tezel’in ele aldığı “Yeşil Kuş” isimli masalda, masal kahramanı, kendisinde yardım istemeye gelen kadına, kendisinin de dertli olduğunu gizlemeden dürüst bir şekilde durumunu anlatır. Benzer şekilde “Peynir Tulumu”, “Sihirli Yüzük”, “Altmış Akıllı Yetmiş Fikirli”, “Peri Kızı” isimli masallarda da dürüstlük değeri aynı şekilde ele alınmıştır. Alman masallarında ise sıklıkla aldatma ve doğruluk arası çatışmalar ile karşımıza çıkar. Grimm Kardeşlerin ele aldığı “Şanslı Hans” isimli Alman halk masalında, Hans isimli karakterin çalıştığı yerden ayrıldıktan sonra evine dönüş yolunda yaptığı takasları görüyoruz. Bu takaslar sırasında en değerli eşyasını dahi maddi bir kaygıya girmeden takas ediyor. Yol boyunca yaptığı takaslarda kimseyi aldatmıyor ama takas yaptığı kişiler tarafından kandırılıyor. Türk ve Alman masallarında dürüstlük değerinin değerlendirilmesinde Türk masallarında “doğru söylemek” olarak karşımıza çıkan bu değer, Alman halk masalından “Kurt ile Yedi Küçük Oğlak” masalı ile de benzerlik taşıyor. Bu masalda da kurda yakalanmayan, saklanan tek oğlağın, annesine her şeyi doğru şekilde anlattığını görüyoruz.

Özdenetim

Öz denetim değeri, Türk masallarında karakterin duygularını kontrol etmesi ile ilişkilendirilir. “Yeşil Kuş” isimli Türk halk masalında, masal kahramanı genç, öfkesine yenik düşüp eşine kötü davranır. Bunun sonucunda eşini kaybeder ve yaptıklarından pişmanlık duyar. Alman masallarında ise bu değer, karşımıza daha çok sınav niteliğinde çıkar. “Köpek ile Serçe” isimli masalda köpek dostu öldürülen serçe anlık kararıyla dostunu öldüren adamın peşine düşer ve ona zarar verir. Her ne kadar ilişkilendirildikleri noktalar farklı olsa da her iki masal karakterinin de öfkelerinin peşinden gitmesi benzerlik gösterir.

Sabır

Türk masallarında sabır değeri, başarının koşulu olarak ele alınır. “Peynir Tulumu” isimli masalda, masal kahramanı, dış görünüşünü yadırgamadan onunla evlenecek bir kız arar. Her Evlendiği kişiler onu dışlasa da sonunda aradığı kızı bulur ve üzerindeki tulumu çıkartarak yakışıklı bir gence dönüşür. Alman masallarında ise sabır değeri daha çok ödül ile ilişkilendirilmiştir. Masal kahramanının sabırla bekleyişi sonrası mutlu sona ulaşması fakat sabırla beklemek daha çok zor bir sürece dayanmak olarak ele alınır. Alman halk masallarından “Kurbağa Prens” isimli masalda kurbağa, prensesin verdiği sözü tutmasını sabırla bekler ve bunun sonucunda büyüsü bozulur, Prens’e dönüşür. Kurbağanın sabırla bekleyip kendi benliğine kavuşması ve bundan sonra mutlu yaşaması, Türk halk masallarından “Peri Kızı” masalı ile de benzerlik gösterir. Bu masalda da masal kahramanı, suyun altından ilk defa çıkan peri kızı dünyaya adapte olmaya çalışır. Bu süreçte hiç konuşmaz. Sabırla bu sürece ve dünyaya uyum sağlamaya çalışır. En sonunda bu sabrının karşılığını alır ve hep mutlu yaşar. “Keçi Kız” masalında ise uzun yıllar çocuklarının olmasını bekleyen çiftin sabırlı bekleyişleri sonrasında çocuk sahibi olmaları da buna bir örnektir.

Saygı

Saygı değeri, Türk masallarında yaşlılara, büyüklere, doğaya duyulan bağlılıkla ilişkilendirilir. Türk halk masallarından “Avcıoğlu” isimli masalda Avcıoğlu’nun babasına ve babasının mesleğine olan saygısından dolayı babasının mesleğini devam ettirmesi bu değere güzel bir örnektir. “Kırk Arap” isimli masalda da kızın, ailesine duyduğu saygıyı örnek gösterebiliriz. Alman masallarında saygı çoğu zaman krala, padişaha vb. duyulan bir değer olarak gözüktür. Daha çok otoriteye saygı vardır. Fakat incelenen masallar Türk masalları ile benzerlik taşır ve büyüklere, doğaya, topluma duyulan bağlılıkla ilişkilendirilir. Alman halk masallarından olan “Üç İplikçi Kız” masalında, kraliçenin fakir kıza becerilerinden dolayı saygı duyması ve kızı, oğluyla evlendirmesi örneğini verebiliriz. Yine aynı masalda üç iplikçi kadın masal karakterleri tarafından saygı görür ve toplumdan dışlanmazlar. “Kurbağa Prens” isimli masalda ise prenses, kurbağaya verdiği sözü, babasının onu uyarması ve babasına saygısından dolayı kabul eder. Burada da baba figürüne olan saygıyı görebiliriz.

Sevgi

Sevgi değeri hem Türk hem Alman masallarında; toplumsal huzuru, sonsuz sevgiyi, karakterin kişisel dönüşümünü, içsel değerlere yönelimi vb. sağlayan bir araç olarak görmemiz

mümkündür. Türk halk masallarından “Peynir Tulumu” ve Alman halk masallarından “Kurbağa Prens” isimli masalarda sevgi ile benliğini bulma temasını görüyoruz. Grimm Kardeşlerin ele aldığı “Şanslı Hans” isimli masalda yine benzer sevgi temaları görmek mümkün. Hans, yolda takas ettiği şeyleri hep annesinin seveceğini ve sevineceğini düşünerek yapar.

Sorumluluk

Türk masallarında sorumluluk, bireyin ailesine, çevresine vb. karşı yerine getirmesi gereken görevler olarak bilinir. Türk halk masallarında İhtiyar kuş isimli masalda babalarının nasihati ve ölümü sonrasında kardeşlerin kendilerine iş aramaları, “Kırk Arap” isimli masalda ise vezirin söylediği görevleri kızın eksiksiz yerine getirmesi sorumluluk göstergesi olarak karşımıza çıkar. Alman masallarında sorumluluk, kişinin eylemlerinin sonucuna katlanması olarak ele alınır. “Yedi Karga” isimli masalda kız, kardeşlerinin kargaya dönüşmesinde payı olduğunu öğrenince onları kurtarmaya çalışır. Bu durum da sorumluluk göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Vatanseverlik

Vatanseverlik değeri hem Türk hem Alman masallarında benzer anlamlar taşıyor. Kişinin yaşadığı topraklara duyduğu aidiyet ve ülkeyi koruma arzusu her iki kültür ve incelenen masallar ile benzerlik gösterir. Türk halk masallarında “Sihirli Yüzük” isimli masalda masal kahramanı askere gider. Alman halk masallarından “Cesur Terzi” isimli masalda ise kral, ülkesine zarar veren devlerden kurtulmak için, terziyi askerlerinin arasına alır. Her iki masalda da askere gitme eylemini ve vatanseverlik değerini gördüğümüzü söylemek mümkün.

Yardımseverlik

Yardımseverlik değeri Türk masallarında çoğunlukla karşılık beklemeden yapılan ve kahramanın kaderini değiştiren bir davranış olarak sunulmaktadır. Türk halk masallarında “Yeşil Kuş” isimli masalda padişahın kızının durumuna üzülen ve ona yardımcı olan anne-oğul kızın kaderini değiştirir ve kızın huzurlu ortamda yaşamasına sebebiyet verirler. Alman masallarında ise hem bireysel çıkar gözeterek yapılan yardımları hem de Türk masallarında olduğu gibi karşılık beklemeden yapılan yardımları görüyoruz. Grimm kardeşlerin masallarından “Üç İplikçi Kadın” masalında üç kadın iplikleri bükmesi için kıza yardım ederler fakat bunun karşılığında onları düğününe çağırmasını isterler. “Kurbağa Prens” isimli masalda, masal kahramanı kurbağa, prensesin kuyuya kaçan topunu almak için prensese şartlar koyar.

“Balıkçı ile Karısı” , “Köpek ile Serçe” isimli masallarında tıpkı Türk masallarında tespit edilen gibi karşılık beklemeden yapılan yardımlara değinildiğini söylememiz mümkün.

Alman masallarında ele alınan Jacob Grimm ve Wilhelm Grimm’in derlediği “Grimm masalları” isimli eserde kök değerlerin geçtiği ifadelere ulaşarak her bir kök değeri tespit edilmiştir. Türk masallarında ele alınan Naki Tezel’in derlediği “Türk Masalları” isimli eserde kök değerlerin geçtiği ifadelere ulaşarak her bir kök değeri tespit edilmiştir. Bu kapsamda Alman masallarında ele alınan kök değerler Tablo 4.1.’de verilmiştir. Türk masallarında ele alınan kök değerler Tablo 4.2.’de verilmiştir.

Tablo 4.1. *Alman Masallarında Yer Alan Kök Değerlerin Bulunma Sıklığı*

	Adalet	Dostluk	Dürüstlük	Öz Denetim	Sabır	Saygı	Sevgi	Sorumluluk	Vatanseverlik	Yardımseverlik
Şanslı Hans	1		1		1		2	1		
Bremen Mızıkacıları		1			1					1
Kurbağa Prens			1		1	1	1	1		2
Kurt ile Yedi Küçük Oğlak	1		1		1		1			
Köpek ile Serçe	1	1		1		1				1
Üç İplikçi Kadın						2	1	2		3
Balıkçı ile Karısı	1				2		1			1
Cesur Terzi	1				1	1		1	1	
Yedi Karga	1			1			1	1		1
Altın Kaz	2					2	2	1		3

Alman masallarında “Şanslı Hans”, “Bremen Mızıkacıları”, “Kurbağa Prens”, “Kurt ile Yedi Küçük Oğlak”, “Köpek ile Serçe”, “Üç İplikçi Kadın”, “Balıkçı ile Karısı”, “Cesur Terzi”, “Yedi Karga” ve “Altın Kaz” isimli masalarda kök değerler tespit edilmiştir. Tespit edilen değerlerde adalet 8, dostluk 2, dürüstlük 3, öz denetim 2, sabır 7, saygı 7, sevgi 9, sorumluluk 7, vatanseverlik 1 ve yardımseverlik 12 olarak değer sıklığı belirlenmiştir. Bu verilere göre Alman masallarında incelenen on masalda toplam 58 değer tespiti yapılmıştır.

Tablo 4.2. Türk Masallarında Yer Alan Kök Değerlerin Bulunma Sıklığı

	Adalet	Dostluk	Dürüstlük	Öz Denetim	Sabır	Saygı	Sevgi	Sorumluluk	Vatanseverlik	Yardımseverlik
Peri Kızı			1		1		1			1
Yeşil Kuş	1		1	1	1					1
Sihirli Yüzük		1	1		1		1		1	
Altmış Akıllı Yetmiş Fikirli			1		1					
Peynir Tulumu	2		1		2					1
Ağlayan Nar ile Gülen Ayva					1					2
İhtiyar Kuş	1		1	1	1	3		2		
Keçi Kız					1		2			1
Avcıoğlu	1	1				2	2			1
Kırk Arap	1				1	2	1	1		1

Türk masallarında “Peri Kızı”, “Yeşil Kuş”, “Sihirli Yüzük”, “Altmış Akıllı Yetmiş Fikirli”, “Peynir Tulumu”, “Ağlayan Nar ile Gülen Ayva”, “İhtiyar Kuş”, “Keçi Kız”, “Avcıoğlu” ve “Kırk Arap” isimli masalarda kök değerler tespit edilmiştir. Tespit edilen değerlerde adalet 6, dostluk 2, dürüstlük 6, öz denetim 2, sabır 10, saygı 8, sevgi 9, sorumluluk 4, vatanseverlik 1 ve yardımseverlik 8 olarak değer sıklığı belirlenmiştir. Bu verilere göre Türk masallarında incelenen on masalda toplam 56 değer tespiti yapılmıştır.

Türk masallarında en çok yer alan değerler sırasıyla sabır, sevgi, saygı ve yardımseverlik olarak tespit edilirken, en az işlenen değerler ise vatanseverlik, dostluk ve özdenetim olmuştur. Alman masallarında ise en çok işlenen değerler sırasıyla yardımseverlik, sevgi ve adalet iken en az rastlanan değerler vatanseverlik, özdenetim, dostluk ve dürüstlük olmuştur. Bu bağlamda Türk ve Alman masalarında ele alınan eserlere baktığımız zaman en çok işlenen değerlerde sevgi değeri benzerlik gösterirken en az ele alınan değerler ise bire bir benzerlik göstermektedir. Her iki kültürün ele alınan masalarında ise on kök değer arasından hiç işlenmeyen değer saptanmamıştır.

BÖLÜM V

SONUÇ VE TARTIŞMA

5.1. Sonuç

Masallar, dil becerilerinin gelişiminde oldukça önemli bir yer kaplar. “Dil bir toplumun aynasıdır ve kullandığı toplumun düzeyini, gelişmişliğini ve düşünce yapısını gösterir” (Çelebi, 2006/2: 15). Masallar çocuğun kelime dağarcığını zenginleştirmekte, temel becerileri geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Çocuklar masallar aracılığıyla sadece yeni kelimeler öğrenmez aynı zamanda soyut- somut kavramını, neden- sonuç ilişkileri de kurarlar. Yapılan araştırmalarda masallar ana dili eğitiminde pedagojik açıdan değerli kaynak olarak karşımıza çıkar. Bu sebeple ebeveynlerin ve eğitimcilerin masalları sadece eğlence için değil aynı zamanda dil öğretiminde bir köprü olarak kullanmaları dil gelişimi açısından önem arz etmektedir. Masalların ana dili eğitiminde yeri ve işlevi sadece çocuğun hayal dünyasını geliştirmesi ile sınırlı kalmamakta aynı zamanda dil gelişimine de katkı sağlamaktadır. Ana dili eğitimi üzerine yapılan araştırmada iki temel noktaya değinilmiştir. İlki, ana dili eğitimi ve öğretimi sürecinde çocuk yazın ürünlerinden yararlanılmalıdır. İkincisi, ana dili eğitimi ve öğretimi süresince “masal” türündeki metinler diğer türlerden ayrı bir yer ve öneme sahiptir. (Mert, 2012, s 2) Buradan da anlayacağımız üzere masallar ile anadili eğitiminin mümkün olduğunu görüyoruz.

Çocuklar, masallardaki kahramanların başına gelen olaylar, masal kahramanın yaşadığı olaylardaki tutum ve davranışları yoluyla pek çok değeri öğrenirler. Masalların çocukların dil gelişimi ve değerlerimizi aktarmadaki aracılığı yadsınamaz. Konu kapsamında masallardan Türk ve Alman masalları incelenmiştir. Türk masalları halkbilimci Naki Tezel’in derlediği masallardan oluşmaktadır. Türk Masalları adlı masal kitabını Anadolu’nun çeşitli yörelerinden derleyerek yazan Naki Tezel Türk masal dünyasında önemli bir yere sahiptir. Alman masalları Grimm masallarından oluşmuştur. İncelenen Türk masallarında en az tespit edilen değerler, dostluk, özdenetim ve vatanseverlik olmuştur. En çok rastlanılan değerler ise sabır, sevgi, yardımseverlik ve saygıdır. İncelenen Alman masallarında en az tespit edilen değerler; özdenetim, vatanseverlik, dostluk olmuştur. En fazla rastlanan değerler ise sevgi, yardımseverlik, adalettir. Buna göre Türk ve Alman masallarını işlenen değerler bakımından ele aldığımız zaman az işlenen değerlerin aynı olduğunu ve çok işlenen değerlerin benzerlik gösterdiğini söyleyebiliriz. Türk masallarında neredeyse her masalda karşımıza çıkan “sabır”

değeri ilk olarak peri kızı masalında karşımıza çıkıyor. Masalda kız yeni dünyaya uyum sağlamaya çalışırken sabır ile çevresinin desteğini beklemektedir. Alman masallarında ise ilk sabır örneği, Şanslı Hans adlı masal ile karşımıza çıkıyor. Anlatıda Hans sabır ile yedi sene ailesinden, evinden, memleketinden uzakta çalışır. Yurt dışındaki Türk çocukları da yeni bir ülkeye, kültüre, dile uyum sağlarken sabırlı olmalıdırlar. Bu aşamada çevrenin desteği adapte sürecini kısaltır. Her iki kültürde de en çok işlenen bir diğer değer ise sevgidir. Sevgi teması, hemen hemen her masalda; anne-kız, anne- oğul, eşlerin birbirine sevgisi olarak karşımıza çıkar. Yardımseverlik değerinin en güzel işlendiği masallar ise Türk masallarında ‘‘yeşil kuş’’, alman masallarında ise ‘‘üç iplikçi kadın’’ masallarıdır. Naki Tezel’in ele aldığı yeşil kuş adlı masalda, yeşil kuşların dedesi figürü mutsuz, çaresiz insanları yeşil kuşa dönüştürür ve onları evlat edinir. Bu, masalın en dikkat çekici ve derin alegorik öğelerinden biridir. Bu motif hem bireysel hem de içsel dönüşüm sürecini aidiyet, kabul görme ihtiyacını temsil eden güçlü bir metafor olarak karşımıza çıkar. Grimm kardeşlerin ele aldığı ‘‘üç iplikçi kadın’’ isimli masalda üç iplikçi kadın, pencere kenarında ağlarken gördükleri kıza gösterdikleri merhamet ile kızın derdini çözer. Aynı zamanda kızın da üç iplikçi kadını dış görünüşlerindeki farklılıklar sebebiyle dışlamaması onları evine alması ve sonunda akrabaları olarak tanıtip düğüne çağırması da saygı değeri olarak karşımıza çıkmaktadır. Üç kadının kıza yardım etmesi karşılığında toplumda görünürlük istemeleri de masala olumlu bir değer katmaktadır. Üç kadın da görünüşlerinden utanmadan toplumda var olmayı istemektedir. Bu iki masalı göçmen çocuklar açısından ele alırsak, üç iplikçi kız isimli masalda da yeşil kuş isimli masalda da ‘‘toplumda değer görmek isteme’’ olgusuyla karşılaşırız.

Çocuklara masallar yoluyla değer eğitimi verilmektedir. Çeşitli araştırmaların sonuçlarında çocukların okudukları ya da dinledikleri masallardan etkilendikleri görülmüştür. Konu kapsamında örnek olarak Türk ve Alman masallarındaki seçilen metinlerin değerler bakımından karşılaştırılması incelenmiştir. Bu araştırmada Yurt dışındaki Türk Çocuklarına Türkçe Öğretiminde masallar yoluyla temel değer aktarımı, dil edinimi anadili ve iki dillilik masallar ile dil edinimi son olarak değerler kavramı ve kültür olarak ele alınmıştır. Türk ve Alman masallarında MEB’in belirlediği kök değerler ile tespit yapılmıştır. Seçilen masallar da Türk masallarında Naki Tezel’in ele aldığı ‘‘Türk Masalları’’ isimli kitap MEB 100 temel içinde yer alırken Alman masallarında seçilen masallar Jacob Grimm ve Wilhelm Grimm’in derlediği ‘‘Grimm Masalları’’ ise Baden Württemberg eyaletinin resmi eğitim portalı olan Schule- bw. de’ de yer alan masal kitabıdır. Bulgular başlığı altında ulaşılan veriler Türk -Alman masallarında yer alan değerler, tablolar ve analizler ile detaylı şekilde ifade edilmiştir. Tablolardan elde edilen bilgilere göre Türk masallarında en fazla sabır, sevgi ve yardımseverlik, en az işlenen

vatanseverlik, özdenetim ve dostluk kök değerleri olmak üzere toplamda 56 değer tespit edilmiştir. Alman masallarında en fazla tespit edilen değerler ise yardımseverlik, sevgi, adalet iken en az işlenen kök değerler vatanseverlik, özdenetim ve dostluk olmuştur. Alman masalların da toplam 58 kök değer tespiti yapılmıştır. Türk ve Alman masallarında en az işlenen değerlerin aynı olması da tespit edilen bir diğer unsurdur. Her iki kültürde de ele alınan masallarda vatanseverlik, özdenetim ve dostluk değerlerinin değer aktarımı yönünden zayıf olduğu saptanmıştır.

İlgili alan çalışmasında Budak ve Küçükşen (2023) tarafından ele alınan “Azerbaycan Masallarının Kök Değerler Çerçevesinde İncelenmesi” isimli makalede Feyzioğlu tarafından hazırlanan Azeri Masallarından oluşan “Yanık ile Dilek Boncuğu” isimli masal MEB tarafından belirlenen kök değer açısından incelenmiştir. Azeri masallarında adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik değerleri tespit edilmiştir. Ele alınan Azeri masallarında yardımseverlik, sorumluluk, dürüstlük, adalet ve sevgi değerleri açıkça tespit edilmiş olup, özdenetim ve vatanseverlik değerlerinin dolaylı yoldan tespit edildiği belirlenmiştir.

Alandaki bir başka çalışma Özbaşı (2020) tarafından ele alınan “Türkçe dersi öğretim programındaki kök değerler çerçevesinde Aytül Akal masallarının incelenmesi” isimli makaledir. Çalışmada, Aytül Akal’ın yazdığı Masal Masal isimli kitaptan 2019 Türkçe dersi öğretim programında belirtilen “kök değerler” incelenmiştir. Masallarda on kök değer hepsine değinildiği tespit edilmiştir. Çalışmanın amacı olan değer saptamasında en çok işlenen değerlerin sırasıyla “sevgi”, “yardımseverlik”, “sorumluluk” olduğu belirlenmiştir. Masallarda işlenen “sevgi” değeri de “insana duyulan sevgi”, “doğa sevgisi” ve “yurt sevgisi” gibi farklı alanlara yönelik değerlendirilmesi dikkat çeken bir nokta olarak belirlenmiştir. Çalışmada en az rastlanan değer ise “dürüstlük” olarak belirlenmiştir. Çalışmada, masalların içerdiği değerler sebebiyle çocuklara katkı sağlayacağı, birinci ve ikinci sınıf öğrencilerine yararlanabilecekleri bir kaynak olduğu söylenmiştir.

Alanda yapılan çalışma Kaptan ve Peker (2022) tarafından ele alınan “Kök değerler eğitimi açısından Özbek masalları” isimli makale MEB’in on kök değerine göre sınıflandırılmıştır. Çalışma Baydemir (2013) tarafından derlenen Özbek masalları nitel araştırma yöntemi olan doküman analizi ile incelenmiştir. Ele alınan değerler “adalet”, “dostluk”, “dürüstlük”, “öz denetim”, “sabır”, “sevgi”, “sorumluluk”, “vatanseverlik” ve “yardımseverlik” tir. İncelenen eserlerde başka değerler de tespit edilmiş fakat on kök değer esas alındığından dolayı, çalışmaya

tespit edilen diğer değerler dâhil edilmemiştir. Çalışma sonucunda ders işlenişi ya da çeşitli ders dışı etkinliklerde Özbek masallarının kullanılabileceği söylenmiştir.

Sonuçta masallar ile değerler eğitiminin sağlandığı açıktır. Bu anlamda ele alınan Türk masallarının ve Alman masallarının değer aktarımı açısından katkısının olacağı düşünülmektedir. Dolayısıyla Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Türkçe Öğretiminde değerler aktarımında masallar materyal olarak kullanılabilir.

5.2. Öneriler

Bu çalışma, yurt dışında yaşayan Türk çocuklarına değerler aktarımı bağlamında Türk ve Alman masallarının işlevlerini karşılaştırmalı olarak incelemektedir. Araştırma bulguları, her iki kültüre ait masalların çocuklara değer kazandırma sürecinde önemli işlevler üstlendiğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, kültürel bağlamlardaki farklılıklar doğrultusunda çeşitli önerilere ihtiyaç duyulmaktadır.

Yurt dışında yaşayan Türk çocuklarının anadil gelişimlerini desteklemek ve kültürel kimliklerini korumak açısından masallar etkili bir araç olarak öne çıkmaktadır. Bu doğrultuda, çocuklara hem ana dillerinde hem de yaşadıkları ülkenin dilinde masallar okunması, onların iki dillilik becerilerini geliştirmekle kalmayıp aynı zamanda kültürel farkındalık kazanmalarına da katkı sağlayacaktır.

Alman ve Türk masallarında değer aktarımına yönelik benzerliklerin yanı sıra belirgin farklılıkların da bulunduğu gözlemlenmiştir. Bu nedenle gerek ebeveynlerin gerekse eğitimcilerin masal seçiminde değer temalarını dikkate almaları önem arz etmektedir. Özellikle kök değerleri içeren masal kitaplarının çocuklara okutulması, değerler eğitiminin etkisini artıracaktır.

Ev ortamında ebeveynlerle ya da okul ortamında öğretmen rehberliğinde gerçekleştirilecek masal karşılaştırmaları, çocukların hem iki kültür arasında anlamlı bağlar kurmasına hem de evrensel değerleri tanımasına olanak sağlayacaktır. Bu süreç aynı zamanda çocukların kültürlerarası duyarlılıklarının gelişmesine de katkı sunacaktır.

Türk ve Alman masallarını bir arada sunan, çift dilli kitapların ve dijital içeriklerin çeşitlendirilmesi gerekmektedir. Göçmen ailelerin, masalları yalnızca dilsel içerik açısından değil, değer aktarımı yönünden de değerlendirmeleri önemlidir. Ebeveynlerin çocuklarına her gün bir masalı ana dillerinde, bir diğerini ise bulundukları ülkenin dilinde okumaları; böylece masal içerisinde yer alan değer temalarını çocuklarıyla birlikte ele almaları, değerlerin etkili biçimde içselleştirilmesini destekleyecektir.

Son olarak, yurt dışındaki Türk okullarında görev yapan öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerinde, edebî metinlerin karşılaştırmalı incelenmesi ve bu metinler yoluyla değerler eğitimi konularına özel olarak yer verilmelidir. Öğretmenlerin, masallar aracılığıyla dolaylı biçimde sunulan değerleri çocuklara etkili bir şekilde aktarabilmeleri için pedagojik donanıma sahip olmaları, bu sürecin niteliğini artıracaktır.

KAYNAKLAR

- Achmet, İ. K. (2005). *Yunanistan 'da (Batı Trakya 'da) ikidilli eğitim veren azınlık okullarında Türkçe ve Yunanca öğrenim gören öğrencilerin okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerinin değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Doktora tezi). Ankara Üniversitesi.
- Aktan, C. C. ve Tutar, H. (2007). Bir sosyal sabit sermaye olarak kültür. *Pazarlama ve İletişim Kültürü Dergisi*, 6(20), 1-11.
- Altunışık, R. Coşkun, R., Yıldırım, E., ve Bayraktaroğlu, S. (2002). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Adapazarı.
- Budak, H. ve Küçükşen, K. (2023). Azerbaycan masallarının kök değerler çerçevesinde incelenmesi. *Medeniyet ve Toplum Dergisi*, 7(2), 131-153.
- Bulut, S. ve Gögen, R. (2025). Kök değerler eğitimi açısından Ezop masalları. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(2), 634-652. <https://doi.org/10.31592/aeusbed.1672737>
- Bulut, S. ve Demirdöğen, E. (2024). Alanya'da derlenerek yazıya geçirilen çocuk masallarının değerler eğitimi açısından incelenmesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 31, 872-892.
- Boratav, P. N. (2013). *100 soruda Türk halk edebiyatı*. BilgeSu Yayıncılık.
- Cevizci, A. (2002). *Felsefe sözlüğü* (5. bs.). Paradigma Yayınları.
- Cummins, J. (2001). Bilingual children's mother tongue: Why is it important for education? *Sprogforum*, 19, 15-20.
- Çelebi, M. D. Ü. (2006). Türkiye'de anadil eğitimi ve yabancı dil öğretimi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 285-307.
- Çelikkaya, H. (1996). *Fonksiyonel eğitim sosyolojisi*. Alfa Yayınları.
- Çetintaş, B. G. ve Yazıcı, Z. (2016). Erken çocukluk döneminde anaokulu ve anasınıflarında iki dilli eğitim uygulamaları ve deneyimleri üzerine öğretmen görüşleri.
- Dağı, F. Alptekin, M. ve Kaplan, T. (2018). Türk dünyası hayvan masallarında tespit edilen değerler. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi (SUTAD)*, 43, 227-247.

- Demircioğlu, İ. H. ve Tokdemir, M. A. (2008). Değerlerin oluşturulma sürecinde tarih eğitimi: Amaç, işlev ve içerik. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(15), 69-88. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ded/issue/29185/312508>
- Demirel, Ş. (2010). *Edebi metinlerle çocuk edebiyatı*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Dilmaç, B. Deniz, M., ve Deniz, M. E. (2009). Üniversite öğrencilerinin öz anlayışları ile değer tercihlerinin incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7(18), 9-24. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ded/issue/29182/312485>
- Divrik, R. ve Kelcioğlu, E. (2024). Masalların değer aktarımındaki rolü: Kız Kulesi masalları. *Bayterek Uluslararası Akademik Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 131-147.
- Doğan, İ. (2007). *Sosyoloji: Kavramlar ve sorunlar*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Ercan, P. ve Kıncal, R. Y. (2023). Değerler eğitimi bağlamında Türk ve Japon masalları. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(2), 382-401.
- Grimm, J. ve Grimm, W. (2021). *Grimm masalları (I)* (E. L. Bakaç, Çev.). Koridor Yayıncılık.
- Grosjean, F. (2008). *Studying bilinguals*. Oxford University Press.
- Güngör, E. (1993). *Değerler psikolojisi*. Hollanda Türk Akademisyenler Birliği.
- Hamers, J. ve Blanc, M. (1989). *Bilinguality and bilingualism*. Cambridge University Press.
- Hökelekli, H. ve Gündüz, T. (2004). Üstün yetenekli çocukların karakter özellikleri ve değerler eğitimi. *I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Bildiriler Kitabı*.
- Kaptan, H. ve Peker, S. (2022). Kök değerler eğitimi açısından Özbek masalları. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 426-444. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/akef/issue/72486/1179955>
- Karagöz, B. (2017). Naki Tezel'in *Türk masalları* adlı kitabının değerler eğitimi açısından analizi. *Anadili Eğitimi Dergisi*, 5(3), 534-556.
- Karataş, N. K. ve Yorulmaz, B. (2021). Grimm masallarının içerdiği değerler açısından incelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(18), 189-200.
- Karatay, H. (2005). Dil öğretimi ve değer öğretimi sürecinde masalın önemi ve işlevi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(4), 463-475.

- Keskin, Y. (2016). Değer sınıflaması üzerine aksiyonel bir deneme. *International Periodical for the Languages*, 11(3), 1485-1510.
- Kohn, A. (1997). How not to teach values: A critical look at character education. *Phi Delta Kappan*, 78, 428-439.
- Kılıç, B. S. ve Yılmaz, O. (2018). Fakir Baykurt'un masallarında değer eğitimi ve masalların Türkçe eğitimine katkısı. *Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*.
- Man, E. (2016). *Değerler eğitimi: Eğitimde yeni ufuklar* (4. bs.). Akçağ Yayınları.
- Mert, E. L. (2012). Anadili eğitimi ve öğretim süresince çocuk yazın ürünlerinden yararlanma ve masal türüne yönelik bazı belirlemeler. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 1-12.
- Nuruan, M. Güneş, T., Beder Şen, R., Güneş, S., Kalaycı, A. R., ve Kaplan, M. (2005). *Federal Almanya'da yaşayan Türklerin aile yapısı ve sorunları araştırması*. Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü. <http://ailetoplum.aile.gov.tr/data/54292ce0369dc32358ee2a46/almanya.pdf>
- Oral, T. (2019). Psikolojik perspektiften değer kavramı. B. Dilmaç ve H. H. Bircan (Ed.), *Değerler ve değerler psikolojisi* içinde (ss. 1-20). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Özbaşı, S. (2020). Türkçe dersi öğretim programındaki kök değerler çerçevesinde Aytül Akal masallarının incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (8), 178-192.
- Özcan, Y. Z. ve Özbay, Ö. (2002). Sosyolojide yöntem. İ. Sezal (Ed.), *Sosyolojiye giriş* içinde (ss. 1-20). Martı Kitap ve Yayınevi.
- Özüdoğru, M. ve Dilman, H. (2014). *Anadil edinimi ve yabancı dil öğrenim kuramları*. Anı Yayıncılık.
- Pınar, Y. K. Pınar, N. ve Çetintaş, B. (2015). Dilbilim, sinirbilim, beyin araştırmaları bulguları ışığında çocuklarda ilk ve ikinci dil gelişimi ve iki dillilik. *İdil Dergisi*, 4(18), 1-20.
- Sever, S. (2013). *Çocuk ve edebiyat* (7. bs.). Tudem Yayınları.
- Süverdem, F. B. ve Ertek, B. (2020). İki dillilik ve iki kültürlülük: Göç, kimlik ve aidiyet. *The Journal of International Lingual Social and Educational Sciences*, 6(2), 183-207.

- Şen, Ü. (2007). Millî Eğitim Bakanlığının 2005 yılında tavsiye ettiği 100 temel eser yoluyla Türkçe eğitiminde değerler öğretimi üzerine bir araştırma (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şimşek, E. (2001). *Yukarı Çukurova masallarında motif ve tip araştırması* (Cilt 1). T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Şimşek, T. (2014). Çocuk edebiyatı tarihine ön söz. *Türk Dili Dergisi Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Özel Sayısı*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Şirin, M. R. (1994). *99 soruda çocuk edebiyatı*. Çocuk Vakfı Yayınları.
- Tezcan, M. (2018). *Değerler eğitimi: Sosyolojik yaklaşım*. Anı Yayıncılık.
- Tezel, N. (2001). *Türk masalları I*. MEB Yayınları.
- Türk Dil Kurumu. (1977). *Resimli Türkçe sözlük*. T.T.K. Matbaası.
- Türk Dil Kurumu. (2025). *Türk Dil Kurumu çevrim içi sözlük*.
- Tokdemir, A. (2000). Yabancı dil ve iki dilli eğitim. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (6), 519-525.
- Tylor, E. B. (2024). *İlkel kültür* (E. Kanat, Çev.). Çavdar Yayıncılık.
- Ulusoy, K. ve Arslan, A. (2019). Değerli bir kavram olarak “değer ve değerler eğitimi”. R. Turan ve K. Ulusoy (Ed.), *Farklı yönleriyle değerler eğitimi içinde* (ss. 1-16). Pegem Akademi.
- Uyar, Y. (2007). Türkçe öğretiminde kültür aktarımı ve kültürel kimlik geliştirme (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yavuz, H. M. (1994). *Masallar*. Doruk Yayınları.
- Yavuz, H. M. (2002). *Masallar ve eğitsel işlevleri* (ss. 37-38). Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, C. (2012). *Yurt dışında yaşayan Türk çocuklarına Türkçe öğretimi (Almanya örneği)*. YTB Yayınları.
- Yılmaz, A. (2012). Çocuk eğitiminde masalın yeri (Binbir Gece Masalları örneği). *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25, 299-306.

Yılmaz, Y. M. (2014). İki dillilik olgusu ve Almanya'daki Türklerin iki dili eğitim sorunu.
International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish, 9(3),
1643-1660.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Feyza ŞANLI

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi: Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Alman Dili ve Edebiyatı, 2022

Yüksek Lisans Öğrenimi: Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Yurt Dışındaki Türk Çocuklara Türkçe Öğretimi, Yüksek Lisans Programı.

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce / Almanca

Tarih: 16.07.2025

İNTİHAL RAPORU

tez

ORJİNALLIK RAPORU

% 10	% 9	% 7	% 6
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	acikbilim.yok.gov.tr İnternet Kaynağı	% 3
2	dergipark.org.tr İnternet Kaynağı	% 1
3	Submitted to Akdeniz University Öğrenci Ödevi	% 1
4	acikerisim.sakarya.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
5	Submitted to The Scientific & Technological Research Council of Turkey (TUBITAK) Öğrenci Ödevi	<% 1
6	Bilgiç, Mehmet. "Batı Avrupa'da İki Dilli Türk Çocuklarının Yazılı Türkçe Kelime Sıklıkları: Fransa Örneği", Sakarya Üniversitesi (Turkey), 2022 Yayın	<% 1
7	www.jshsr.org İnternet Kaynağı	<% 1
8	hdl.handle.net İnternet Kaynağı	<% 1
9	acikerisim.akdeniz.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
10	www.kitapyurdu.com İnternet Kaynağı	<% 1
11	dspace.akdeniz.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

☐ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

☐ Tezim/Raporum sadece Akdeniz Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

Tezimin/Raporumun 1 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

16.07.2025

İmza

Feyza ŞANLI